

prosvetni delavec

List delavcev v vzgojnoizobraževalnih zavodih

Ljubljana, 13. decembra 1974 – številka 20

PLAKETA

SINDIKATA RADNIKA DRUŠTVENIH DELATNOSTI
JUGOSLAVIJE DODELJUJE SE

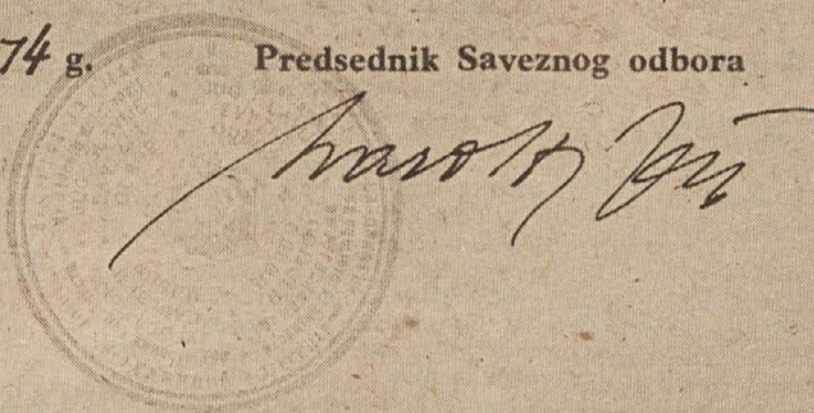
Listu „Prosvetni delavec“

KAO ZNAK PRIZNANJA ZA USPEŠNU AKTIVNOST
U SINDIKATU NA RAZVIJANJU SAMOUPRAVNIH
SOCIJALISTIČKIH ODNOSA U UDRUŽENOM RADU.

U Beogradu, 21. 11. 1974 g.

Predsednik Saveznog odbora

Broj: 37



V klubu poslancev v Ljubljani so bila letošnjega 26. novembra prvič podeljena odličja Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije. Kot priznanje za večletno uspešno delo v sindikatih je ta odličja prejelo 37 posameznikov, medobčinski odbor sindikata v Celju ter časopisa Delavska enotnost in Prosvetni delavec.

Odličje, ki ga je prejel naš časopis, je predvsem priznanje vam, našim sodelavcem – učiteljem in vzgojiteljem, ki ustvarjalno s prispevki oblikujete podobo svojega glasila. Vsako priznanje pa je tudi spodbuda, saj potrjuje, da delo ni ostalo neopaženo.

Jože Marolt, predsednik zveznega odbora je ob podelitvi odličij poudaril: „Bili ste vedno v prvih vrstah – pri uvajanju novih metod dela v sindikatih, pri skrbi za uveljavitev resničnih samoupravnih odnosov in v prizadevanjih za vsebinsko preobrazbo na področju družbenih dejavnosti. Vaše izkušnje so bile dragoceno vodilo tudi za delo sindikata v drugih republikah in pokrajinah; zato sem posebno vesel, da lahko podelim prve plakete našega sindikata prav vam, slovenskim sindikalnim delavcem.“ Ob želji, naj bi enako zavzeto delali tudi v novih samostojnih sindikatih, je opozoril na izredno zahtevne in obsežne naloge, ki so pred nami pri uresničevanju nove ustave. V nobeni organizaciji združenega dela, ožji ali širši družbeni skupnosti ne sme ostati delavčeva pravica do odločanja samo lepo načelo!

Mejniki v razvoju družbe so nujno tudi mejniki v življenju in delu njenih organizmov, posebno še družbenopolitičnih organizacij, prek katerih se zrcalijo hotenja in želje delovnega človeka in v katerih se porajajo nove zamisli za reševanje težav in nasprotij. Sindikati ne morejo biti izjema. Nasprotno: kot množična organizacija delavskega razreda se morajo hitro prilagoditi utripu družbenega dogajanja, uveljavljati to, za kar smo se odločili in se bojevali proti prežvelemu.

Tak mejnik je sprejetje nove ustave, s katero so dobili sindikati novo, veliko pomembnejšo vlogo, ki zahteva novo – predvsem bolj prožno organiziranost. Ta je danes že uresničena. Občinski in republiški odbori sindikatov za ožja področja: vzgojo in izobraževanje, visoko šolstvo in raziskovalno dejavnost, kulturo, zdravstvo idr. so zaživel in zavzeto sodelujejo pri reševanju problematike, ki je življenjskega pomena za ta področja.

Zadnja seja republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti je bila zato le še formalni konec dosedanjega in začetek novega obdobja v delovanju tega sindikata. Predsednik republiškega odbora Vinko Kastelic je ob tej priložnosti orisal 12-letno obdobje delovanja sindikata, ki je zapustil novim sindikatom pozitivno dediščino in možnosti, da nadaljujejo začeto delo: uveljavljanje enakopravnosti delavcev v združenem delu, usklajevanje interesov med delavci v gospodarstvu in družbenih dejavnostih brez nepotrebnih posrednikov.

Dušan Kompare

Družbeni dogovor o štipendiranju

Pred dvema mesecema podpisani družbeni dogovor o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike je pomemben ne le zato, ker ureja štipendiranje v naši republici po novih enotnih načelih, temveč tudi zato, ker rešuje probleme štipendiranja na samoupraven način. Tako kot na vseh drugih področjih odločajo tudi o denarju in načinu štipendiranja delavci v temeljnih organizacijah združenega dela neposredno in prek skupnih komisij podpisnikov družbenega dogovora.

Menim, da ni treba na široko utemeljevati velikega pomena družbenih funkcij, ki jih ima novi sistem štipendiranja v naši samoupravni socialistični družbi. Poudariti želim le nekatere najpomembnejše družbene naloge, ki jih mora izpolniti štipendiranje kot sestavni del naporov za nadaljnji razvoj socialističnih družbenih odnosov.

V družbi, ki je uveljavila načelo delitve po delu, še nima vsa mlada generacija enakih možnosti za izobraževanje, zato je primarna naloga štipendiranja v naši družbi zagotoviti vsem mladim ljudem take materialne možnosti, da bodo v sistemu izobraževanja, ki ga nakazujejo dokumenti ZKJ in resolucija slovenske skupščine, lahko kar najbolj razvili svoje sposobnosti in si pridobili izobrazbo ne glede na materialni položaj svojih staršev. To smo imeli v mislih, ko smo z družbenim dogovorom oblikovali občinske sklade združenih sredstev, iz katerih naj se štipendirajo tisti učenci in študenti, za katere temeljne organizacije združenega dela in samoupravne interesne skupnosti še nimajo neposrednega interesa. S samoupravnim sporazumom, tako smo se dogovorili, naj bi vsi delovni ljudje v temeljnih organizacijah združenega dela v gospodarstvu in družbenih dejavnostih v te sklade prispevali 0,5 % od svojih bruto osebnih dohodkov. Tako so podpisniki družbenega dogovora začeli, da na solidarnostni način omogočijo šolanje vsem učencem, tudi tistim iz materialno šibkejših družin in z manj razvitih območij. Ugotoviti moram, da te razredno zasnovane štipendijske politike, saj gre predvsem za delavsko in kmečko mladino, še nismo uresničili. Po podatkih iz začetka decembra so podpisani samoupravni sporazumi le v 48 občinah v Sloveniji, to pa ne pomeni le, da v 12 občinah niso mogli izplačati štipendij iz združenih sredstev, temveč pomeni tudi, da nismo mogli prek skupne komisije podpisnikov družbenega dogovora v republici solidarnostno usmeriti sredstev v tiste občinske sklade, ki jim denarja primanjkuje. Čeprav je izvajanje družbeno dogovorjene štipendijske politike spremljala vrsta objektivnih težav, vendarle menim, da se številne temeljne organizacije združenega dela v posameznih občinah niso zavedale svoje družbene odgovornosti. To velja toliko bolj tudi zato, ker nam tako v gospodarstvu kot v družbenih dejavnostih primanjkuje ustrezno usposobljenih delavcev in je škoda vsakega mladega človeka, ki se zaradi pomanjkanja denarja ne more šolati.

Štipendijska politika, kakršno smo oblikovali v družbenem dogovoru, je sestavni del širše kadrovske politike, začrtane v družbenem dogovoru o oblikovanju in izvajanju kadrovske politike v SR Sloveniji. Delovni ljudje v temeljnih organizacijah združenega dela kot temeljni nosilci kadrovske politike v samoupravni socialistični družbi morajo biti neposredno zainteresirani ne le za proizvodne, temveč tudi za kadrovske načrte svojega razvoja. To je toliko bolj pomembno, ker imamo v Sloveniji razmeroma malo delavcev in je zato vlaganje v sodobno tehnologijo in v usposabljanje kadrov za nas življenjsko vprašanje. Prav zato smo v družbenem dogovoru o štipendijski politiki močno izpostavili kadrovske vidik štipendiranja s tem, da smo se dogovorili za stimulativnejše kadrovske štipendije in odredki pravico do štipendije tistim učencem in študentom, ki odklonijo štipendijo v temeljni organizaciji združenega dela ali v samoupravni interesni skupnosti. Podatki nam kažejo, da bodo morale skupne komisije podpisnikov usmeriti prsilce štipendij v tiste temeljne organizacije združenega dela in samoupravne interesne skupnosti, ki imajo še proste štipendije. Na drugi strani pa bi kazalo opozoriti tiste organizacije združenega dela, ki dajejo štipendije le učencem ali študentom višjih letnikov, da ne ravnajo niti v skladu z težnjami družbenega dogovora niti v skladu s svojimi interesi.

Nova štipendijska politika se je rodila v težkih porodnih krčih. Njena načela so se izoblikovala v boju tako proti stališčem, ki so zanemarjala kadrovske vidik štipendij, kakor proti tistim, ki so zanikali njihov družbenopolitični vidik. Po rojstvu pa jo spremljajo otroške bolezni, katerih vzroki so subjektivne in objektivne narave. Zato nas čakajo v tem in prihodnjem letu še težke naloge. Gre predvsem za valorizacijo življenjskih stroškov učencem in študentom, ki so eno izmed temeljnih izhodišč pri določanju višine štipendij. Praksa je pokazala nekatere slabosti, ki jih vsebuje dogovor o oblikovanju in izvajanju štipendijske politike, zato bo treba zboru podpisnikov predlagati nekatere spremembe, ki sicer ne zadevajo osnovnih načel, so pa vendarle potrebne za boljše izvajanje dogovora. Uveljaviti bo treba smotrno upravljanje s skladi združenih sredstev in uesti vse potrebne razvide, ki naj omogočijo pregled nad izvajanjem štipendijske politike in sprejemanje ustreznih ukrepov; med te štejemo tudi dogovorjene sankcije proti tistim, ki kršijo družbeni dogovor in samoupravne sporazume. Obilo naporov pa tudi večja družbena odgovornost je potrebna, da bomo družbeni dogovor v letu praznovanja tridesetletnice osvoboditve izvajali tako, kot so si ga zamislili njegovi podpisniki.



Izrez vhodnih vrat osnovne šole Kostanjevica, ki so prav gotovo najlepša v Jugoslaviji (doslej so imeli lesena vrata iz leta 1906). Izdelal jih je naš znani kipar Tone Kralj. (Foto: Marijan Pfeifer, Društvo likovnih oblikovalcev Slovenije)

15 LET DELAVSKIH UNIVERZ NA SLOVENSLEM

Šola brez pregraj

„Delovnemu človeku je treba omogočiti stalno izobraževanje v vsej delovni dobi...“ Ta stavek iz sklepov VII. kongresa Zveze komunistov Slovenije je bil z velikimi črkami zapisan nad odrom v dvorani občinske skupščine v Kranju, kjer se je 5. decembra izredno skupščino Zveze delavskih univerz Slovenije začela osrednja proslava 15-letnice slovenskih delavskih univerz in njihove zveze. Pozdravni govor predsednika republiškega sveta Zveze slovenskih sindikatov Janeza Barboriča, uvodni referat predsednika Zveze delavskih univerz Slovenije Marjana Laha in razprave delegatov — vse to je potrjevalo družbeno vlogo delavskih univerz — ustanov, ki so vsa leta organizirano in načrtno skrbele za izobraževanje delavcev, ki so si lahko ob delu pridobili dopolnilno znanje in poklicno izobrazbo. Prek milijon udeležencev tečajev in seminarjev, nad sto tisoč tistih, ki so si pridobivali izobrazbo ob delu v oddelkih za odrasle in v centrih za izredni študij, izobraževanje sindikalnih delavcev... Ti podatki povedo veliko, ne povedo pa vsega. O nenehnem boju delavskih univerz za obstoj, o njihovem prilagajanju družbenim zahtevam, o trudu, da bi izpolnjevale nalogo, zaradi katere so bile ustanovljene, o prostorih, denarju, kadrih. Nekaj tega so povedala priznanja, podeljena 438 zaslužnim delavcem.

Prvi dan praznovanja je bil slovesen, naslednji dan — 6. december pa je imel povsem delovni značaj. Tega dne je bilo — prav tako v dvorani kranjske občinske skupščine — strokovno-politično posvetovanje z naslovom Uresničevanje resolucije Zveze komunistov o vzgoji in izobraževanju, ki ga je ob petnajstletnici organiziralo Andragoško društvo Slovenije v sodelovanju z Zvezo delavskih univerz Slovenije, Združenjem izobraževalnih centrov, Združenjem industrijskih pedagogov in zavodom za šolstvo SRS.

Temelj za razpravo so bili prispevki: Marka Bulca o perspektivah in nalogah izobraževanja odraslih v luči dokumentov Zveze komunistov, Tilke Blaha o družbenoekonomskih osnovah za razvoj izobraževanja odraslih ter prispevek Marjana Laha in Alfreda Tomažiča o uveljavljanju različnih poti izobraževanja kot enakovrednih sestavin enotnega vzgojnoizobraževalnega sistema. O delu in življenju kot dejavniku permanentnega izobraževanja je govorila dr. Ana Kranjc, s sodobno didaktiko in andragoško prakso

pa nas je seznanil Jože Valentinčič. Sodobne metode in tehnologijo v izobraževanju odraslih je predstavila Marija Faganelli — Greif, o vzgoji in izobraževanju andragogov pa je govoril Anton Kukovica.

NOVI POGLEDI NA PROCES IZOBRAŽEVANJA

Kako uresničiti „izobražbeni ideal“ — vzgojiti vsestransko razvito osebnost, obrepa strokovnjaka in hkrati kulturnega človeka? O tem je govoril v svojem zanimivem prispevku Marko Bulc. Dejal je, da je treba v načinu izobraževanja spreminiti predvsem dvoje: izbojevati novo izobraževalno etiko in izobraževanje obravnavati kot proces, ki se začne že v ranem otroštvu, obsega šolsko dobo in se nadaljuje vso delovno dobo oziroma vse življenje. Nove etike izobraževanja pa ni mogoče izraziti s starimi pojmi in relacijami učitelj — učenec. Njena temeljna zahteva je v tem, da posameznik dejavno gradi svoj kulturni napredek, da se „nauči učiti“, ker vsebuje prav potrebo po novih znanjih in željo, da se

„učenec“ izobražuje sam. Vse to pomeni koncepcijo permanentnega izobraževanja. Dosežena kvalifikacija nikomur ne zagotavlja, da je za vedno usposobljen za svoje delo. Spoznanje o vedno večji odvisnosti materialne proizvodnje in drugih področij dela od vzgoje in izobraževanja ter dejstvo, da socialistična revolucija spreminja vzgojo in izobraževanje iz orožja proti delavskemu razredu v njegov lastno orožje, je narekovalo, da mora prav Zveza komunistov Jugoslavije kot avantgarda delavskega razredu dati idejni temelj preobrazbe vzgoje in izobraževanja.

Potem ko je navedel bistvo nove zasnove izobraževanja, ki jo je sprejela Zveza komunistov Jugoslavije na zadnjem kongresu, je Marko Bulc opredelil tudi njen pomen za izobraževanje odraslih. Ena glavnih zahtev je, da odpravimo dualizem med izobraževanjem mladih in odraslih. Tudi odrasle bomo morali usposobiti, da bodo znali sprejemati novo znanje in jim zagotoviti najpotrebnejšo splošno izobrazbo. Obveznost pridobiti si osnovno izobrazbo torej ne pomeni končati osnovno šolo, temveč trajno obvladati znanje, ki ga ta šola daje. Poleg tega je treba odrasle usposabljalati za delo na novih delovnih mestih, ki ob tehničnem napredku vsak dan nastajajo, jih družbenopolitično vzgajati in izobraževati, razvijati njihovo osebnost in jim omogočiti tudi kulturni razvoj. Izobraževanje odraslih naj torej dopolni vse, kar je bilo zamujeno ob rednem šolanju.

VSAK DELAVEC — STUDENT

Z novo preobrazbo šolskega sistema ukinjamo klasično delitev izobraževanja na osnovno, srednje in visoko. Ločujemo samo osnovno in usmerjeno izobraževanje. V takem sistemu je vsaka faza izobraževanja skle-

njena, hkrati pa je nadaljevanje prejšnje. Delo in izobraževanje se izmenjujeta, tako da je v resnici vsak delavec tudi študent. V takem izobraževanju brez pregraj je treba doseči enakopravnost vseh oblik izobraževanja ter nemoteno vertikalno in horizontalno prehajanje vseh, ki se izobražujejo. Doseči je treba sklenjenost vseh oblik in stopenj usmerjenega izobraževanja. Vse to pomeni temeljit spremembo sedanega sklerotičnega šolskega sistema v izredno gibljiv, netradicionalen sistem različnih ustanov in oblik za vzgojo in izobraževanje. Zato moramo začeti bitko proti tradicionalizmu, s katerim smo obremenjeni, proti odporom, ki se pojavljajo.

Reformirani šolski sistem bo moral biti skupno z organizacijami združenega dela tudi nosilec tako imenovanega povratnega izobraževanja. Tovrstno izobraževanje je v novi zasnovi element rednega, zelo razvejane sistema. Razvijati se mora hitreje in prevevati ves izobraževalni sistem. Z združitvijo vajejskih, tehniških šol, gimnazij in fakultet bodo nastali novi centri. To bo prepletajoča se celota, ki bo nosilka povratnega in usmerjenega izobraževanja. Za vse drugo izobraževanje pa bodo skrbele delavske univerze: za izobraževanje delavcev ob delu, za družbenopolitično izobraževanje delavcev v organizacijah združenega dela, v krajevnih skupnostih, družbenopolitičnih organizacijah. Prevzemati bodo morale tudi del povratnega izobraževanja — skratka vse tisto, česar ne bo mogoče opraviti v rednem šolskem sistemu. Zaradi take vloge delavskih univerz je izredno pomembno, da so le-te vključene v samoupravne interesne skupnosti za vzgojo in izobraževanje, kjer bodo lahko uresničevale svobodno menjavo dela.

MARJANA KUNEJ

III. Kongres sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije je sprejel junija 1972 sklep o dodeljevanju odličij Sindikata družbenih dejavnosti Jugoslavije. Na osnovi pravilnika o dodeljevanju odličij se podeljuje to priznanje članom, Jugoslavije. Na osnovi pravilnika o dodeljevanju odličij Sindikata družbenih dejavnosti Jugoslavije. Na osnovi pravilnika o dodeljevanju odličij se podeljuje to priznanje članom, pri izvrševanju nalog Sindikata in realizaciji samoupravnih interesov delavcev družbenih dejavnosti.

Zvezni odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije je na seji dne 21. novembra 1974 sprejel sklep, da prva odličja prejmejo tile člani oziroma organizacije:

Bartl Henrik, Bauman-Čenčič Silva, dr. Bele Ivo, Čahuk Geza, Čepin Gvido, Fieder Franc, Ferbežar Vekoslav, Galič Franc, Grčar Slavko, Hanžič Miloš, Herbst Roman, Jamnik France, Jenko Marijan, Ježovnik Franc, Kasesnik Ida, Kastelic Vinko, Kobentar Albin, Kosmač France, Mauser Brigita, dr. Mejak Sonja, Miklič Rado, Mlakar Oton, Mužič Milutin, Omaha Sonja, dr. Oswald Radivoj, Pavlina Zdenko, Ponikvar Igor, Potisek Franc, Prosenč Iva, Suhadolc Silva, Štefanič Lojze, Tautović Ivica, Tavčar Jože, Zdešar Henrik, Zirkelbach Slavica, Zorn Jože, Zula Stane, Medobčinski-občinski odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti — Celje, „Delavska enotnost“ glasilo Zveze sindikatov Slovenije, „Prosvetni delavec“ list delavcev vzgojno izobraževalnih zavodov.

S SEJE REPUBLIŠKIH ODBOROV SINDIKATA DELAVCEV VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA TER VISOKEGA ŠOLSTVA IN RAZISKOVALNE DEJAVNOSTI

Na novo porojeni optimizem

— Spet smo prišli do kritične točke kot že večkrat v preteklosti. Tokrat pa je ta kritična točka nekoliko bolj črna: večletno zapostavljanje materialnih problemov vzgojnoizobraževalne dejavnosti je pustilo posledice na najbolj občutljivem, to je kadrovskem področju...

— Nepravilne informacije o celodnevni šoli so zbudile med prosvetnimi delavci zmedo. Nekateri navidezni bojerniki za celodnevno šolo so jo učiteljem prikazovali tako, kot da bo celodnevna šola kriva slabega materialnega položaja dejavnosti. Premalo temeljiti so bili tudi predlogi o delovnem času učiteljev, ki so naredili zmedo in prilivali olja na žerjavico tistih, ki so želeli prosvetne delavce prikazati kot nasprotnike celodnevne šole...

Te misli, povzete iz uvodnih poročil predsednika republiškega odbora Sindikata za vzgojo in izobraževanje Geze Čahuka, so bile tudi povod za skupno sejo republiških odborov Sindikata za vzgojo in izobraževanje ter za visoko šolstvo in raziskovalno dejavnost, ki je bila letošnjega 4. decembra.

Uvod v razpravo o materialnih problemih šolstva nas je seznanil s temi podatki: Šole so v tem šolskem letu ertale modernizacijo vzgojnoizobraževalnega procesa s svojega programa. Denar, ki ga imajo na voljo, zadostja komaj za najnujnejše delovanje šole. Razmerje 80:20 med osebnimi dohodki in materialnimi stroški je prešlo v razmerje 90:10, (kljub temu da so osebni dohodki precej nižji od povprečja delavcev v gospodarstvu). Otroci morajo prinašati v šolo denar za razne učne pripomočke — to pa bi morale preskrbeti iz svojih materialnih sredstev šole. Kako torej doseči sodoben pouk in najboljše uspehe, če ni denarja in učiteljev?

Ob teh podatkih pa smo slišali tudi te besede: „V tem trenutku ponovno optimistično ocenjujemo naš prihodnji položaj. Ta optimizem gradimo na ustavnih načelih, uresničitev teh pa je v marsičem odvisna tudi od nas, od tega, koliko se bomo sposobni boriti proti takim razlagam ustavnih načel, ki v bistvu zanikajo enakopraven družbenoekonomski položaj prosvetnih in znanstvenih delavcev.“

Resolucija o družbenoekonomski politiki za leto 1975 obeta veliko, saj daje prednost vzgoji in izobraževanju, hkrati pa poudarja potrebo po zagotovitvi takega standarda družbenih dejavnosti, ki bo usklajen z materialnimi možnostmi... Te usmeritve, pa so po mnenju delavcev sindikata premalo določene. Kar zadeva kadre, bi bilo treba predvideti celo posebne ukrepe.

Zdaj je čas za akcijo, je poudaril Geza Čahuk in pozval k dejavnemu sodelovanju v samo-

upravnih interesnih skupnostih in družbenopolitičnih organizacijah: povsod se je treba odločno zavzemati za načelo dohodka na temelju delovnih programov.

Po živahni razpravi sta republiška odbora Sindikata delavcev vzgoje in izobraževanja ter visokega šolstva in raziskovalne dejavnosti sprejela tale stališča:

— Sindikat se mora politično angažirati tako, da bo imel vpliv na delo delegatov. Prizadeval si bo, da bo prek delegatov vplival na odločitve v samoupravnih interesnih skupnostih, kjer morajo zastopati in uresničevati dogovorjene sklepe kongresov Zveze sindikatov Slovenije, Zveze komunistov Slovenije in Jugoslavije ter Zveze mladine Jugoslavije. Zagotoviti je treba uresničitev načela svobodne menjave dela, ki bo temeljila na dogovorjenih in sprejetih programih.

Doseči moramo, da bodo samoupravne interesne skupnosti zagotovile denar za dogovorjeni in izvedeni program, ki ne more biti omejen z vnaprej določenimi absolutnimi zneski ali odstotki.

— Brez materialne osnove ni napredka, zato jo je nujno bogatiti. Pri tem izhajamo iz spoznanja, da sta vzgojnoizobraževalna in raziskovalna dejavnost sestavni del proizvodne dejavnosti, zato osnovne organizacije

sindikata in sindikat ne smejo dopustiti, da bi z razširitvijo obsega dela dodatno obremenjevali prosvetne delavce, ker bi s tem razvrednotili njihovo delo in zmanjšali materialno osnovo. Zahtevati moramo, da se za povečanje programa dela poveča tudi vsota denarja, namenjenega za programsko izvedbo.

— Vztrajati moramo, da bo realna vrednost osebnih dohodkov usklajena z vrednostjo osebnih dohodkov v materialni proizvodnji. Doseči moramo enak družbenoekonomski položaj, ki ga opredeljujejo družbeni dogovor, samoupravni sporazumi in sindikalna lista.

— Predlagamo, da se osebni dohodek za stalno nadurno delo, ki ga učitelji morajo opravljati zaradi pomanjkanja kadrov, šteje v pokojninsko osnovo.

— Osnovne organizacije sindikata bodo prek delegatov stanovaljske samoupravne interesne skupnosti in občinskega sveta sindikatov v skupščini občin in v samoupravnih interesnih skupnosti vztrajale, da bodo imeli pri reševanju stanovaljskih problemov prosvetni delavci prednost.

ČIMPREJ K CELODNEVNI ŠOLI

Veliko zanimivega smo slišali tudi v razpravi o celodnevni šoli. Delegati so poročali o možnostih, ki jih imajo za uveljavljanje celodnevne šole vzgojno-

izobraževalni zavodi na njihovem območju. Menili so, da je zamisel o tej obliki pouka imenitna — spodbuditi pa nas mora k odločnejšim akcijam za izboljšanje materialnega položaja dejavnosti in enakopravnega vrednotenja učiteljevega dela z delom delavcev v proizvodnji. Zamisel o celodnevni šoli naj pomaga pospešiti reševanje kadrovskega vprašanja v vzgoji in izobraževanju.

Odbora sta sprejela te sklepe:

— Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja ter visokega šolstva in raziskovalne dejavnosti povsem podpirata prizadevanja za uvedbo celodnevne šole. Zahtevata pa, da se hitreje ustvarjajo materialne in kadrovske možnosti za celodnevno šolo.

Osnovne organizacije sindikata morajo v vsaki delovni organizaciji skupaj s predstavniki krajevnih skupnosti in TOZD ugotoviti svoj položaj, materialne in kadrovske možnosti za prehod na celodnevno šolo in narediti načrt za postopen prehod.

— Delegati v samoupravnih interesnih skupnostih in v skupščinah občin si morajo prizadevati, da bodo ustvarjene materialne in kadrovske možnosti za prehod na celodnevno šolo.

— Sindikat delavcev vzgoje in izobraževanja se bo dejavno vključil tudi v strokovno obrav-

navo projekta celodnevne šole zato, da ga bomo dopolnili s stališči iz prakse.

— Delovni čas v celodnevni osnovni šoli ne sme iti na račun podaljšane učiteljevega delovnika, ki je že tako daljši kot 42 ur tedensko.

Strinjamo se s predlaganim izhodiščem, da je delovni čas učitelja enak delovnemu času drugih delavcev v organizacijah združenega dela, tj. 42 ur tedensko. Menimo pa, da je predlog zavoda za šolstvo, ki sicer izhaja iz 42-urnega tednika, še nedodelan. Ne upošteva dovolj učiteljevih nalog, ki so nujne spremljevalke učnovzgojnega procesa. Učitelj jih bo moral opraviti doma, če ne bo imel časa in možnosti v šoli. Take naloge so: popravljanje šolskih in domačih nalog in priprava na pouk. Za pripravo na pouk je sicer predvidenih 8 ur, vendar je to odločno premalo, razen tega pa ne more biti enako za vse učitelje, za tiste, ki učijo 20 ali celo 26 ur in za tiste, ki učijo 16 do 18 ur. Pozabiti ne bi smeli tudi obveznih govornih ur, ne dela in nalog razrednikov, izdelave podrobnih učnih načrtov, nalog strokovnih aktivov, mentorstva organizacij, obšolskega dela z učenci ipd.

Predlagamo, da zavod za šolstvo izdelata podrobnejša merila za učiteljev delovni čas. Pri tem lahko uporabi praktične izkušnje 43 osnovnih šol v petih ljubljanskih občinah, ki že četrto leto preskušajo merila za učiteljev delovni čas.

Šola za samoupravljanje

Zgodovino lahko spoznamo prek knjige, filma ali televizije. Najbolj prepričljiv pa je pogled v gube stoletnega obraza. Tam so posejana dragocena zrna resnice, skrita pod svežo kozmetiko današnjega dne. To je odtis živih, ustvarjalnih hotenih številnih generacij delavcev, ki so prek stoletja oblikovala današnjo podobo Tobačne tovarne. Pred tremi leti je praznovala svoj visoki jubilej — stoletnico, na katero je lahko upravičeno ponosna.

Že ob vhodu, kjer nas sprejme oster, sladko kiselkast vonj, začutimo nenehno gibanje — življenjski utrip tovarne.

V internem glasilu „Harman“ (op.: naslov ima po mešanici tobaka) v posebni jubilejni izdaji so zapisane besede vodje izobraževalnega centra tovarne Tanje Jelenove: „Vsakemu od nas naj bo jasno, pa čeprav še tako malo ve o ekonomiji, da bo večji dohodek — večji osebni dohodek — čimmanj bo zastojel in okvar na strojih, kar pa je nedvomno povezano s strokovno usposobljenostjo vsakega posameznika. Izobraževanje postaja vedno pomembnejša komponenta našega družbenega sistema — znanja nam ne more nihče vzeti.“

Pogovor — najboljša metoda

IZOBRAŽEVANJE ZA JUTRI

100



fician. Tovarna zaposluje 1200 delavcev (75 % žensk, starost delavcev je povprečno 36 let). Tovarna združuje 5 temeljnih organizacij združenega dela: proizvodnja (približno 700 zaposlenih), prodajo (300 zaposlenih), 2 TOZD za predelovanje tobaka: Orašje na Savi in Senta (70 zaposlenih) in TOZD Trgovsko podjetje Duvan Čačak (po referendumu). Združeni so (razen Orašja in Sente) v organizacijo skupnih poslov OZD.

Besede in želje, izrečene ob jubileju, niso ostale na papirju. Uresničujejo se. Včerajšnji obraz in duša tovarne se vse bolj spreminjata: izobraževanje ob delu pomaga zaposlenim, da sledijo znanstvenemu, tehnološkemu in družbenemu razvoju današnjega dne. Poskušamo prve stopinje nove ustave: brišemo ostre robove socialnih razlik in poskušamo enačiti možnosti za izobraževanje naših delavcev.

Prizadevanja in napor vseh, da bi v tovarni zagotovili ustrezno mesto izobraževanju, dobivajo čedalje bolj določeno podobo. Letošnjega junija je bil njihov izobraževalni center veri-

bijo letno okrog 7 starih milijonov.

Zbor delovnih ljudi tovarne je sprejel sporazum o načrtnem izobraževanju, dejavnost izobraževalnega centra pa naj bi rešila odgovorno nalogo, poiskala možnosti za izobraževanje in vsebino izobraževanja za napredovanje delavcev.

POKLICNO IZOBRAŽEVANJE

Izobraževalni center se je, poleg izobraževanja po normativih (strokovno, dopolnilno, družbenopolitično itd.) zavzel tudi za izobraževanje družbeno priznanih specializiranih poklicev ozkega profila. Zato so s pomočjo zavoda za šolstvo SRS izdelali nomenklaturu poklicev — izobraževali bodo za tele poklice: strojni obdelovalec tobaka, strojni izdelovalec cigaret in embaler ter prodajalec. S tem želijo omogočiti svojim delavcem družbeno priznane poklice in hkrati zadostiti potrebam tovarne.

V ta namen so izbrali petčlansko komisijo, ki pripravlja osnutek predmetnika in učnega načrta za te poklice, ki ga bo v kratkem predložila v obravnavo strokovnemu svetu za vzgojo in izobraževanje SRS.

Tanja Jelenova je poudarila izredno sodelovanje z zavodom za šolstvo SRS, še posebno pa strokovno in tovariško pomoč sektorja za izobraževanje odraslih pri zavodu za šolstvo in njegovih predstavnikov za izobraževanje v delovnih organizacijah. Dejala je, da so delavci izredno zadovoljni z dobro organiziranimi in vsebinsko bogatimi seminarji, ki jih organizira zavod za šolstvo. Dobro je tudi sodelovanje z dopisno delavsko univerzo, ki je prevzela izobraževanje za tiste delavce, ki niso imeli dokončane osemletke. Hvalevredno je zanimanje, prizadevanost in poštvanje delavcev, če upoštevamo njihovo obremenitev — saj imajo v tovarihi kar tri izmene. Seminarji so bili pripravljani ob prostih sobotah, udeležba je bila vedno več kot 80 %. Po

metodi dopisnega izobraževanja sta se pred kratkim izobraževali dve skupini delavcev starih do 40 let; 5. in 6. razred je končalo 13 delavcev, 7. in 8. razred pa 20 delavcev. Tovarna ne obvezuje svojih delavcev s pogodbo, da bi morali vračati stroške ali da bi morali ostati v njej zaposleni. Moramo poudariti, da imajo samoupravni organi tovarne izreden posluš za izobraževanje svojih delavcev; za to si zelo prizadevajo. Zvedeli smo, da bodo do konca letošnjega leta pripravili sistemizacijo delovnih mest, ki bodo pokazala jasnejšo sliko potreb.

Izobraževalna prizadevanja potekajo po poti prepričevanja prek osebnega stika. Brez dvoma pa dosti pomeni veliko število delavcev, vključenih v organe upravljanja. Med njimi je tudi veliko mladih.

NAČRTNO IZOBRAŽEVANJE

Nenehno skrbijo za izobraževanje vodilnih delavcev: letos so imeli dva enodnevna seminarja za samoupravne organe, ki se jih je udeležilo 60 delavcev. Težišče je bilo na obravnavi neodtujljivih pravic delavcev. Seminarji za samoupravne organe ponavljajo, dokler se ne zvrstijo vsi delavci. Izredno uspeli so bili seminarji na temo — priprava za vodenje sestanka delovnega zbora, za predsednike zborov delovnih ljudi. Seminarje organizirajo sistematično glede na potrebe: pred kongresi, ob novih zakonih (npr. ob novem prometnem zakonu za šoferje motornih vozil) ipd.

DOPOLNILNO IZOBRAŽEVANJE IN NAPREDOVANJE

V njihovem sporazumu so natančno določene stopnje usposobljenosti, ki jo lahko pridobi delavec, neposredni proizvajalec. Usposobljenost zajema tri stopnje, in sicer: tretjo stopnjo (najnižjo) — priučeni delavec, pridobi delavec po seminarju, ki mu sledi teoretični izpit s poudarkom na poznavanju varstva pri delu in medsebojnih delovnih razmerij, vse

glede na delovno mesto; drugo stopnjo, ki zajema delno strojevodska mesta — lahko pridobi delavec po preteku enega leta in osemurnem seminarju, ki mu sledi ustni test iz poznavanja medsebojnih delovnih razmerij in neodtujljivih pravic delavcev ter praktični del. Menijo, da tovrstno znanje najbolj koristi delavcem. Teoretični del izpitov ne daje poudarka pravnim formulacijam, pač pa pogovoru s kandidati in praktični aplikaciji na delovno mesto. Prvo stopnjo, ki je hkrati najvišja — strokovno usposobljeni delavec — lahko pridobi tisti, ki že več let dela na istem delovnem mestu (če je star 40 ali več let) in če opravi izpit po učnem programu. Ostane še vedno priučeni delavec, upoštevajo mu minulo delo, nima pa družbeno priznanega poklica. Lahko se nadalje izobražuje, ni pa to obvezno. Sicer se za to stopnjo zahteva od mlajših določeno poklicno specializacijo ozkega profila. To pomeni končano osemletko in najmanj dve leti dela v podjetju, če se delavec želi vključiti v tovrstno izobraževanje za poklic.

Optimisti so glede poklicnega izobraževanja. Menijo, da bodo s to šolo pričeli že leta 1975, do leta 1978 pa bodo za ta mesta že lahko zahtevali končano enoletno šolo za že prej omenjene poklice, seveda, za delavce, mlajše od 40 let.

PROBLEMI, OVIRE

Največja ovira so brez dvoma tri delovne izmene. Samoupravni organi so si zadali nalogo, da bodo ukinili nočno izmeno do 1. maja 1975. Lahko si predstavljamo, kaj pomeni nočna izmena, če upoštevamo, da so zaposlene v tovarni povečini žene, ki so hkrati matere in gospodinjice.

Prav gotovo spada k oviram tudi pomanjkanje ključavničarjev (deficitarni poklic). To bi se dalo urediti s sodelovanjem zavoda za zaposlovanje, ki ga do sledi skoraj ni bilo. Med težave lahko prištejemo usposabljanje posebnih inštruktorjev za izobraževalni center, ker so tovrstne storitve zelo drage. Pomagajo si tako, da podpisujejo pogodbe le s predavatelji. Dobre sodelujejo z delavsko univerzo Boris Kidrič; ta jim po-

maga pri pripravi seminarjev, ki jih zahteva zakon (npr. civilna zaščita idr.).

Nemajhen problem je tudi osnovno pedagoško in andragoško izobraževanje inštruktorjev za praktično delo, saj je na tem področju velika praznina. Zelo dobro sodelujejo z zavodom za šolstvo SRS, kamor pošiljajo občasno svoje inštruktorje na usposabljanje. Štirje inštruktorji, ki so hkrati specializirani strojniki v tovarni, so si že pridobili osnovno pedagoško in andragoško znanje za praktično delo z delavci, so torej interno usposobljeni.

PREDLOGI, MNENJA

Menijo, da bo treba izboljšati možnosti za izobraževanje delavcev na delovnem mestu, npr. odstraniti ropot, ki moti izobraževalni proces. Sklenili so, da bodo v ta namen izločili iz proizvodnje stroj, ki je v popravilu. Pri njem se bodo delavci praktično usposabljali. Napravili bodo nekakšen „kotiček za izobraževanje“ z določenimi učnimi urami. Ker je veliko novih proizvodnih naprav, bo potrebno za priučevanje veliko več praktičnega dela kot doslej. Menijo, da bodo tako lahko bolje izobraževali. Osnutek načrta za tovrstno delo je že pripravljen. Tanja Jelenova je povedala, da se delavci izredno zanimajo za izobraževanje, pogrešajo pa večje sodelovanje strokovnih sodelavcev iz proizvodnje.

„Odstraniti moramo vse ovire in pasivnost, saj je naloga, ki smo si jo zadali, družbena potreba. Moramo jo izpolniti s prizadevanjem vseh, sicer varamo sebe in družbo. Če želimo vzgojiti delavca-samoupravljalca, moramo bolj kot doslej uporabljati metodo pogovora — neposrednega stika z ljudmi. Delavcu moramo pri prevzemu nove dolžnosti natančno povedati, kaj od njega zahtevamo, kaj pričakujemo in kaj lahko on pričakuje. Skratka: vzeti si moramo čas za ljudi. Ne smemo se zanašati le na sredstva obveščanja. Pasivnost je logična posledica nevednosti in slabe obveščeneosti. Čas, ki si ga vzameš za ljudi, ni izgubljen...“ je končala Tanja Jelenova.

TEA DOMINKO

MARKSIZEM V NAŠEM ŽIVLJENJU*

DR. ILIJA MRMAK

DIDAKTIČNO METODIČNI KONCEPT POUKA PREDMETA „SAMOUPRAVLJANJE S TEMELJI MARKSIZMA“

Marksiistična teorija spoznanja — temelj vzgoje in izobraževanja v naših šolah

Čedalje bolj spoznavamo, da so vse te teorije o spontanem in avtomatskem razvoju privedle do zanikanja vseh vzgojnih prizadevanj; izpred oči smo izgubili našo celotno usmeritev k razvoju samoupravne socialistične osebnosti. Dandanes pravilno poudarjajo, da se interes vladajočega razreda ne more omejiti samo na to, da se poveča izobraževanje; interes vladajočega (delavskega) razreda se ne more uveljaviti, če se krepi samo sistem izobraževanja. Delavski razred ne more spustiti iz rok orožja, ki ga ima v sebi vzgoja. Ni mu do tega, da bi samo prevzel oblast, ustanovil institucije, ki se bodo ukvarjale z vzgojo, pozneje pa bi jih spustil iz rok. Če pogledamo nazaj, v zgodovino, vidimo, da ni noben vladajoči razred prepustil tujim vplivom institucij za vzgojo otrok, ki jih je sam ustanovil; noben vladajoči razred ni dovolil, da bi v teh ustanovah izrinili njegov pogled na svet. Nam pa se je dogajalo prav to. V imenu abstraktnega humanizma so se širile ideje objektivizma in scientizma, ideje nevmešavanja v razvoj osebnosti. Če želimo, da postane šola dejavnost graditve družbe, dejavnosti, pomemben z vidika širjenja in uresničitve idej in idealov našega delavskega razreda, moramo ta odnos do šole in šole do vzgoje spremeniti v temeljih.

Naša šola mora biti šola vzgoje. Biti mora šola, ki ne bo enostransko razvijala samo izobraževanja, marveč bo razvijala neposredno in v povezavi z njim tudi celotno osebnost. To se mora izraziti pri določanju smotrov šolanja, v organizaciji učnega procesa, pa tudi pri vrednotenju uspehov vzgojnoizobraževalna dela.

Ko govorimo o kritiki naše šole, moramo reči, da smo imeli šolo, ki je bila ne le šola izobraževanja, marveč celo — in to je slabše — šola pomnjenja. Od tod izvirajo tudi številne slabosti naše šole. Šola je bila usmerjena k pomnjenju dejstev, k pridobivanju znanja, manj

pa k razvijanju sposobnosti. Razvoj racionalne in konativne sfere osebnosti je bil zapostavljen. Poglavitna pozornost je veljala pomnjenju, razvijanju pomnjenja. Temu so ustrezali tudi učni načrti. Obremenjeni so bili z učnimi vsebinami. Upravičeno se je govorilo o didaktičnem materializmu kot eni temeljni značilnosti naših učnih načrtov. Spričo prenatrpanosti učne snovi je bilo malo časa za mišljenje in razmišljanje. Se danes na primer govorimo o idejnosti pouka, o tem, da moramo v procesu vzgojnoizobraževalnega dela razviti pogled na svet, določeno idejno usmerjenost, pri tem pa ne pomislimo, ali imamo za vse to dovolj časa. Ali dajemo tako zasnovanim šolskim programom dovolj možnosti za uresničenje takšnih zahtev. Idejnost v pouku pomeni pravzaprav miselnost, razmišljanje, prizadevanje, da bi tistemu, kar se poučuje, dali neki smisel, da bi to spoznali z različnih vidikov, da bi prišli stvarjem do dna in s soočenjem s težnjami, z utemeljitvami in dejstvi prišli do nekaterih spoznanj. Vendar za takšno delo, za tak pouk pogosto nimamo dovolj časa. Zato v naši šoli še vedno (o tem bom več govoril pozneje) prevladuje pouk „ex cathedra“, prevladajo predavanja. Tak pouk kritiziramo, vendar so učitelji prisiljeni uporabljati takšne metode, če hočejo izpolniti učne programe, saj s temi metodami najbolj učinkovito dosežejo pomnjenje dejstev. V starih didaktikah smo nekoč srečevali metode reševanja problemov. Tudi danes govorimo, da so te metode najpomembnejše, vendar se v praksi malo uveljavljajo. V nekaterih državah so postale metode reševanja problemov najpomembnejše, so celo temelj za organizacijo pouka. Pri nas pa imamo spričo prenatrpanosti učnih načrtov za to kaj malo možnosti. Take omejitve objektivno ovirajo prizadevanja za razvijanje marksističnega spoznanja naših učencev. Še dolgo se bomo morali bojevati z njimi, če se bomo hoteli otresti sedanjih značilnosti pouka. To je še posebno pomembno, ko govorimo o pouku tega predmetnega področja.

Če želimo doseči marksistično idejnost pouka, razviti marksistično spoznanje v naših šolah, moramo iz naših šol napraviti ustanove mišljenja. Ne morejo torej biti šole pomnjenja in tudi ne šole izobraževanja. To pomeni, da moramo v šole vpeljati več kritične misli. Nosilec te kritične misli pa je lahko samo marksizem, ker je po svoji naravi kritika obstoječega, zato da se to preseže in zboljša.

V naše šole moramo uvesti izvorni, kritični marksizem, marksistično spoznanje; brez marksističnega spoznanja ni ustvarjalnega mišljenja. Šola pomnjenja, kakršna je bila naša šola in je povečini še, ne more razviti kritičnega marksizma. Prav zato je čutili pomanjkanje marksistične usmeritve v naših šolah. Ni dovolj analitično-kritičnega marksizma, ki spodbuja k akcijskemu delovanju človeka, ni dovolj mišljenja in razmišljanja. Če želimo doseči v naši šoli napredek, moramo utreti pot prav marksističnemu spoznanju, organizacijsko in dejavno, z idejnimi in političnim bojem ga moramo razviti v mladih rodovih. Takšno spoznanje se lahko širi z ustvarjalnim in vztrajnim delom, ne le z učenjem in s pomnjenjem marksističnih sintagm, ki se spreminjajo v fraze. Mogoče ga je širiti s konkretno politično akcijo v naši samoupravni socialistični šoli, v procesu njenega samoupravnega socialističnega spremenjanja, z uvajanjem mladih v samoupravne procese v šoli in neposredni okolici, z rušenjem zidov, ki obdajajo šolo, in z vključevanjem šole v procese samoupravne socialistične družbe.

Če tega ne bomo dosegli, če naše celotne dejavnosti, še zlasti pa poučevanja marksizma v naših šolah, ne bomo usmerili tako, tedaj ne bomo mogli doseči poglavitnih smotrov vzgoje in izobraževanja. Ko danes govorimo o marksizmu v naših šolah, ni naš smoter samo povečati v učencu zbir izobraževalnih dejstev iz marksizma, in ga naučiti nekaterih marksističnih zakonitosti. Učenca želimo usposobiti, da bo mislil v duhu marksistične teorije in marksističnega spoznanja, da bo pripravljen in akcijsko usmerjen, skratka, da bo entuziast v iskanju resnice. V to moramo usmeriti našo dejavnost. Če pa tega ne bomo dosegli, učenca ne bomo pridobili za sodelavca pri tej nalogi. Učenje predmeta „samoupravljanje s temelji marksizma“ bo postalo podobno učenju drugih predmetov ali še slabše: to bo le dogmatsko sprejemanje dejstev, zakonov, stališč — sprejemanje vsote znanja iz marksizma. Ne mislim, da to ne bi bilo do določene mere tudi koristno, vendar tako ne bomo dosegli zaželenih smotrov. Znanje, dejstva, zakoni ipd. morajo biti samo temelj za razmišljanje, za nadaljnje usmerjanje v delo za razvijanje ne le marksistične misli, marveč tudi celotne človekove dejavnosti. Naša šola v resnici lahko postane samoupravna socialistična šola samo tedaj, če bo gojila marksizem ne le kot teorijo, marveč tudi kot prakso, če bo razvijala marksistično teorijo spoznanja in se povezala s prakso socialističnega razvoja v naši državi, če bo marksistično spoznanje povezovala s praktično človekovo dejavnostjo ali s konkretno dejavnostjo pri nas.

S tem smo se približali še drugemu vprašanju, o katerem bi rad spregovoril, in sicer samo glede na obravnavanje našega problema: na katere temeljne samoupravne družbenoekonomske in družbenopolitične vsebine se mora nasloniti naša dejavnost pri razvijanju samoupravne marksistične družbene misli v naših šolah. To vprašanje je bistvenega pomena za razvoj vse naše nadaljnje dejavnosti.

čim bolje se bomo poznali

Srečni v novi šoli

Letošnjo jesen so se učenci višjih razredov osnovne šole na Dobrovi pri Ljubljani preselili v prostore nove, sodobno urejene osnovne šole z osmimi učilnicami, kuhinjo in jedilnico, večnamenskim prostorom, telovadnico... Dolgoletna želja se je uresničila.

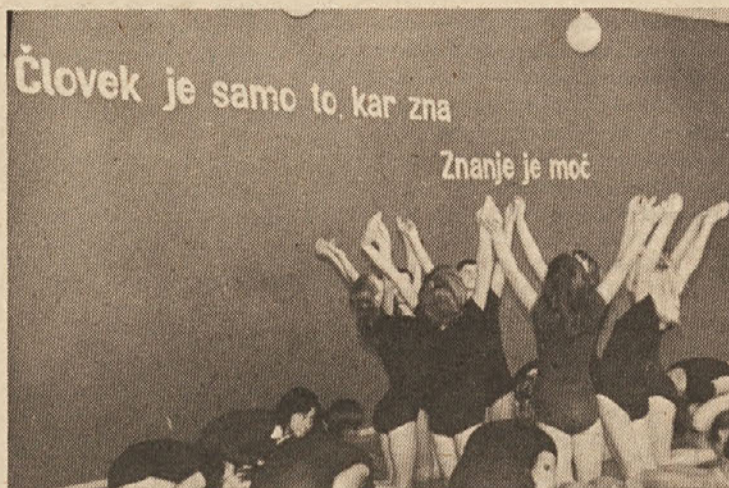
Takrat, ko smo se v Ljubljani odločali o samoprispevku za gradnjo vzgojnovarstvenih zavodov in osnovnih šol, je bilo načrtovanih 50 zgradb, ki naj bi bile po odloku o uvedbi samoprispevka zgrajene do konca leta 1978. Kljub temu da nenehne podražitve zavirajo gradnjo vzgojnovarstvenih zavodov in osnovnih šol (saj je ta gradnja skoraj leto dni v zastanku), so bili že dosedaj zgrajeni naslednji vzgojnovarstveni zavodi: v Vevčah za 70 otrok, v Šentjakobu za 60 otrok, na Brodu za 210 otrok, v Zadvoru za 70 otrok, na Skofljici za 80 otrok ter vzgojnovarstveni zavod v Soseski 7 za Bežigradom, ki sprejme 250 otrok.

V zadnjih dveh letih so bile zgrajene tudi naslednje osnovne šole: osnovna šola na Brezovici z osmimi učilnicami in telovadnico, šola v Dolu z osmimi učilnicami, telovadnica pri osnovni šoli Valentin Vodnik, osnovna šola v Zalogu z 12 učilnicami in telovadnico ter osnovna šola na Dobrovi z osmimi učilnicami, telovadnico...

Upravni odbor sklada za izgradnjo osnovnih šol in vzgojnovarstvenih zavodov pri ljubljanski temeljni izobraževalni skupnosti meni, da bo kljub vsemu do konca leta 1978 zgrajenih vseh 50 zgradb, za katere jih obvezuje odlok o uvedbi samoprispevka.

Lahko se torej upravičeno nadejamo, da bodo v prihodnjih treh letih zares zgrajeni vsi načrtovani objekti, da bo srečnih še nekaj tisoč otrok, ki se sedaj stiskajo v neprimernih prostorih in da jim bodo novi in sodobni „hrami učenosti“ dali kar največ znanja.

—tu—



Srečni in razigrani obrazi učenk v telovadnici nove osnovne šole na Dobrovi pri Ljubljani veliko povedo

Priprave na celodnevno šolo

Že sredi letošnjega leta je zavod za šolstvo SRS predvidel 38 osnovnih šol v naši republiki, ki bi po njegovi presoji lahko najprej uresničile zamisel celodnevne šole kljub temu, da niti ena šola izmed vseh 38 nima vseh možnosti za uresničitev projekta celodnevne šole. Potem ko so strokovnjaki natančno preučili razmere, v katerih dela posamezna evidentirana šola, je zavod za šolstvo menil, da imajo še največ možnosti za kar najhitrejši prehod na celodnevno šolo osnovna šola Josip Broz Tito iz Predoselj pri Kranju, podružnična osnovna šola Pod Graško goro, osnovna šola Biba Roček iz Šoštanja, osnovna šola Boris Kidrič iz Kidričevega in osnovna šola Dobrova pri Ljubljani.

Kljub težavam, ki jih prinaša celodnevna šola posameznim šolam, ki bodo krenile po tej poti k uresničevanju družbenoizobraževalnih hotenj, postaja celodnevna šola že resničnost. Med prvimi osnovnimi šolami v Sloveniji, ki jo bodo uvedle, je osnovna šola Dobrova pri Ljubljani. O pripravah na to novost sva se pred dnevi pogovarjala z ravnateljem osnovne šole Dobrova pri Ljubljani Francem MALOVRHOM.

„Izdelujemo program celodnevne šole,“ je že takoj v začetku najinega pogovora poudaril Franc Malovrh, „v katerem si prizadevamo, da bi organizacijsko pedagoški režim tako oblikovali, da bi kar najbolj prišle do izraza vse komponente celodnevne šole. Že v začetnih pripravah na prehod na celodnevno šolo smo veliko razpravljali na sestankih učiteljskega kolektiva, prav sedaj pa razpravljajo o celodnevni šoli tudi na roditeljskih sestankih. Zavedamo se pomena in odgovornosti, ki jo učiteljem, staršem in učencem nalaga celodnevna šola. Poleg tega pa smo še brez izkušenj.“

Dve šolski zgradbi, stara in nova, v katero smo se vselili šele letos, omogočata 296 učencem enozimski pouk. V prostorih stare šole imajo pouk učenci od prvega do tretjega razreda, učenci od četrtega do osmega razreda pa imajo pouk v novi šoli. Obe šoli sta prostorsko dobro urejeni in bi ju lahko z nekaterimi manjšimi spremembami prilagodili novemu načinu dela.

Nekoliko več denarja bi potrebovali za ureditev rekreacijskih prostorov in za zunanje okolice nove šole, ki kaj lahko za nekaj časa zavrejo novi način dela.

— Kakšen bo „delovni dan“ učenca v celodnevni šoli?

„S poukom naj bi začeli ob pol osmih. Učenci na nižji stopnji bi imeli dnevno po štiri ure pouka, dve uri sta namenjeni za učenje, ena ura za kosilo in dve uri za rekreacijo. Na višji stop-

nji pa naj bi imeli učenci po pet ur pouka na račun prostega časa. Tako bi se celodnevna šola pri nas končala za učence na obeh stopnjah ob 15.30. Poleg tega predvidevamo, da bi v nižjih razredih poleg sedanjega predmetnika uvedli tedensko še dve uri angleščine, seveda, če bo zavod za šolstvo našo zamisel potrdil.“

— Ali ste že poskrbeli za učitelje?

„V šoli imamo sedaj 18 učiteljev. Kasneje jih bomo potrebovali še sedem! Stanovanj zanje nimamo. Verjetno se bodo morali tudi novi učitelji tako kot sednjih pet, vsak dan voziti. Ne bo lahko, tega se dobro zavedamo. Pri šoli imamo vzgojnovarstveni zavod, tako da bo za predšolske otroke naših učiteljev poskrbljeno. Tudi hranili se bodo lahko v šolski kuhinji, skratka, trudili se bomo, da bomo vse težave, posebno še na začetku, ki jih prinaša celodnevna šola, s skupnimi močmi kar najbolj uspešno reševali!“

— In koliko bodo morali prispevati starši za malice in kosila svojih otrok?

„Po sedanjih izračunih bi vsak učenec prispeval za malico in kosilo po 200 din. Čeprav je v naši šolski kuhinji že sedaj okoli sto učencev vsak dan na kosilu, so bile na roditeljskih sestankih že pripombe zaradi kosil. Predvsem za tiste matere, ki niso redno zaposlene in so doma le gospodinje, bo ta izdatki za kosilo povsem nepotreben. Socialna služba v šoli bo imela vsaj na začetku polne roke zahtevnega dela.“

— Samo še dvoje vprašanj: Kakšen je namen celodnevne šole in kdaj menite, da boste začeli delati po novem?

„Menim, da lahko le v celodnevni šoli resnično zagotovimo slehernemu našemu učencu redno pripravo za pouk v naslednjem dnevu. Pri tem naj bi precej razbremenili starše, ki so morali doslej pomagati otrokom pri učenju, zmanjšal bi se osip in vsi učenci bi imeli zagotovljene enake možnosti za izobraževanje.“

S celodnevno šolo bomo začeli takoj, ko bomo imeli zagotovljen denar in kadre. Po prvotnih predvidevanjih naj bi začeli že v drugem polletju letošnjega šolskega leta. Glede na to, kako poteka sedanje delo, bomo začeli s celodnevno šolo šele prihodnje jesen. Morda pa bomo lahko začeli uresničevati zamisel že v začetku drugega polletja letošnjega šolskega leta, kajti s pripravami smo že tako daleč, da sedaj pričakujemo samo še učinkovito pomoč in sodelovanje strokovnjakov zavoda za šolstvo, pa bo delo v celodnevni šoli steklo!“

TONF URBAS

Nadaljevati začeto delo

Na nedavni seji izvršnega odbora ljubljanske temeljne izobraževalne skupnosti so med drugim razpravljali tudi o predlogu programa in financiranja vzgojnoizobraževalnih dejavnosti za prihodnje leto. Poudarili so, da si bodo tudi v prihodnje prizadevali, da bodo že v prihodnjem šolskem letu vsi učenci osnovnih šol na območju ljubljanske temeljne izobraževalne skupnosti prejeli brezplačne učbenike.

Začrtano akcijo o brezplačnih učbenikih za učence osnovnih šol, s katero so začeli že minulo šolsko leto, so uresničili le za učence prvih štirih razredov „Hribovskih, gorskih ali višinskih“ šol, kot jih nekateri imenujejo. Akcijo so delno uresničili tudi v bežigradskih osnovnih šolah, kjer so učenci nižjih razredov prispevali za posamezni učbenik 10 din, učenci višjih razredov pa le 5 dinarjev.

Prihodnje šolsko leto naj bi z začetim nadaljevali tudi v dru-

gih šolah. Samo za uresničitev akcije za brezplačne učbenike potrebujejo okoli pet milijonov dinarjev. Prav zato je izvršni odbor predlagal posebno komisijo, ki bo pripravila načrt in poskrbela, da bo uresničena akcija o podeljevanju brezplačnih učbenikov vsem učencem osnovnih šol na območju ljubljanske temeljne izobraževalne skupnosti.

V nadaljevanju razprave so člani izvršnega odbora ugotovili, da so bile izpolnjene vse obveznosti, zapisane v letošnjem programu. Izjema je bil le samo upravni sporazum, ki predvideva povečanje vrednosti točk osebni dohodkov delavcev, za poslenih v prosveti.

Letos bo na območju temeljne izobraževalne skupnosti Ljubljana zmanjkalo okoli 4 milijonov dinarjev samo za osebne dohodke pedagoških delavcev.

—tu—



Učenci osnovne šole v Gornji Radgoni so se dober mesec in pol po začetku letošnjega šolskega leta preselili iz razredov v nekdanjem radgonskem gradu v prostore nove šole, v kateri bodo lahko imeli sodoben pouk. (Foto: Marjan Garbajs)

Iz starega gradu v novo šolo

Sredi letošnjega oktobra se je osnovna šola v Gornji Radgoni končno le preselila iz neustreznih prostorov nekdanjega gradu v novo in sodobno zgrajeno stavbo. Kar 17 let je ta osnovna šola gostovala v gradu, kjer so se učenci in učitelji sleherni šolski dan srečevali v tesnih in mračnih prostorih.

Denar za gradnjo šole, na katero je težko čakalo skoraj 800

učencev — stala je več kot tri stotine milijarde — so poleg pomoči republiške izobraževalne skupnosti ter pomoči skupščine občine prispevali velik delež tudi občani, ki so se na referendumu odločili za samoprispevek, z nabiralno akcijo pa so zbrali še nekaj denarja. Šola ima tudi telovadnico.

—tu—

Podjetja posodablajo šolo

Ob letošnjem prazniku republike so domačini, posebno pa še učenci osnovne šole na Šentviški gori, pripravili v kulturni dvorani prigraden program. Proslavljali so rojstni dan republike, hkrati pa so se veselili svoje obnovljene šole in številnih daril delovnih organizacij,

ki so poklonila šoli novo opremo za šolsko učilnico, mini fonolaboratorij in še drugo opremo, vredno več kot 80.000 din. S tem so podjetja veliko prispevala k posobitvi pouka v šentviški osnovni šoli, ki jo obiskuje v prvih štirih razredih 33 učencev in učenk.

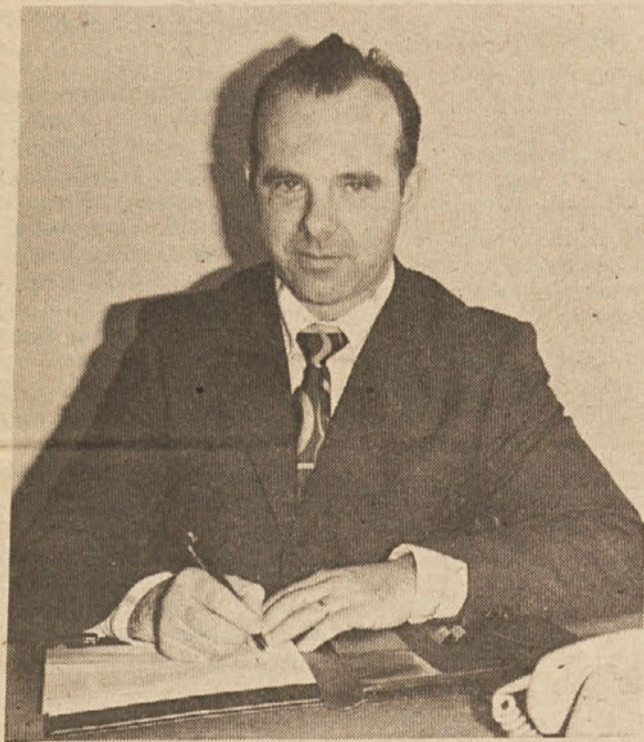
Šole in telovadnice

Na območju mariborske temeljne izobraževalne skupnosti prizadevno uresničujejo program izgradnje in preureditve osnovnih šol. Največja osnovna šola, ki bo zrasla s prispevkom občanov, bo nedvomno osnovna šola v Kamnici pri Mariboru. Šola bo imela 16 učilnic, dva kabineta, sodobno kuhinjo, prostor za dnevno bivanje in veliko telovadnico. Šola skupaj s telovadnico bo stala po sedanjih izračunih nekaj več kot 16 milijonov din.

Šolam, zgrajenim s samoprispevkom občanov na mariborskem območju, se bo kmalu pridružila še nova osnovna šola Ludvik Pliberšek v Radvanju. V

njej sicer že imajo pouk, čakajo le še na telovadnico. Šest učilnic in telovadnica — vse to bo stalo okoli 8,5 milijona dinarjev.

Novo 15-oddelčno osnovno šolo s telovadnico bodo zgradili tudi v Miklavžu, v Jakobskem dolu pa bodo dobili novo osnovno šolo s tremi učilnicami in dvema kabinetoma. Obe šoli so sicer že začeli graditi, narejena bosta šele prihodnje šolsko leto. Do takrat bodo — vsaj v programu je tako zapisano — dobile telovadnice tudi osnovna šola v Hočah, osnovna šola Janžko Padežnik na Studencih in osnovna šola v Selnici ob Dravi.



Ravnatelj osnovne šole Dobrova pri Ljubljani FRANC MALOVRH (Foto: Tone Urbas)



V celodnevni šoli naj bi učenci opravili vse domače naloge in se temeljito pripravili za naslednji šolski dan. Tako ne bi šolskih torb, razen ob petkih, nosili domov; to pa za vozače in posebno še za tiste učence iz nižjih razredov, ki morajo prepešati vsak dan precej dolgo pot do šole in nazaj, veliko pomeni. Tako se bodo rešili od 6 do 8 kilogramov težkega vsakodnevnega bremena, pa tudi marsikatera knjiga se bo dalj časa obdržala pri „življenju“. Franc Malovrh meni, da so s tem že na pol poti k uresnitvi zamisli o brezplačnih učbenikih. (Foto: Tone Urbas)

Ponikva pri Šentjurju

Nova šola in pobratenje

Sredi novembra so začeli v Ponikvi graditi novo šolo. Ob tej priložnosti so se sestali v Šentjernej tudi člani koordinacijskega odbora za pomoč Kozjanskemu iz Ljubljane, ki so si s predstavniki tamkajšnje skupščine občine ogledali nekatere že zgrajene šole.

Potem ko je delavka ljubljans-

ske tovarne dekorativnih tkanin položila temeljni kamen za novo šolo v Ponikvi, sta spregovorila tudi predsednik mestne skupščine Ljubljana in predsednik skupščine občine Šentjur. Govorili so tudi o pobratentvu Šentjurja z Ljubljano, ki naj bi se začelo tesneje razvijati predvsem prek krajevnih skupnosti.

tem bolje bomo delali

Naglica ni dobra

Ali moremo biti s poukom matematike na srednjih šolah zadovoljni?

Ne nameravam podrobno razčlenjevati pouka matematike na srednjih šolah, zlasti še na gimnazijah. Rad bi samo osvetlil nekatere pomanjkljivosti pri tem pouku, ki znanju matematike niso v prid in ga celo zavirajo.

Res je, da smo snovno in obdelovalno napravili pri pouku matematike velik korak naprej, toda ne dosledno, saj se je matematika spreminjala od nedavnega le na gimnazijah, še pred nekaj leti pa so na tehniški srednji šoli poučevali matematiko iz časov Franca Jožefa.

V nove učbenike smo nagrmadili toliko snovi, da je ne moremo v štirih letih predelati, kaj šele, da bi jo s pridom utrdili pri dijakih. Sestavljalci knjig in zbirke rešenih nalog niso resno pomislili, kaj zmoremo in česa ne. Sploh je pri naši šoli narobe, da ima profesor premalo časa za zadostno utrditve predelane snovi. Stvari sklep te ugotovitve bi bil, da bi morali podaljšati pouk na srednjih šolah za leto dni ali pa skrajšati snov.

Dobro, pa vzemimo, da je knjiga pač knjiga in zbirka zbirka, ni pa nujno, da vso snov predelamo. V teh učbenikih je pač zbrana vsa snov v sklenjeni obliki. Učbeniki so dobri, naloge v zbirkah zanimive, prav vabljive, in kdor bi vso snov predelal in predihal, bi si zelo olajšal študij na fakulteti.

Kako je na srednjih šolah? Večino snovi predelajo v intenzivnih razredih. Toda ta intenzivnost bi morala biti res stvarna, tako da bi dijaki v teh razredih imeli manj snovi, npr. pri tujih jezikih. Razmejite pa je medla in prebogost odvisna le od posameznih profesorjev.

Ker je snovi preveč, profesorji po svojih merilih in presojah odločajo, katera poglavja bodo izpustili, katera obdelali v skrajšani obliki in katera le beženo omenili. Drugo snov obdelujejo s precejšnje hitricco, kajti število tedenskih ur je preskromno, da bi se preveč mudili pri posameznih poglavjih. Zato ni čudno, da se zgode včasih nemogoče stvari. Ambiciozni profesorji, ki bi radi predelali čimveč snovi, hitijo tako, da je za normalno šolo abnormalno. V dobrih dveh mesecih so na neki šoli v četrtem razredu predelali kombinatoriko z binomskim izrekom, verjetnostni račun, matematično indukcijo, zaporedja, končne vrste, aritmetično in geometrično zaporedje ter obrestnoobrestni račun. Če je to normalno, potem je mogoče dvojice: da ima profesor pred seboj same genije ali pa je snov tako površno predelana, da bi bilo bolje, ko bi je ne bil predelal.

Naglica ni dobra, pravi naš pregovor. Živimo sicer v času, ko je naglica vodilo vsega našega življenja. Toda pri pouku bi stari pregovor morali vendarle upoštevati, saj gre za zelo pomembne zadeve, za oblikovanje mladih ljudi. Šola pa ni voznja z avtomobilom. Proces oblikovanja in vzgoje je počasen in zamuden.

ZA UTRJEVANJE NI ČASA

Najvažnejše pri podajanju nove snovi je, da jo dijaki razumejo. V njihovih možganih morajo biti prav tako spoznanja, kakršna so v profesorjevi glavi. Delnega razumevanja ni in ne more biti. Ali torej dijak novo snov razume ali pa je ne razume. Tu ne more biti nikakršnega odstopanja. Rekli boste, da je dijak pač dijak in se zato ne more meriti s profesorjem. Da, res se ne more. Profesor zna še marsikaj, ne le snovi, o kateri je spregovoril dijakom. Profesor si je na fakulteti pridobil precej znanja, je izurjen v logičnem mišljenju, pridobil si je precej prožnosti, iznajdljivosti in široke razgledanosti, ima torej veliko prednost pred dijakom. Toda vse te prednosti nimajo nikakršne zveze s tem, kar trdim, namreč da med dijakom in profesorjem spoznanjem o novi snovi ne sme biti razlike. Ker pa je v matematiki vsaka nova snov grajena na prejšnjih spoznanjih, bi moral profesor nenehno opozarjati dijake na ta povezovanja. Najslabše je, če si pridobi dijak nepravilna spoznanja. Odpraviti ta je najtežje. Bolje je, da dijak ne zna ničesar, kakor pa da si domišlja, da nekaj zna, a je to znanje nepravilno in zmedeno. S tem da je profesor npr. dijakom razložil geometrično zaporedje, še ni opravil vsega. Dijake mora naučiti pravilnega načrtovanja zamotanih nalog. Seveda pa ni rečeno, da bi moral profesor prav vse povedati. Včasih dijak sploh ne ve, kako bi nastavljal naloge. S primernimi vprašanji, na katera mora dijak pravilno odgovoriti, ga mora profesor pripeljati do načrtnega reševanja naloge. Čimveč takih vaj v razredu, tem bolje bo steklo delo doma ob domačih vajah. Namesto da bi bil pouk konstruktiven in bi bile matematične ure natrane s pravim delom vseh in vsakogar, pa je čisto drugače. Nekaj vaj v razredu, več dela doma, in že hiti profesor z novo snovjo naprej, ker

pač ni časa za utrjevanje. Tako ne preostane dijaku nič drugega, kot da si novo snov pridobi sam doma ali pa mu jo utrdi inštruktor. Ta naglica ni dobra. Bolje je manj znati, toda tisto res dobro, kajti le na utrjenih dobrih temeljih lahko gradimo dalje.

VELIKI NAČRTI — MAJHNI USPEHI

Toliko govorimo, da šola ne sme biti le učni, temveč mora biti tudi vzgojni zavod. Kako krasno priložnost za vzgojo ima profesor pri pouku matematike! Matematika uči dijake analiz in jih prek teh vodi do pravih miselnih sklepov. Poglavji kombinatorika in verjetnostni račun, ki ga na šolah večinoma izpuščajo, sta kakor nalašč za vzgojo pravilnega mišljenja; Naloge so si tako različne, da bi moral profesor ob vsakem primeru pomagati dijakom pri razčlenitvah do logičnih sklepov. Za temeljito obdelavo teh dveh poglavij bi potrebovali dober mesec. Toda kombinatoriki in verjetnostnemu računu odmerjajo profesorji navadno dva tedna, in s tem je stvar opravljena. Upravičena je zato pripomba znanca inženirja, da nikdar ni ločil variacij od kombinacij. Toda do neke mere so predavatelji upravičeni do naglice, ker jih vežejo učni načrti, za vzgojo pa ni časa. V knjige smo vnesli nova poglavja, npr. o vektorjih. Vsako izpuščanje te snovi bi bila nepopravljiva škoda. Toda kljub okrajšavam je snov zelo zamudna in dela dijakom precej preglativo. Spominjam se, da je neka profesorica po dolgem trudu predelala snov o vektorjih in to povedala dijakom. Varovanci so nje izjavo sprejeli z največjim zadovoljstvom, da je le vektorjev konec.

Ali je šola sploh še šola, če dijaka snov odvrta? Nekje je pač vzrok za to! Ali snovi ni razumel ali pa ga profesor ni znal pridobiti za to res zanimivo poglavje. Ni čudno, da tudi dijaki postavljajo svoja merila: nedelavni gospodovalno vplivajo na večino ob tihih vaji, da ta propade, in da da profesor prihodnjič lažje naloge. Zato postaja pouk matematike dijakom zoprni, zoprni pa mu postanejo tudi profesorji. Včasih pa ima profesor tako slab razred, da mora znižati merila.

Vrtimo se torej v začaranem krogu velikih načrtov, a majhnih uspehov. Pouk je danes vse prveč odvisen od posameznikov. Vestni, strogi in natančni imajo lepe uspehe. Nekateri pa se požvižgajo na vse, češ kakor bo, pa bo, samo da jim tečejo

službena leta. Tisti nekje v sredini najbolj ustrezajo današnji šoli. Ne preveč, ne premalo, a to res dobro.

Profesorji ugotavljajo, da prihajajo na gimnazije in srednje šole vedno slabši učenci — s pomanjkljivim znanjem. K temu pripomore še veliko pomanjkanje kvalificiranega učnega kadra, zlasti za matematiko. Tako poučujejo na osemletkah nekvalificirani učitelji, študenti, ker pač vodstva šol ne morejo matematike črtati s programov. Ali moremo torej pričakovati da bo pouk matematike na srednjih šolah uspešen?

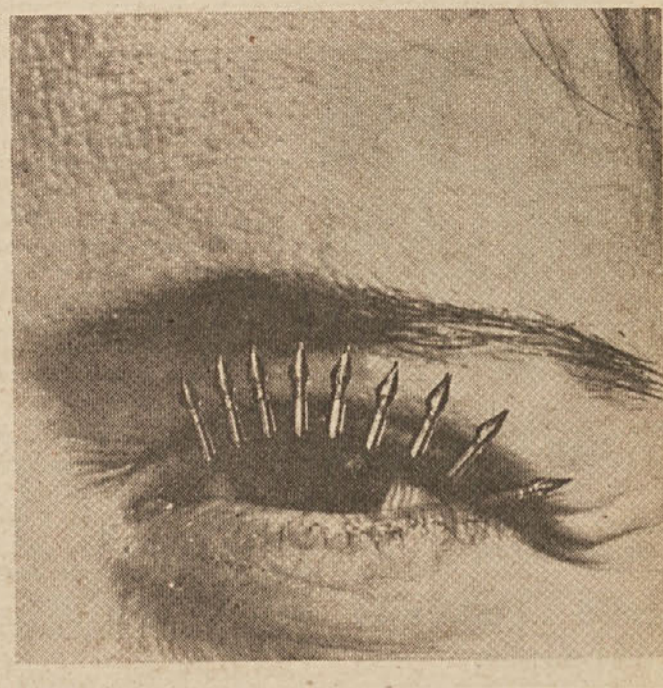
PISMENI IZDELKI IMAJO PREDNOST

Pri vseh teh pomanjkljivostih pa nekateri profesorji po navdihih iz tujine, češ da je ustno izpraševanje dijakov nesodobna oblika pridobivanja potrebnih ocen, zelo malo sprašujejo. Iz tihih vaj, ki jih morajo čisto ponoviti, ker je bilo preveč negativnih ocen, in iz obveznih šolskih nalog dobijo potrebne ocene. Nihče me ne more prepričati, da je ustno izpraševanje nepotrebno. Poznal sem mnogo zelo sposobnih matematikov, ki so znali veliko in so tudi sami doma reševali naloge. Ko pa so pisali šolske naloge, se jih je polotila taka trema, da so si komaj priborili pozitivno oceno. Če bi te redoval samo po pisarnih izdelkih, bi jim napravil veliko krivico. Vse premalo upoštevamo trenutna razpoloženja. Včasih smo pač taki, da se nam ne posreči narediti niti za počen groš. Seveda tega pri dijakih ne upoštevamo, dijak mora biti za nas vedno razpoložen. Opažam, da je na šolah zelo malo spraševanja, vedno več pa testov in tihih vaj. Po mojem si lahko profesor pri resnem delu v eni uri pridobi veliko ocen. Saj ni nujno, da vsako nalogo izpeljemo do konca. Pri nekaterih je izvršitev zgolj računski in tako preprosta, da bi z njo le zapravljali čas. Seveda pa moramo redno opozarjati dijake, da je pravi rezultat bistvo našega dela, zato naj v šoli nerešene naloge končajo doma.

Lahko bi vse te pomanjkljivosti odpravili. K temu bi zelo pripomogla res dobra strokovna inspekcija resničnih strokovnjakov pedagogov. Nerazumljivo mi je, zakaj pedagoški svetovalci tako malo ali nič ne upoštevajo stvarnih pripomb profesorjev. Z upoštevanjem le-teh bi raven znanja dvignili in izboljšali kakovost pouka matematike na srednjih šolah.

ANTON ŠLIBAR

PORTRETI



Satirk

Mnogo dragocenega

(Ob izidu 4. številke revije Vzgoja in izobraževanje)

Uvodnik prinaša prispevek Jelice Mesesnel, ki pod naslovom Celodnevna osnovna šola razpravlja o tej aktualni in pomembni komponenti v vzgojnoizobraževalnem sistemu. Avtorica seznanja bralce z osnovnimi koncepti, spremembami, delovnimi razmerami, razporeditvijo učiteljevega delovnega časa, učencem vsolskim delom in življenjem v celodnevni osnovni šoli in še z marsičem, kar bo zanimalo vsakega učitelja pri uvedbi te naše pomembne družbene naloge.

Zelo dragocen in aktualen je prispevek pomočnika direktorja zavoda za šolstvo SRS Karla Kosa. Pod naslovom Priprave za organizacijsko in vsebinsko preoblikovanje šol za usposabljanje učiteljev osnovnih šol in vzgojiteljev vzgojnovarstvenih dejavnosti razpravlja avtor o tej pereči in neodločljivi problematiki. V razpravi razčlenjuje sedanje razmere v kadrovske problematiki ter daje različne predloge, kako v prihodnje usposabljati učitelje in vzgojitelje v predvidenem konceptu usmerjenega izobraževanja.

Dragutin Franković nam je tokrat prispeval razpravo Didaktično-metodične misli o pouku samoupravljanja s temelji marksizma. Revija prinaša tudi referat Mata Jergovića, v čem je nadaljnja reforma sistema usmerjenega izobraževanja, ki ga je imel na medrepubliškem posvetovanju o usmerjenem izobraževanju v Velenju ter prispevek Nenada Preloga in Vladimirja V. Dordevića Družbena potreba in nujnost vključevanja ekologije v vzgojo mladih generacij ter Škološki vzgojni pomen praktičnih del učencev, ki sta ga imela na medrepubliškem posvetovanju o ekoloških vidikih vzgoje in izobraževanja v Zagrebu. Kako financirati šolska športna društva — je aktualni prispevek Tineta Rozmana in Ivana Križnarja.

Za vzgojiteljice v predšolskih vzgojnovarstvenih ustanovah bo vsekakor zanimiv prispevek Dnevna dokumentacija v predšolski vzgoji, o čemer govori Nuša Kolar.

Zelo zanimiv je prispevek Jožeta Lipnika Ocenjevanje brez nezadostne ocene — boljši učni uspehi. Avtor analizira poskus, ki so ga uvedli iz pouka slovenskega jezika na celjskem območju in ugotavlja, da je to na učence vplivalo pozitivno, da se je v njih razvil čut za pravičnost, poštenost in delavnost.

Pod naslovom Ravnatelj osnovnih šol o podaljšanem bivanju analizira Helena Novak raziskavo, ki jo je izdelal pedagoški inštitut pri univerzi v Ljubljani v šolskem letu 1972/73.

Vida Wedam razpravlja o medpredmetni povezavi pri pouku zgodovine. Revija prinaša tudi prikaz dveh zgodovinskih učnih ur, ki ju bodo predavatelji nedvomno veselili.

Helena Berce piše o vrednotenju likovnih del v osnovni šoli, dr. Dragutin Rosandić pa je napisal prispevek Šolska interpretacija književnega dela.

Učitelji razrednega pouka, ki poučujejo v drugem razredu, bodo prav gotovo veselili zglede programiranih sekvenc za slovenski jezik za drugi razred osnovne šole.

Razen omenjenega prinaša še mnogo drugih zanimivosti in prispevkov, ki jih bodo učitelji lahko s pridom uporabili, zato jo priporočamo.

DRAGO NOVAK

Novo, novo!

SPIN

Izšla je prva številka strokovno-informativnega vestnika — SPIN, ki ga je izdala Zveza društev matematikov, fizikov in astronomov Jugoslavije (SDMFA), pripravila pa s pomočjo avtorjev dr. A. Moljka in dr. N. Prijatelja.

Knjižica zajema (na 23 straneh) zgoščena obvestila o strokovnih novostih, znanstvene vesti in mednarodno sodelovanje na področju matematike, fizike in astronomije. Prinaša pregled šolskega učenja, fakultetnega in podiplomskega študija teh ved. V njem najdemo tudi poročila s proslav in srečanji, obvešča nas o novih knjigah in časopisih s teh področij. Popestrijo ga anekdote, obogaten je s pismi in predlogi.

Zveza upa, da bodo pri tem strokovno-informativnem vestniku sodelovali in se nanj tudi naročili vsi, ki se za te vede zanimajo.

Menimo, da je SPIN pomemben vestnik, ki bo prav gotovo dobrodošel vsem učiteljem in profesorjem matematike in fizike, pa tudi študentom in vsem ljubiteljem eksaktnih ved. Toplo ga priporočamo!

SPIN lahko naročite z dopisnico na naslov: Savez DMFAJ, Unska bb/p. p. 170 41000 — Zagreb.

Jezik — instrument za razumevanje

Seminar za učitelje nemškega jezika na osnovnih šolah OE Dravograd, Celje in Maribor

Najbrž ni naključje, da je ta seminar pod pokroviteljstvom zavoda za šolstvo SRS zaživel od 18. do 20. novembra 1974 prav v Mariboru, saj tu živita in ustvarjata avtorici učbenika za

peti razred — dr. Breda Požar in prof. Gabriela Sorman. Tu je bila tudi demonstracija avtorice prof. G. Sormanove, ki je nakazala pot, po kateri naj steče delo v petem razredu. Brez dvo-

ma so ljudje, ki so pri tem projektu delali, opravili ogromno in pionirsko delo. Pouk je treba prilagoditi vsem pedagoško didaktičnim metodam, ki ustrezajo sodobni tehnologiji in sodobnemu načinu življenja. Nesluten razvoj tehnike povzroča tudi pravo revolucijo v načinu podajanja snovi.

Sem smo torej prišli germanisti s severovzhodnega dela naše ožje domovine. Brez dvoma smo na teh predavanjih skušali najti tudi svojo vrednost in mesto v vzgojnoizobraževalnem delu mladih.

Nemščina ima pri nas v Sloveniji še posebno kočljiv položaj. Je pač jezik, ki so ga uporabljali naši tisoletni zatiralci. Tudi z uveljavljanjem svojega so vcepjali našim ljudem občutke manjvrednosti. Jezik je instrument za razumevanje. Tudi tuj jezik naj pokaže našo samobitnost, naj pomaga aktivno vplivati na naše okolje.

Program seminarja je bil

Kaj z našimi šolami ob meji?

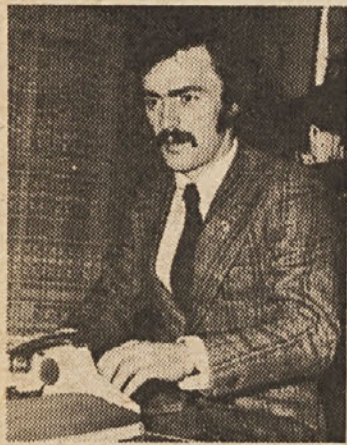
Potrditi moramo, da smo na prvi poti, če odločno moderniziramo naše šole in otroke iz odročnejših, starih šol včasih prešolamo v večja središča. Zaboli pa nas, če takšno moderniziranje zadene naše obmejne šole tako, da jih ukinja. Zgodilo se je celo, da so ukini tudi že podružnične šole v Ruperčah, Planini, Podovi, Ledini in Puščavi. Ta ukrep je močno zadel tamkajšnje prebivalce, saj je težko prenesti dejstvo, da so doslej imeli v vasi svojo šolo — posled pa je morda ne bo nikoli več!

Slemenju, Gaju, Gradišču in Duhu na Ostrnem vrhu, pa še v Jakobskem dolu in Svečini. Posebej poudarjam, da je nujno treba pustiti šoli v Jakobskem dolu in Svečini. Utemeljitev: Jakobski dol leži med Mariborom in mejo (18 km na vasko stran), je sedež KZ — agrokombinata Pesnica, ima kulturni dom ter zaobsega kraje, kot so Jurovski dol, Pernice, Jarenina. Svečina pa je skrajno obmejni kraj z zelo zavednim prebivalstvom, sedež kmetijske šole in privlačen za turiste. Zdaj pa naj takšni kraji ostanejo brez šol?!

MIRKO VAUDA

Odprto je tudi vprašanje, kako bo z obmejnimi šolami na

pod reflektorjem



PIŠE:
SILVO TERŠEK

Želje v pajčevini možnosti

V tramovju pod streho je ždel drget mlinskih koles. Čutil ga nisi, če si prišel k mrtvi Reki in tudi takrat, ko si se ustavil na koncu luknjaste poti, nisi ugotovil, da je bil mlin življenje te domačije. Noč je bila kakor pokopališče; temna lisa Brkinov kot prikovani oblak. Se pes ni zalajal na blatnem dvorišču.

Na drugi strani reke so drobne luči nakazovale Vremski Britof, vas s šolo in prgiščem hiš. Okna ob nekakšnem stražarskem stolpu so bila kakor mrtve strelne line. Leta 1935 so tisto zidovje zgradili italijanski žandarji. Menili so, da jim bo ta reč pomagala dušiti porajajoči se upor slovenskega ljudstva na tem območju. Hoteli so, da bi slovensko ljudstvo umrlo, kot je umrla industrijsko zastrupljena Reka v Vremski dolini. S tega območja je med vojno padlo deset odstotkov prebivalstva. V veliki partizanski akciji za osvoboditev Trsta je v Vremah obležalo dvajset fantov s peterokrakami zvezdami. Kraj, kjer so jih zakopali, vse preveč spominja na neurejeno brkinsko vprašanje!

Možakar je prišel iz teme. Svoj raskavi glas je usmeril v temačen hlev. Predstavil je ženo in moral sem si zapomniti: MA-

RIJA DUJC! O reki ne bova govorila, ker je Reka umrla. Marija je vodja zunanega oddelka osnovne šole Vreme; Marija je še marsikaj. „Učitelj ne moremo načelno obtožiti, češ da so družbeno neangažirani“, je rekel predsednik krajevne skupnosti. „Vsi mi, v družbenopolitičnih organizacijah smo premalo delavni. Odgovornosti moramo razdeliti med posameznike. Tudi učitelji ne morejo delati čudežev...!“

Čudeži? Očeta pobere vojna, hči gre v dom vojnih sirot in čez nekaj let postane učiteljica. Čudeži? V Brkinih jih niso bili nikoli vajeni. Zdi se ti, da je največja sreča že to, da smeš počevati otroke. Stanuješ v tesni sobici, ki jo deliš s kolegico učiteljico.

Skoraj štirideset otrok se nagnete v učilnico, nekakšen rudniški prostor. Tla škripljejo kakor ladijski pod med navihito. Poučuješ ves dan — skoraj brez učil. Otrokom moraš dati tisto najmanj: pisanje, branje, osnova računstva... moraš jim dati največ, kar je mogoče.

V šolo hodijo tudi več kot uro daleč. Šolski okoliš je zelo velik. Slabo so obuti in oblečeni in vendar srečni, ko gredo nabirat znanje. Brkinske poti pa so bile blatne, zelo blatne.

...Toda takrat in v takšnem okolju, kot so Brkini, smo bili učitelji mnogo bolj spoštovani, kakor smo danes. Spoštovanje se seveda ne meri s krvavicami in zeljnatimi glavami. Spoštovanje je mogoče čutiti kot nekaj, kar ni mogoče položiti na jezik. Tudi sami s seboj in s svojim delom smo bili bolj zadovoljni. Človek ve, v kateri plačilni razred spada koliko zasluži in da mora s tistim živeti. Seveda, tudi potrebe smo imeli manjše; vsaj zdi se tako...“

Ribe se ne morejo navaditi na zastrupljeno rečno vodo; učitelj se privadi tudi „nemogočim“ delovnim razmeram. Tvoje želje so ujete v pajčevino

možnosti. V dežju so poti vedno enako blatne, kmet te prosi, da mu pišeš prošnje za vedno iste probleme, čas se pa ne ustavi. Otroci zahtevajo iz leta v leto več, več potrebujejo in v šolo prihajajo bolj založeni s predznanjem. Njihovi starši niso več samo neuki kmetje; zapostili so se, izobrazili.

darji, od koder je gledal nekoč po vojni „štacunar“ in kjer se lušči omet. Poslopje je pošla sapa. Čas je hitrejši od starih zidov.

Možje so pljunili v roke, obrnili svoje žepe, prijeli za lopate, kot so mnogi med vojno za puške, in šola je spet postala va-

boljša so učila, popolnejše so naše metode dela, srečnejši so otroci in vendar: naš kraj še vedno sodi med nerazvita slovenska območja.

Očistili smo vodnjak pred šolo; ljudje so se prečistili že med revolucijo. Radi bi obnovili Brkine in območje precej naokrog, želeli bi napolniti strugo Reke s čisto vodo.

Rada jih imam, te otroke. Včasih mislim, da imam rada celo blatne poti. Otroci morajo biti srečni! V popoldanskem času bi jim morali omogočiti najrazličnejše interesne dejavnosti, morali bi jim narediti igrišče, telovadnico morali bi...“

Najrazličnejši strokovnjaki z očali in brez, zaskrbljeno hodijo gledat reko, ki je umrla. Tudi pedagoški svetovalci hodijo v Vremsko dolino. Ne, šolsko življenje ni podobno, zastrupljeni reki. Nikoli bi ne dovolili, da zastrupijo to, za kar so se na Primorskem toliko časa bojevali. Za posamezne slovenske besede se je bilo treba bojevati skoraj tako kakor za koščke slovenske zemlje.

...S pedagoškimi svetovalci se sestanemo najmanj enkrat mesečno. Minili so časi, ko smo se „nadzornikov“ bali, ker so iskali tudi pike na „i“. Postali smo tovariši, sodelavci, ki se trudimo za isto stvar.

Časa pa je še vedno premalo in težav ne zmanjka. Nikoli ne bodo vse njive enako obrodile, pa čeprav bodo vsi učitelji enako izobraženi. Odločim se: prebrala bom knjigo. In berem jo po kapljicah. Spomnim se časov, ko smo prirejali kulturne prireditve, tudi pod senikom, če ni bilo mogoče drugje. Ni dolgo tega, ko se najbolj priznani operni pevci iz Slovenije nastopili na našem dvorišču.

Ob takšnih dogodkih nam zmanjka časa. Seveda so na vseh področjih v teh časih večje zahteve. Učitelj ni vedno naj-

boljši režiser, najboljši pevec, najboljši aktivist... Ampak celo v slabših delovnih razmerah je mogoče doseči olične uspehe. Toplo me ogreje srcu, kadar se spomnim, da so mnogi izmed mojih nekdanjih, nebogljenih učencev pozne končali univerzo. Pravzaprav puniti ne morem verjeti, da bi lahko ostal učitelj na vasi družbenopolitično neangažiran.

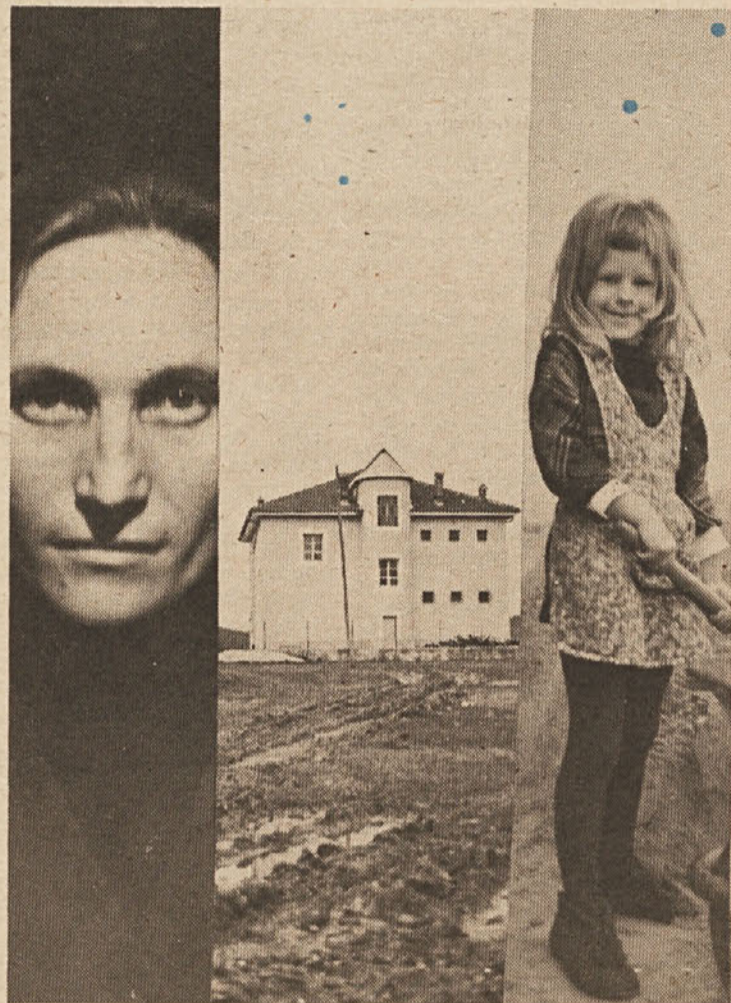
Razmišljam: morda le ni bil prav, da so ukinili učiteljsko Morda tudi ni prav, da se na osebnih dohodkih dvigajo tak počasni, kot se rešuje brkinsko vprašanje. Naši osebni dohodki cokoljajo za vedno višjimi žiljenskimi stroški in razvoj Brkinov stopica za splošnim razvojem v naši republiki. Mi pa ostajamo glede tega vedno nezadovoljni. Toda prišel bo trenutek, vendar da bo prišel...!“

Na mizo je postavil literaturo mačega vina, kapo je obesil na staro, zelo staro puško in vprašal čez rob mize: „Kolik pa je nova ustava prinesla ugleda učitelju? Učitelj mora biti vedno vzor ljudem. Naj gre in zvečer napije v vaški gostilni. Ne, nikoli ne bi postal učitelj, pa ne zaradi tega, kar sem pravi kar povedal.“

Ustanovili smo svet staršev. Vse lepo in prav, če je temeljit in praktično voden. Tisti, kateri tega otrok je v šoli marljiv, bi imel učitelja v najboljši luči; drugi ne. Lahko se zgodi, da postane svet staršev idealno telo, kjer se obrekuje učitelja.

Tako je, vsi imamo težave. Imajo jih oni, ki iz leta v leto spreminjajo učbenike in tisti, ki iz meseca v mesec spreminjajo zakone in statute. Se vedno pismo uresničili člena ustave, ki trdi, da je naše obvezno šolstvo brezplačno. Tudi to se nam ni posrečilo, da bi tam, kjer so zaposlena oče in mati, ostali brez skrbi za svoje otroke. In prepogosto se morajo razvijati kot samorastniki. Kaj bi bilo, če v takih krajih ne bi imeli dedkov in babic...!“

Hm, saj res; kaj bi bilo?



(Foto: S. Teršek)

Globoko v učiteljevi notranjosti se rodi spoznanje kakor revolucija: tudi sam potrebujem več znanja, boljše metode poučevanja, sodobnejše učne pripomočke, sodobnejšo šolo...“

Povzpneš se na vrh stražarskega stolpa, ki tišči iz poslopja. Gledaš od tam, kjer so nekoč gledali italijanski žan-

ski ponos. Naj vedo, da v nas še vedno živi občutek za našo — skupno stvar, so rekli občani. Na šolsko steno so pritrdili spominsko ploščo sedeminpetdesetim padlim borcem — žrtvam fašizma iz devetih vasi Vremske doline.

...Stari, težki časi so minili. Naša šola je dandanes drugačna, drugačna je oprema,

SODOBNA POTA VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

PIŠE: DR. ANA KRANJIC

Odnos med vzgojo in permanentnim izobraževanjem

Trditve o neločljivi povezanosti vzgoje in izobraževanja ni več novost. Iz nje smo nadalje razvijali še napačno hipotezo, da že z izobraževanjem vzgajamo in nam torej ni treba posebej skrbeti še za vzgojo. Menili smo, da je to potrebno le v izjemnih primerih, npr. če je posameznik zašel v spor z družbo in se je tako ali drugače deviantno vedel.

Dejavnost na področju vzgoje in izobraževanja smo gradili na taki napačni hipotezi predvsem zato, ker smo premalo poznali sam pojav vzgoje. Bolje bi bilo, če bi si predstavljali oba pojavi ločeno in ju celo umetno ločevali.

Ne trdimo, da vzgoja in izobraževanje v resnici nista najtesneje povezana, toda to sta dva procesa. Tudi vzgoja je poseben namenski proces, ki potrebuje sistematičnost. Zaman bi torej pričakovali, da bomo dosegli pri izobraževanju vidne vzgojne učinke, če nismo prej opredelili smotra in metode tudi za naše vzgojno prizadevanje. Učni načrti bi morali biti popolnjeni z ustreznimi vzgojnimi načrti. Povečan pomen vzgoje ob permanentnem izobraževanju tako zahteva še podkrepi.

Težnja, naj se oba pojavi, vzgoja in izobraževanje instrumentalno ločujeta, da bi tako lažje spoznali njuno bistvo, se v zadnjem času pojavlja zlasti v androgoški literaturi. Novi pojavi permanentnega izobraževanja so namreč pri nas in v svetu najhitreje prodrli prav na področju izobraževanja odraslih. O tem precej piše v svojih delih tudi dr. Ilija Mrmak, ki razčlenjuje vzgojo kot poseben proces, čeprav povezan z izobraževanjem. S tem problemom so se ukvarjali tudi drugi raziskovalci.

V permanentnem izobraževanju ima vzgoja možnost, da se hitreje razvija, med drugim tudi zato, ker so vzgojne zahteve bolj konkretne. O potrebnosti vzgoje ne govorimo več na splošno, ampak že naštevamo določene osebnostne značilnosti, ki naj bi jih oblikovali: ustvarjalnost, kritičnost, samostojnost, samozavest, visoka stopnja motiviranosti itd. Te splošne osebnostne značilnosti smo v našem vzgojnoizobraževalnem sistemu še konkretizirali, ko smo jim dodali določen vrednostni sistem, določeno ideologijo. S tem smo dali tudi vzgoji smer in vsebino.

Ob permanentnem izobraževanju se pojavlja toliko vzgojnih elementov, da vzgoja ne more ostati brez nadaljnjih konkretizacij vsebine in smeri razvijajočih se elementov osebnosti.

Tudi zahodne družbe razvijajo permanentno izobraževanje, prizadevajo si za podobne osebnostne značilnosti, ki naj jih vzgoja razvija kot temelj vsemu nadaljnjemu izobraževanju. Te značilnosti pa bodo na zahodu rabile drugačnim namenom kot pri nas. Samozavest, kritičen, ustvarjalni in samostojni (torej vzgojeni) človek bo tam izrabljali svoje sposobnosti v boju za svoj individualni obstoj na tržišču svobodne konkurence. Poskušal se ji bo čim uspešneje upirati. Mislil bo le na osebno srečo in čim večjo uspešnost, saj živi v družbi, v kateri vlada mit o individualni sreči in svobodi, pa karkoli naj že to pomeni. Iste značilnosti bodo pri nas v procesu permanentne vzgoje in izobraževanja zapolnile druge vrednote — sistem vrednot socialistične samoupravne družbe. Te se bodo spreminjale, razvijale se bodo hkrati z družbeno stvarnostjo, v celoti pa bodo usmerjene k družbeno napredni misli in splošnemu razvoju, k človeku in njegovi ustvarjalnosti — k delu in uresničevanju zgodovinskih možnosti za nadaljnji razvoj družbe.

Spreminjanje znanja, ki ga povzročajo hitri znanstveni dosežki, in nadomeščanje starih resnic z novimi, zastarevanje znanja itd. — vse to poraja potrebo po permanentnem izobraževanju. Zakaj je postala permanentna vzgoja tako potrebna?

V svetu okrog nas se ne spreminjajo samo racionalni podatki ali pa samo naš intelektualni odnos do okolja. Spremembe prinašajo tudi nove izkušnje in nova doživetja. Prej vzpostavljen osebni, čustveni in vrednostni odnos do nekega pojavi ne ustreza več. Treba je vzpostaviti novega. Hitro spreminjajočemu se svetu okrog nas pa se prilagajamo tudi sami.

V permanentnem procesu se vzgoja bistveno dopolnjuje s samovzgojo. Z znanjem dobro podkovan človek tudi sam oceni svoje vrednote in spremeni svoj odnos do nekega pojavi. Prej našete osebnostne značilnosti, od katerih je odvisno med drugim tudi permanentno izobraževanje (kritičnost, samostojnost, ustvarjalnost), podpirajo nadaljnjo vzgojo in še posebej samovzgojanje.

V procesu permanentne vzgoje se obdobja bolj intenzivne vzgoje nadaljujejo v obdobje, ko prevlada predvsem samovzgoja. Ob hitrih družbenih spremembah samovzgoja še posebej z bolj intenzivno organizirano sistematično vzgojo, čeprav nameravamo le zapolniti neko praznino v odraslih ljudeh. Za zgled naj navedem široko družbeno akcijo pri nas, s katero pospešujemo družbenopolitično vzgojo. Pri tovrstnih prizadevanjih predvsem vzgajamo, oblikujemo določen način mišljenja in prenašamo vrednote marksistične ideologije in našega socialističnega samoupravnega sistema. Izobraževanje je v taki situaciji šele drugotnega pomena.

Pospešena in intenzivirana vzgoja nam pomaga odgovoriti na vprašanje, kako bi uresničili koncept permanentnosti na področju

izobraževanja. Izobraževalna prizadevanja se nam zazdijo nesvarna in neuresničljiva. Doktor globlje ne dojamemo resničnega pomena, ki ga ima vzgoja za permanentno izobraževanje, mesta, ki ga v tem novem področju dobi, se z idejo permanentnosti le navidezno ukvarjamo in poigravamo, pa tudi do uresničitve je še daleč.

POVZETEK

Koncept o permanentnem izobraževanju se je pričel razvijati že delah z najbolj razvitim gospodarstvom, znanostjo in tehniko. Takih razmerah je bila potreba po nenehnem pridobivanju znanja očitna, zato se je poudarjalo samo izobraževanje. Za te dežele ne moremo trditi, da je tudi njihov družbeni razvoj šel v korak z razvojem drugih področij. Vzgoja pa je vedno odvisna tudi od družbe. Naše načelo permanentnosti smo iz izobraževanja razširili tudi na vzgojo. Govorimo torej o načrtni vzgoji tudi pri odraslih, le-ta pa ni več omejena samo na otroštvo, kot smo bili nekdanje vajeni.

Vzgoja je sestavni del permanentnega izobraževanja, ker zapušča trajnejše osebnostne spremembe, brez katerih tudi permanentnega izobraževanja ne bi mogli razvijati. Oba načina permanentnega izobraževanja — „longitudinalni princip“ (da znanje sčasoma zastari) in „horizontalni princip“ (naj bi izobraževanje pripravljalo ljudi za vsa področja življenja, poleg poklicnega tudi za družbenopolitično, kulturno, športno uveljavljanje ter za uspešno in srečno zasebno življenje) še povečujeta potrebo po vzgoji.

Permanentna vzgoja in izobraževanje ne temeljita le na dejavnostih šolskih organizacij in ustanov za izobraževanje in vzgojo; vzgojne vplive pridobivata tudi iz področja dela, družbene angažiranosti, človekovega uveljavljanja na področju kulture, rekreacije idr. Takšni neformalni vzgojni vplivi so obstajali že prej, le da jih nismo vključevali v načrtna vzgojna prizadevanja. Šola je zelo verbalizirano, zato tudi ni dovolj uspešna pri vzgojnem oblikovanju človeka; verjetno se lažje prenaša izobražba.

Situacije, ki jih sami doživljamo, razmere v katerih delamo, pa opravijo „bazično“ vzgojno oblikovanje. Združeno delo in intenzivne skupnosti dajejo družbeno osnovo za medsebojno povezanost in medpodročje.

Pri permanentnem izobraževanju nam nenehno primanjkuje časa, denarja in kadrov, potrebe pa so iz dneva v dan večje. Zato naj ne bi šola ponavljala, kar se naučimo drugje. Programi naj bi bili sestavljeni tako, da bi upoštevali poprejšnje in sprotne izkušnje, na tem naj bi gradili nadaljnjo vzgojo in izobraževanje. Pomen vzgoje se je s permanentnim izobraževanjem zelo povečal. Poudarjamo jo na prvo mesto. Vzgojen človek se bo tudi hitro izobrazil, če bo potrebno.

RADIO IN ŠOLA

III. Vzgojnoizobraževalni program radia

(Nadaljevanje)

III. SEDANJE STANJE IN NEPOSREDNE NALOGE

Primerjajoč teoretično možne zveze z razvojem izobraževalnega programa ugotavljamo, da so se resnične zveze množile in postale bolj kakovostne ves čas, kar program obstaja, če seveda gledamo vse preteklo obdobje. Trenutno stanje stvari, ko je ob vsaki izmed možnih zvez mogoče govoriti tudi o kaki konkretni dejavnosti, gotovo dovoljuje zmeren optimizem, tako pri ocenjevanju uspešnosti preteklih prizadevanj kot pri tehtanju prihodnjih možnosti. Občasna nihanja v preteklih desetletjih pa hkrati opozarjajo, da zahteva vzpostavitev in ohranjanje največjega števila zvez izjemen napor, ki dokaj presega zmogljivosti nujno omejenega uredniškega kolektiva. S tem je mogoče razložiti dejstvo, razvidno iz pregleda programov za daljša časovna obdobja, da se v obdobjih „depresije“ možne zveze toliko skrajšajo, da je še mogoče oddajanje programa v programsko določenem obsegu. Nekateri znaki takega stanja so: povečanje števila ponovitev, zmanjšanje števila sodelavcev in njihove strokovne ravni, zmanjšanje zanimanja v strokovnem in drugem tisku in nasploh manjša odmevnost, brzokone pa tudi manjša poslušnost in izkoriščenost emitiranih programov, česar pa za nazaj žal ni mogoče dokumentirati. Dovolj pa je dokazov za trditve, da v vsej strukturi zvez tako znotraj kot zunaj radia obstaja latentna težnja, ki skuša stanje najmanjšega možnega števila zvez uveljaviti kot naravno stanje stvari. Gre v bistvu za preprosto logiko, po kateri stvari, ki se ne razvijajo, ki ne napredujejo, ne stoji na mestu, temveč nazadujejo in propadajo. Zato je zadnji del tega pregleda osredotočen na tiste obstoječe zveze, ki so v sistemu najbolj šibke, in na tiste, ki jih je glede na obstoječe družbene potrebe nujno in tudi možno razvijati. Zato tudi ostreje formulacije problemov v tem delu niso mišljene kot kritika sedanjih razmer, temveč kot nakazovanje zelenih in možnih smeri napredovanja.

01.100 — Posebnost izobraževalnega programa kot načrtnega zasledovanja družbeno določenih vzgojnih in izobraževalnih smotrov s sredstvi in možnostmi medija, ki teče

vzporedno s prizadevanji vzgojnoizobraževalnega sistema in jih krepi, je tako drugod po Jugoslaviji kot tudi pri nas sprejeto. Bolj problematično je vprašanje vključitve tako pojmovanega izobraževalnega programa v celotni program. V delitvi, ki jo v notranjem žargonu označuje izraza „brzovozni“ in „sporovozni“ program, mesto izobraževalnega programa še ni sporno. Problemi se začnejo takrat, ko gre za vzpostavljane vhodnih ali izhodnih zvez, ki presegajo norme, veljavne za tako imenovani „sporovozni“ program. Tako je seveda treba poudariti, da tu ne gre za nekakšna osebna nerazumevanja ali nasprotovanja, temveč za logiko velikega sistema, ki zaradi boljšega delovanja spregleduje posebnost majhnega dela in teži k poenotenju. Programska obremenitev, izražena v času, in radiofonična kakovost „izdelka“ sta merili, ki enako veljata za vse programske delavce in sta za ves tako imenovani „sporovozni“ program bolj ali manj izenačeni, čeprav je resnična vrednost izobraževalnega programa odvisna še od vrste določil, izvirajočih iz drugega sistema. Izbor atraktivnih in za radiofonsko obdelavo primernih tem je, na primer, neizčrpan. Ko pa načrtovanje izobraževalnega programa podredimo hierarhiji družbenih potreb ter potrebi vzgojnoizobraževalnega sistema in insuficiencam v resničnem vzgojnoizobraževalnem procesu, ko začnemo upoštevati potrebe znanstvenih panog, ki producirajo novo znanje, je mogoče računati z različno sprejemljivostjo poslušalcev, ki je v resnici različna ne le na relaciji mesto — vas, temveč se razlikuje od regije do regije, ko skušamo ob tem biti tudi nekakšna radijska univerza za „delavce tretje izmene in gospodinjice“, se stvar bistveno spremeni. Program, ki bi ustrezal v vseh naštetih in še nekaterih drugih dimenzijah, je mogoče uresničiti samo ob nenehnem vzdrževanju celotnega sistema zvez; zdi se, da za mnoge med njimi ni sistemskega prostora.

Drugo odprto vprašanje, ki zadeva vključevanje izobraževalnega programa v programsko celoto, je vprašanje pretoka informacij. Med obema vrstama programa ni institucionaliziranih zvez, zato so informacije, ki jih zajema aktualni program iz sistema vzgojnoizobraževalnih ustanov, za izobraževalni program izgubljene, razen seveda tistih, ki jih oddaja radio.

01.200 — Podobno pomanjkanje institucionaliziranih zvez na horizontalni ravni je čutili tudi v nasprotni smeri. Problem uskladitve sistematiziranega izobraževalnega programa z vrsto drugih oddaj izobraževalnega značaja je bil že omejen (01.20). V januarju leta 1974 so poskusili ustanoviti medredakcijsko skupino, ki naj bi se sestajala po potrebi in usklajevala prizadevanja vseh oddaj izobraževalnega značaja, vendar je ostalo pri poskusu — brzokone zaradi razlogov, obravnavanih v uvodnih odstavkih III. dela tega pregleda, predvsem zaradi težiti k povečevanju in h krepitevi notranjih zvez v tej smeri in doseči vsaj to, da ne bi popolnoma podirali tega, kar zjutraj gradimo, in nasprotno. V zadnjih mesecih se je — na primer — zgodilo, da smo na eni strani v senji vsaj petih oddaj dajali podporo prizadevanjem za pomoč učencem, ki imajo posebne učne težave (približno 10% povprečno ali nadpovprečno nadarjenih šoloobveznih otrok ima take težave), v nekem drugem programu pa je slabo obveščeni psiholog razlagal poslušalcem, da gre za pomoč umsko prizadetim otrokom. S tem je problem vračal na raven neobveščeniosti in predsodkov, s katerimi smo ga hoteli izveliči. Nekaj podobnega se bolj ali manj redno dogaja s specializiranimi vzgojnimi oddajami, s katerimi skušamo po nekem dolgoročnem programu vplivati na tradicionalne in povsem neustrezne vzgojne vzorce družinske vzgoje. Vrst vzgojnih nasvetov in „nasvetov“, v katerih se uveljavljajo stališča in mnenja sicer dobroameričnih, a premalo informiranih zunanjih sodelavcev, tem prizadevanjem prav nasprotuje. Razrešitev teh protislovi vidimo za zdaj le v prizadevanjih, da bi programske delavce bolj in učinkoviteje seznanjali s smotri in nameni izobraževalnega programa. Vsebinska uskladitev in osredotočenje vseh oddaj izobraževalnega značaja okoli prioritarnih družbeno sprejetih smotrov vzgoje

in izobraževanja pa najbrž ni uresničljiva brez institucionaliziranih oblik sodelovanja.

02.000 — Od celote možnih zvez je sistem tako imenovani vhodni zvez najbolj ustrezno razvit in skorajda ni mogoče napraviti več kot vzdrževati te zveze na doseženi ravni. Izjema je le dotok informacij o sprotnem dogajanju, obravnavan na koncu odstavka 01.000.

03.100 — Večina nalog v neposredni prihodnosti zadeva seveda program.

V sedanjih okoliščinah ni mogoče stvarno računati na količinsko širjenje posebnega izobraževalnega programa, temveč le na spreminjanje notranje strukture, na njeno prilagajanje spremembam v sistemu vzgojnoizobraževalnih ustanov in v vzgojno izobraževalnem procesu. Smer teh sprememb pa zahteva premišljeno omejitev ambicij, da bi izobraževalni program „tekmoval“ z drugimi izobraževalnimi ustanovami glede ekstenzivnosti in posredovanju informacij. Še več pozornosti je treba posvetiti osredotočenju na

— posredovanje novih informacij, ki po merilih strok morajo priti v učnovzgojni proces brez zamudnih ovinkov (spreminjanje učbenikov, kadrovske šole ipd.);

— posredovanje insuficientnih „predmetov“, predvsem splošne in družbene izobrazbe ter vsebin, ki konceptualno presegajo tradicionalno klasifikacijo predmetov ter povezujejo znanje z življenjem in s prakso;

— posredovanje tako imenovanih „orodij učenja“. Tudi tu gre za širjenje tradicionalne šolske perspektive in za navajanje k samostojnemu uporabljanju informacij tako pri učenju kot pri praktični uporabi pridobljenega znanja.

03.101 — Kakovostne spremembe obstoječega izobraževalnega programa je treba pričakovati predvsem v intenzivnejšem izrabljanju posebnih možnosti medija. Take spremembe narekuje že nastajanje izobraževalnega televizijskega programa in njegove specifične. Kolikor je danes mogoče presoditi, je prihodnost izobraževalnega programa radia v razvijanju tipa oddaj z razmeroma majhnim, za pomnjenje sprejemljivim številom informacij, ki pa so pregledno strukturirane in kot celota emocionalno in vrednostno intencionirane.

03.102 — Tak tip oddaje je radijska šola razvijala od vsega začetka in z njim dosegla lepe uspehe tudi v mednarodni konkurenci, vendar predvsem na stopnji razrednega po-

uka osnovne šole; na ravni zahtevnejše informacije za višje razrede osnovne šole in za šole druge stopnje iz najrazličnejših razlogov ni bilo mogoče posvetiti dovolj pozornosti razvijanju ustreznega tipa oddaj. Spričo načrtovanega podaljšanja splošnega izobraževanja na 10 let in ustreznega širjenja izobraževalnega programa za šole druge stopnje je oblikovanje ustreznega tipa oziroma tipov izobraževalnih oddaj ena najpomembnejših nalog tako za redakcijo kot tudi za izvedbo.

03.103 — Ta naloga je toliko bolj pomembna, ker izobraževalne oddaje — razen v obdobju do leta 1950 — niso bile nikoli izključno namenjene kolektivnemu poslušanju, temveč so bile dajati in ohranjati raven splošne izobrazbe na ravni končane osemletke, kakršna je v danem trenutku. To je bil že v preteklosti vsaj skromen prispevek radia k uresničitvi zamisli o permanentnem izobraževanju. Z uveljavljanjem tega koncepta in z dviganjem zahtevane izobrazbene ravni bo postala ta naloga zahtevnejša.

03.104 — K uresničitvi te zamisli bi veliko prispevala smiselna zakrožitev vseh vzgojnoizobraževalnih prizadevanj radia v smislu, kakor smo to omenili v odstavku 01.200. Nadaljnja, deloma že uresničena, čeprav še zdaleč ne povsem izrabljena možnost je povezovanje izobraževalnega programa z izobraževalnimi ustanovami, ki so potencialno ustanove permanentnega izobraževanja: z delavskimi univerzami in z dopisno delavsko univerzo. V preteklem šolskem letu smo za delavsko univerzo Boris Kidrič v Ljubljani preizkušali uporabnost vzgojnih oddaj v tako imenovanih šolah za starše. Rezultati so bili spodbudni, trajno uspešno sodelovanje pa je odvisno od dveh nujnih pogojev:

1) sodelovanja v fazi načrtovanja programa in

2) od razpoložljivosti oddaj, neodvisno od časa predvajanja.

Podobno je z dopisno delavsko univerzo. Tudi tu obstaja neka „insuficientnost“ glede splošno izobraževalnih predmetov in družbene vzgoje, vendar si sodelovanja prav zaradi nemožnosti „učencev“ teh ustanov, da bi sproti spremljali program, ni mogoče zamisliti brez lahko dostopnih posnetkov in ciklsov oddaj.

03.105 — S tem se vrnemo k problemu, ki je bil že omenjen

(03.30), namreč k problemu kasetne produkcije izobraževalnih programov. Poleg prej omenjenega sodelovanja z ustanovami permanentnega izobraževanja (vsaj potencialnimi), bi s kasetno produkcijo rešili vprašanje poslušnosti na predmetni stopnji osnovne šole in na šolah druge stopnje. Nadalje se vedno ostreje postavlja zahteva po govornem gradivu za dopolnilne šole za zdomce, za šole v zamejstvu pa tudi po ustreznem gradivu za razne klube in društva začasno zaposlenih v tujini. Glede tega zadnjega že zelo zaostajamo za drugimi postajami, zlasti za Zagrebom.

Glede kasetne produkcije izobraževalnih programov je bilo že pred dvema letoma doseženo daljnosežno soglasje med rtv, zavodom za šolstvo SRS, izobraževalno skupnostjo SRS in rtv Ljubljana, sklenjene pa so bile tudi ustrezne pogodbe z Mladinsko knjigo, ki naj bi bila založnica. V preteklem letu je (z zamudo) izšel majhen del za eno leto predvidene produkcije — trije ciklusi, to je 32 oddaj na 16 kasetah. Potem se je vsa zadeva ustavila zaradi razlogov, ki so slabo pregledni. Kot najpomembnejša navaja vodstvo MK ekonomsko problematiko vse zamisli in navaja, da je od dogovorjene in optimalne naklade 1100 izvodov prve kasete založila v nakladi 500 izvodov, ki pa jih ni mogla prodati. Na drugi strani ugotavljamo, da so že izdani ciklusi kaset na trgu težko dostopni, da pa številne šole to produkcijo nenehno zahtevajo. Enake rezultate smo našli pri prvem pregledu tabel raziskave, imenovane raziskava povratne informacije.

Gre očitno za pomanjkljivo uskladitev akcije. Ob začetku podjetja je zavod za šolstvo SRS zagotavljal, da bo Iskra — Kranj proizvajala ustrezen kasetni magnetofon, ki ga bo zavod priporočil šolam, izobraževalna skupnost pa je sporočila, da nakup teh aparatov (stali naj bi manj kot 1000.— din) ne bo problem. Prototip je bil tudi preizkušen v šoli in se je izkazal kot ustrezen. Ko pa je proizvođača stekla, so se na aparatu pokazale napake, zaradi katerih so proizvodnjo ustavili. Tako zdaj na trgu ni kasetnega magnetofona, ki bi ga bil kdo šolam priporočil; Mladinska knjiga pa ob kasetah tudi ne ponudi za šole ustreznega aparata.

(Nadaljevanje sledi)

ARMADA SMO VSI

Šola in armada imata skupno nalogo

22. decembra — poimenovali smo ga dan armade — slavijo pripadniki Jugoslovanske ljudske armade svoj praznik. Že tri desetletja ga proslavljajo skupaj s tistimi, ki so prispevali in še prispevajo k ustvarjanju in razvoju naše armade, h krepitevi obrambne sposobnosti naše skupnosti. Pri tem sodeluje tudi šola kot družbena ustanova, ki vzgaja mlade ljudi od prvega šolskega dne v duhu jugoslovanskega socialističnega domoljubja, tradicij revolucije in ljubezni do svobode: pripravljajo jih za obveznosti, ki jih bodo imeli kot državljani pri obrambi domovine. Zato praznujejo ta dan tudi šole: učence običeje vojaki in starešine iz garnizij in vojašnic v Sloveniji.

Posvetimo tokrat nekaj besed možnostim nadaljnega vsestranskega povezovanja šol in armadnih ustanov v korist vseh mladih ljudi — tistih v civilu in onih v uniformi. Armada je namreč svojevrstna šola, ki s posebnimi procesi in vsebinami izobrazuje in vzgaja, nadaljuje in dopolnjuje tisto, kar so generacije začele v šoli.

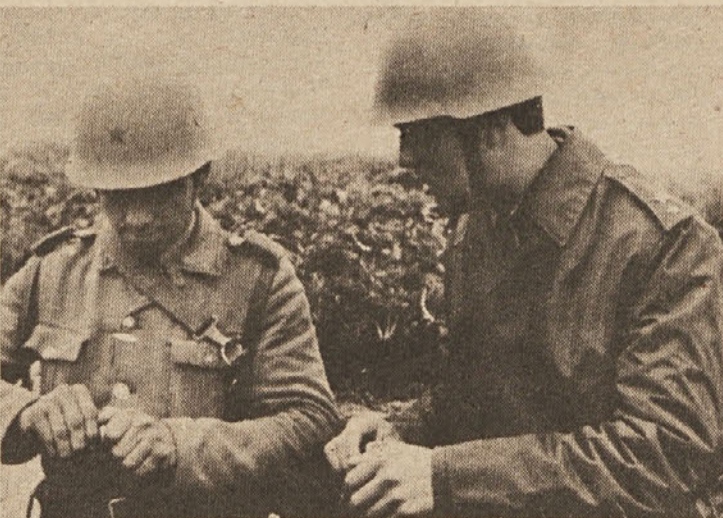
UGOVORI

Mnogokrat se je že pokazalo, da lahko najboljše sodelujejo tiste šole, ki so blizu vojašnic. Ali nasprotno: čim bolj so šole oddaljene od vojašnic, tem manj je možnosti za skupno delo. To je res, toda ne toliko, da bi bila razdalja odločilnega pomena. Garnizije so ponekod številne, ponekod pa jih sploh ni. Če šole želijo sodelovati, je to zvezo vedno mogoče vzpostaviti neposredno — ali pa bodo šolam pri tem pomagali organi ljudske obrambe in teritorialnih enot tam, kjer ni garnizij. Ena takih priložnosti so številne ekskurzije; dijaki lahko obiščejo vojašnico, enoto ali vojaško šolo. Vendar pa se ta oblika v naši praksi še ni uveljavila.

Morda je eden od razlogov za ugovor tudi ta, da pride tako sodelovanje v poštev predvsem pri predmetu obramba in zaščita, manj pa pri drugih predmetih. Menimo, da taka povezava prispeva ne le k izobraževanju s področja obrambe, ampak da da lahko učencu precej več.

MOŽNOSTI

Razumljivo je, da armada ni samo zbir enot, ki vzgajajo za boj in se ukvarjajo tudi z raznimi drugimi nalogami. Poleg teh imamo tudi ustanove, brez katerih si ne moremo zamisliti



Pri vajah

življenja in dela vojakov in starešin. Pri tem mislimo predvsem na domove Jugoslovanske ljudske armade in na vojaške klube, ki so zarišča kulturnorekreativ-

skega življenja pripadnikov armade, na knjižnice, kinoteke in muzeje. Povezani so torej z ljudskim bogastvom znanja, spretnosti in nadarjenosti. Posebej naj poudarimo velike možnosti izobraževanja mladih

ob takim ljudskem in materialnem bogastvu mogoče zasnovati precej širše in bolj vsebinsko sodelovanje kot pa samo ob obiskih vojakov v šoli ali učencev v vojašnici.

Resnici na ljubo pa moramo povedati, da so tako preozko pojmovane povezave med šolo in armado zakrivile tudi vojaške enote: njihovi predstavniki so sicer obiskovali šole, pripovedovali dijakom o izkušnjah iz vojne, če pa so učenci prišli v vojašnice, so jih seznanjali s tehniko bojevanja in z uporabo opreme. Pozabili pa so na druge interese šole in možnosti sodelovanja.

Glede na to, kako se danes JLA vključuje v splošne in posebne vzgojne, izobraževalne, kulturne in druge življenjske točke naše družbe, bi morala pri snovanju prihodnjega sodelovanja izrabiti možnosti, ki jih dajejo prej navedene ustanove. Naštetimo nekatere: obisk spominskih sob ali muzejev enote, ki neguje tradicije NOB; možnost da se razširi znanje dijakov z uporabo učnih, dokumentarnih in drugih filmov iz vojaške kinoteke; posojanje

knjig iz vojaških knjižnic, organiziranje izobraževalnih in drugih dejavnosti, ki lahko pripomorejo k boljšemu znanju iz zgodovine, obrambe in zaščite ter drugih predmetov.

Razumljivo je, da s tem še zdaleč ne želimo zmanjševati vrednosti vsega „vojaškega“, tistega, kar lahko mladi pridobe ob obisku vojaških enot. Prav to namreč še posebno zbuja pozornost mladih in jih prepričuje, da smo sposobni braniti svojo domovino; pripravljajo jih k resnemu razmišljanju o tem, da bi postali nekega dne člani naše armade. Vojašnica in stik z aktivnimi vojaškimi starešinami sta najboljši vir informacij, hkrati pa spodbuda, da se učenci začno zanimati za vojaški poklic in razmišljati o tem, da bi se odločili za šolanje v kateri od številnih vojaških šol.

FRANC VRANČIČ

S Švedskega

Zakaj je učenje materinščine tako pomembno

Švedska je ena tistih evropskih držav, kjer je zaposlenih veliko tujcev. Posebno veliko tujih delavcev z družinami se je v tej deželi naselilo med leti 1965 in 1970. Tako intenzivno doseljevanje je prineslo kup problemov, konfliktov in nezazelenih pojavov, ki jih poskušajo švedske oblasti različno reševati. Ker je na Švedskem zaposlenih tudi veliko naših ljudi, bodo naše bralce ti problemi zanimali.

Učenje materinščine je že eden takih problemov, ki zahtevajo rešitev. O tem vprašanju so zadnja leta v švedskih časnikih veliko pisali. Problemi znanja jezika so se pokazali posebno pri vključevanju otrok priseljencev v šole. V švedskih obveznih desetletkah se šolajo otroci, ki pripadajo 40 različnim jezikovnim skupinam. V enem samem predmestju Stockholma imajo učence iz 25 različnih držav. Ob raznih težavah otrok pri vključevanju v šolo in sploh v okolje so se strokovnjaki začeli bolj zanimati za to, kako pomembno je, da obvladajo otroci materinščino. Uspeh teh razprav in preučevanj je bil, da so pred dvema letoma dobile na Švedskem vse tuje manjšine pravico do tako imenovanega dopolnilnega pouka materinščine. Tako so tudi naši slovenski otroci v Stockholmu dobili sobotno šolo. K pouku prihajajo iz raznih krajev in nekateri celo zelo od daleč. Žal pa manjka učiteljev in tako še vedno niso deležni pouka v slovenščini vsi slovenski otroci na Švedskem. Tisti, ki živijo v večjih mestih, lahko hodijo k slovenskemu pouku, teže pa je za tiste, ki živijo daleč od velikih mest ali pa so celo razkropljeni po državi.

Kaj pravijo strokovnjaki

Psiholingvistika — veda, ki se ukvarja s problemi jezika, je razmeroma mlada. To vedo zanima predvsem zveza med jezikom in intelektualnimi sposobnostmi, zanima jo razvoj enega in drugega ter to, kako se

jezik razvija in kako ga ljudje uporabljajo. Mnogi strokovnjaki poudarjajo, da je jezik pomemben za razvoj mišljenja, še posebno v šolski dobi. Mišljenja, predvsem abstraktnega, si sploh ne moremo zamisliti brez znanja in uporabe jezika. Nekateri psihologi poudarjajo, da je prav materinščina odločilna za oblikovanje pojmov in razvoj mišljenja. To še posebno velja za predšolskega otroka in otroka v prvih razredih osnovne šole. V tej dobi otrok nenehno bogati svoj jezikovni zaklad. Če v tej dobi otrok menja jezik, če se nauči drugega in drug jezik uporablja, se lahko zgodi, da razumsko zaostane za svojimi vrstniki, če hkrati ne pogloblja svojega materinega jezika. Če se pa otrok uči tudi v materinem jeziku, teče njegov razvoj vzporedno. Če tega ni, zaostaja, ker mu manjka osnov v lastnem jeziku.

Jezik — pomemben za razvoj osebnosti

Jezik nam daje najmočnejši občutek za našo lastno identiteto. Zlasti v pubertetni dobi lahko pride do hudih identifikacijskih kriz, če je bilo učenje materinščine zanemarjeno. Posebno naše čustveno življenje je vezano na materinščino. Če oče ali mati ali kdo drug, ki je največ z otrokom, govori v svojem, materinem jeziku, potem so izrazni odtiski mnogoštevilni, razumljivi, asociacije so hitre — vse to pa je pogoj za razvoj bogatega čustvenega življenja. Če otroku najbližja oseba govori v naučenem tujem jeziku, siromašen v odtinkih in izražanju, lahko pričakujemo, da bo tudi otrokov čustveni razvoj siromašen. Zato strokovnjaki poudarjajo, kako pomembno je, da se starši, ki se s svojimi otroki preselijo v drugo državo, dosledno pogovarjajo z njimi v lastnem jeziku, ki je „čustveni jezik“ in da ne govorijo priučenega jezika ali celo mešanico enega in drugega. Tudi stik med starši in otroki temelji na jeziku. Često je prav jezik vzrok raznim konfliktom.

Iz Bosne in Hercegovine

Kmalu na trdnih nogah

Najbrž ni časopisnega podjetja, ki ne bi imelo težav s financiranjem. To velja tudi za sedem jugoslovanskih prosvetnih časopisov.

Večina prosvetnih listov v naši državi se vzdržuje na dva načina: z dotacijo iz republiškega proračuna in s svojimi dohodki. Niti eden od teh virov pa ne zadošča za kritje osnovne dejavnosti teh podjetij. Ni treba torej posebej dokazovati, da so tovrstne časopisne hiše v težkem položaju.

V nasprotju s tem pa se vedno bolj poudarja, da morajo prav ta glasila, ki imajo posebno področje delovanja, imeti v nadaljnjem razvoju samoupravnih socialističnih odnosov vzgoje in izobraževanja še pomembnejšo vlogo, kot so jo imela doslej. Na pomen informativne dejavnosti na teh področjih našega družbenega in političnega življenja in sistema opozarjajo tudi nove ustave in dokumenti desetega kongresa Zveze komunistov Jugoslavije.

Začela se je samoupravna socialistična preobrazba vzgoje in izobraževanja. Obveznosti in dela je veliko. Iščemo najboljše poti za utrditev vzgojnoizobraževalnega sistema. Eno od pomembnih vprašanj je tudi to, kako uvrstiti prosvetne liste v ta sistem. Menimo, da je ustanavljanje interesnih skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja obetavna možnost, da se tudi prosvetni listi ustrezno vključijo v vzgojnoizobraževalni sistem.

Kaj se dogaja z otroki, ki rastejo v novi državi

Jugoslovanski in drugi tuji otroci se v družbi s švedskimi otroki hitro in igrave nauče novega jezika. Ponavadi se ga naučijo hitreje in bolje kot starši. Često prevzamejo celo vlogo tolmača, na primer pri zdravniku, v trgovini, na pošti in drugod. Otroku postaja tuji jezik bolj domač, v njem se izraža laže kot v materinščini, novi jezik postaja bogatejši in spodrivira materinega. Tudi slovenski otroci, celo bratje in sestre se med seboj laže pomenijo v švedščini kot v slovenščini. Nekateri otroci, tisti, ki so rojeni na Švedskem in tisti, ki so od malega v vrtcih, so prikrajšani za materinščino, saj so veliko dlje v tujem okolju kot pa s starši.

Priseljenček otrok se mehko in naravno staplja s švedsko družbo, v kateri raste in se vzgaja. Iz šole prinaša nova spoznanja, poglede, navade, ki so staršem tuji in nerazumljivi. Tako nastajajo prvi nespornizumi. Seveda je obseg nespornizumov odvisen od prožnosti in razgledanosti staršev. Najteže je tedaj, če so starši malo razgledani in jim je marsikaj v tuji deželi čudno, tuje in nerazumljivo. Kultura tuje dežele je drugačna od tiste, ki so je vajeni od doma. Te razlike pa lahko povzročajo zmedo in nerazumevanje pri starših, pri otrocih pa razdvojenost in zbežanost. V tem primeru, ko se pod isto streho srečujeta dve kulturi, tista, ki so jo starši prinesli od doma in tista, ki jo otroci prinašajo iz šole in od zunaj, govorimo o „kulturnih konfliktih“. Starši začutijo, da se jim začenejo otroci oddaljevati. Ker iščejo za to vzroke v švedski družbi, postajajo z njo nezadovoljni in razočarani. Otroci seveda tega ne more razumeti, ker ne pozna razmer, iz katerih so starši izšli. Otroci poznajo švedsko razmere, tu je njegovo otroštvo, tu so njegovi tovariši itd. Razdvojenost med otroki in starši pa lahko spodbudi motnje v osebnostnem razvoju. K temu dodajamo še najhujše, namreč

to, da se tudi jezikovno zgubi stik med starši in otroki, ker otrokom tuji jezik vse bolj domač, potem se lahko začne ta tanka nit medsebojnih stikov resno trgati. Dogaja se, začnejo v primerih, ko otroci govori več švedsko kot slovensko, starši tudi sami z njih govoriti v tujem jeziku, da bi se lahko sporazumeli. Toda ta jezik je največkrat „pošvedran“ in siromašen ali pa kombinacija z lastnim jezikom. Prav v tem pa delajo starši hudo napako. mnogih primerih je bil vzročnim hudim čustvenim in socialnim krizam prav to, da se otroci starši niso znali pogovoriti skupnem jeziku.

Tako nastajajo pogosto med starši in otroki, posebno še med doraščajočo mladino hude krize zaradi neznanja materinščine in delno tudi zaradi soočanja dveh različnih kultur, ene, ki je last staršev, in druge, ki je last otrok. Posebno v dobi pubertete, ko postane vprašanje identitete še posebno pomembno, je otrok priseljenca dvojni krizi — svoji osebni in v tisti, ki jo povzroča nasprotje različnih kultur. Ta razdvojenost pušča sledove in se včasih tudi tragično konča.

Kaj je dvojezičnost in kaj poljezičnost

Dobro znanje materinega jezika je potrebno zaradi stika s starši, je pa tudi pogoj za razvoj lastne osebnosti. Olajšuje učenje tujega jezika in pospešuje intelektualni razvoj. Poljezičnost je siromašen, zanemarjen ali pa pozabljen in nerazvit znanje materinega jezika. Otroci zavirajo, da bi povsem osvojili tuji jezik. Svojega ne obvladajo nima možnosti, da bi osvojili tujega. Pri dvojezičnosti otrok obvlada materin jezik, tega ves čas razvija in ga bogat. To pa mu omogoča, da se dobro nauči tudi tuj jezik.

Znanje materinega jezika je torej zelo pomembno za razvoj naših otrok, ki živijo na tujem. ALENKA VEBERIČ



Portal — nova vhodna vrata v Gorjupovo galerijo, ki so hkrati vhod v poslopje osnovne šole Kostanjevica — je delo kiparja Toneta Kralja. V kratkem bodo v Kostanjevici odprli tri nove galerije: Gorjupovo, Kraljevo in Jakčevo grafiko (Foto: Marijan Pfeifer, Društvo likovnih oblikovalcev Slovenije)

Zveza kulturno-prosvetnih organizacij občine Kočevje organizira v sodelovanju z Zvezo kulturno-prosvetnih organizacij Slovenije

Srečanje mladih pevcev solistov

»Doremi — Kočevje« 74

I. Srečanje bo v petek in soboto, 14. in 15. februarja l. 1975 v Kočevju (v dvorani doma Jožeta Šeska).

II. Srečanje je namenjeno predšolskim in osnovnošolskim vokalnim solistom, ki gojijo predvsem ljudsko in umetno pesem. Prijavljeni pevci ne smejo biti starejši od 15 let.

III. Kandidati morajo prijave poslati najkasneje do vključno 31. decembra 1974 na naslov: Zveza kulturno-prosvetnih organizacij občine Kočevje, p.p. 50, 61330 KOČEVJE (vse dodatne informacije pa dobite po telefonu (061) 86-313 ali (061) 310-532).

IV. Prijava (v obliki dopisa ali na priloženem obrazcu) mora vsebovati: ime in priimek solista, leto rojstva, naslov prijavitelca in natančen naslov osnovne šole, naslova dveh skladb (kandidat mora prijaviti po eno ljudsko in eno umetno skladbo), čitljiva klavirska izvlečka prijavljenih skladb (za potrebe žirije in orkestra, ki bo solista spremljal) in ime, priimek in naslov osebe, ki bo solista spremljala v Kočevju.

V. Prijavnico naj izpolni (ali le potrdi) občinski svet Zveze kulturno-prosvetnih organizacij. Vsak občinski svet ZKPO lahko prijavi največ dva kandidata.

VI. Strokovna žirija (imenuje jo odbor za glasbeno dejavnost ZKPO Slovenije) ima pravico prijavljenega kandidata odkloniti iz repertoarnih razlogov.

VII. Organizacijski odbor prireditve se obvezuje, da bo sporočil prijavljenim kandidatom najkasneje do 15. novembra 1974 naslov skladbe, ki jo je izbrala za nastop in podrobne pogoje v zvezi z nastopom v Kočevju. Najkasneje 15 dni pred nastopom pa bo organizacijski odbor sporočil tudi natančen čas vaje (istega dne) s spremljajočim orkestrom.

VIII. Organizatorji srečanja bodo nastopajočim solistom in njihovim spremljevalcem poravnali stroške bivanja med nastopom v Kočevju. Potne stroške morajo nositi nastopajoči sami (šole ali ZKPO, ki jih je prijavil).

IX. Vsi nastopajoči bodo na srečanju prejeli spominsko priznanje organizatorjev.

upamo, da bo s 1. januarjem leta 1975, ko bo ta družbeni dogovor začel veljati, konec dolgoletne skrbi tega glasila.

Povejmo še to: zato da bi uredil finančne razmere v letu 1974, je prosil Prosvetni list vse prihodne podpisnike družbenega dogovora, da s skupnimi močmi zagotovijo denar za delovanje te časopisne ustanove.

Tako sodelovanje je pravzaprav uresničevanje ustavnih načel. Prosvetni list se ne naslanja več na proračun — to pa je v skladu z družbenim razvojem, hkrati pa tudi pot, po kateri se bo Prosvetni list rešil

nenehnih skrbi za zagotavljanje denarja za redno poslovanje. Tako se bo laže posvetil svojim glavnim nalogi: informativno-politični, družbenoekonomski in strokovnoteorični dejavnosti med prosvetnimi delavci Bosne in Hercegovine.

Ob koncu povejmo še to, da je imel Prosvetni list lani 958 naročnikov, letos pa se njegova naklada povečala na 11.500 izvodov. Tudi pri tem so veliko pomagale izobraževalne skupnosti.

Tako je postal Prosvetni list član „svoje družine“.

NIKOLA NIKIČ

SPODBUDNA STATISTIKA

V Bolgariji je od vseh učencev nižjih razredov osnovnih šol (od 1. do 4.) zapustilo šolo od začetka do konca šolskega leta 1971/72 le 0,7 % učencev, v višjih razredih (od 5. do 8.) pa 1,4 %.

Skupno jih je ponavljalo (od 1. do 4. razreda osnovne šole), 0,03 % (0,1 % v vaških šolah), od 5. do 8. razreda 4,5 % (5,7 % v vaških šolah) in od 9. do 11. razreda srednje šole 2,1 % (prav toliko tudi v vašeh). V Sofiji je ponavljavcev še manj.

V šolah za kvalificirane delavce je ponavljalo 1,2 % učencev, v tehnikumih pa ni uspešno izdelalo razreda 23,5 %. Na fakultetah je prišlo v naslednji letnik 84,1 % rednih študentov; uspeh izrednih študentov je slabši: izdelalo jih je 70 %.

V KONGU VEDNO VEČ PISMENIH

Ljudska republika Kongo je dosegla na področju izobraževanja izredne uspehe. Sedaj obiskuje šole 95 % odstotkov otrok te dežele.

Pri razvoju sistema izobraževanja veliko pomagajo Sovjetska zveza in druge socialistične dežele.

Šola in narava

V času, ko vlada na svetu za-
tišje in je v oboroževalni tekmi
dosežena strpnost, ogroža člo-
vekov obstoj druga, nič manj
grozeča nevarnost: vedno hit-
reje propadanje človekovega
življenjskega okolja.

Skrbi za ohranitev narave je
svetovna javnost posvečala do-
sledj premalo pozornosti. Malo-
številni posamezniki, zlasti bio-
logi, kemiki, fiziki, sociologi in
drugi so sicer resno opozarjali,
naj začno vsi ljudje z združe-
nimi močmi reševati že hudo
omajane življenjske pogoje, si-
cer bo prepozno.

Zadnje čase smo začeli tudi
pri nas zavzeto razpravljati o
ogroženem človekovem obsto-
ju. K sodelovanju skušamo pri-
gniti čim več somišljenikov in
jih pridobiti za organiziran boj
zoper zaskrbljujoče uničevanje
narave.

Gre za akcije življenjskega
pomena, pri katerih mora sode-
lovati vsa družba. Razumljivo

je, da mora biti med prvimi so-
delavci prav šola. Delovanje red-
kih navdušencev bo ostalo na
začetku poti, če vzgojnoizobra-
ževalne ustanove (od osnovnih,
višjih do visokih) ne bodo znale
mladega človeka poučiti o vred-
notah narave, nujno potrebnih
človekovemu materialnemu in
duhovnemu obstanku. Resni
opomini strokovnjakov (Avčin:
Človek proti naravi, Meje ra-
sti...) še zdaleč niso pretirani,
kot to marsikdo domneva. V
svetu je izšlo že mnogo litera-
ture, ki prepričljivo opozarja na
problem našega časa in z njim
povezanega ter vse prepočasi
napredujočega varstva okolja.

Z lepo zvenečimi besedami,
akcijami in pozivi ne bomo
spremenili sveta. Spremeniti bi
moral najprej svoj način življen-
ja.

Občasne akcije, kot npr. dan
zdravja, dan čistoče, ipd., so že
zdavnaj prerasle v tedne čisto-
če, tedne gozdov. „Pazimo na

čistočo“, „čuvajmo naravo“,
„ohranjajmo zdravo okolje“ —
tudi ta gesla bi morali uresni-
čevati vsak dan in tako skrbeti
za boljše zdravje in večjo delov-
no sposobnost.

Iz obilice učne snovi sku-
šamo natrpati v glave šolarjev
čim več faktografskega znanja,
pri tem pa pozabljamo na člo-
veka, na njegovo mesto v nara-
vi, s katero izgublja stik. Pogo-
stokrat nas zapelje poklicna
vnema, da pri učnem procesu
bolj cenimo znanstveno uteme-
ljen, vendar suhoparno pono-
zorjen potek nekega pojava v
naravi, kot pa da bi ga prikazali
s preprostimi sredstvi iz „oko-
lja, v katerem otrok živi“. V ži-
vem stiku z naravo naj bi pote-
kalo vzgojno delovanje šole tudi
ob izletih, šolskih ekskurzijah,
športnih dnevih itd. Sprostitev
otrok,časno rešenih učilnic,
se tedaj ponavadi sprevrže v raz-
sajanje in neodgovorno uniče-
vanje narave. Otroci nabirajo
cele šope cvetic, po prostoru,
kjer počivajo, razmetavajo od-
padke hrane, ovojnine idr. Kje
je spoštljiv odnos do narave?

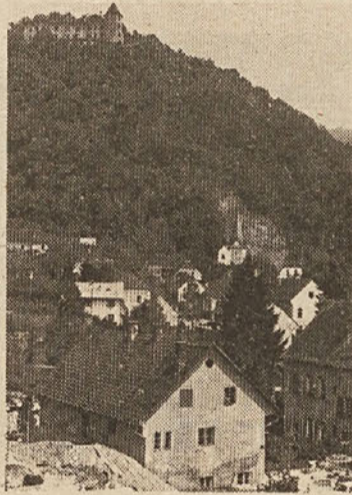
Vrh Triglava je postal cilj
športnega tekmovanja, pa tudi
drugi gorski vrhovi, izletniške
točke, počitniški in rekreacijski
predeli niso več zatočišča ljubi-
teljev narave. Obiskovalci ne
prizanašajo travnikom, rastli-
nam, drevesom in živalim.
Avtomobile parkirajo na travi,
trgajo veje, streljajo ptice, se
brezobzirno podijo čez mlade
gozdne nasade, skratka, vedejo
se kot neobzirni gospodarji.

Preprosta šolska učenost
pouči otroka, da je narava vse,
kar nas obdaja. Kaj pa v mestu,
naseljih, med stanovanjskimi
bloki? Mar tam ni narave? Resda
ni gozdov, polj, travni-
kov, je pa zrak, so parki, nasadi,
počivališča delovnih ljudi, sta-

novanja... Tudi to sodi v člo-
vekov življenjski prostor, ki je
prav tako potreben skrbnega va-
rovanja, nege in pospeševanja
funkcionalnosti vseh za prijetno
bivanje zgrajenih naprav. In
kako je v resnici? Kaj lahko
store šole, organizacije in dru-
štva?

Takšnim in podobnim vpra-
šanjem, zlasti vzgoji mladih za
varstvo narave so posvetili velik
del razprave udeleženci semi-
narja, ki ga je priredila Planin-
ska zveza Slovenije za mentorje
mladinskih komisij. Na posvetu,
ki je potekal v domu pod Stor-
žičem, so ugotavljali, da je bilo
delo mladinskih vodnikov, men-
torjev in inštruktorjev po šolah
ustvarjalno, koristno in vse-
stransko uspešno. Vzgoji mla-
dih planincev se posvečajo
redki navdušenci: ob prostem
času vodijo skupine učencev na
izlete in jih navdušujejo za le-
pote narave, gora in planin. Ze-
leli bi pa več pomoči, ustre-
nega priznanja njihovem delu
in široke podpore vseh, ki so
dolžni skrbeti za vsestranski
razvoj mladine.

BREDA MATKOVIČ



Pometimo nekulturo!

Ljubljanski mladinci od časa
do časa očistijo nekatere pre-
dele v mestu in v okolici. To je
resnično udarniško delo. Prav
bi bilo, da take akcije ne bi
ostale enkratne, kampanjske,
temveč da bi mladina stalno
skrbela za čistočo in lepoto me-
sta in okolice.

Tam ob Soili, v Podčetrtku,
je osnovnošolska mladina očis-
tela potok, ki teče skozi vas,
namestila posode za odpadke in
določila prostor, kamor naj va-
ščani odlagajo odpadni mate-
rial.

Marsikje so občinske uprave
postavile na primernih krajih
posode za odpadke, ki so naj-
večkrat prazne, okoli njih pa je
nastlano s papirji.

V časopisu sem bral predlog,
naj bi take nemarneže strogo
kaznovali. Če bi hoteli tak
predpis uveljaviti, bi morale ob-
činske uprave zaposliti še po-
sebnih „varuhov čistoče“ s po-
oblastitvijo, da smejo prestopni-
ku kar takoj prepisati ustrezno
kazen. Dvomim, da bi tak način
varstva kaj zalegel. Prepovedi in
kazni ne zaležejo, če se prebi-
valci ne zavedajo, da morajo
vedno in povsod ravnati kot
kulturni ljudje. V Moskvi, Le-
ningradu in drugih večjih me-
stih na vzhodu ni take nesnage
na ulicah, torej so prebivalci
sami začutili potrebo po lepšem
okolju.

Veliko govorimo o tem, ka-
ko so onesnažene naše reke
Sava, Savinja, Drava, Mura idr.,
ne spomnimo pa se na naše stu-
dence, potoke in manjše reke,
ki so postali v mnogih krajih
prostor za odlaganje smeti in
odpadnega materiala. Za nesna-
go v večjih rekah naj bi bila od-
govorna naša industrija.

Na starih kmetijah in v vaseh
je bil nekaj običaj, da so nosili
smeti na gnojišča. Gnojišč v
vaseh ni več, zato nosijo smeti
in druge odpadke v bližnji potok
ali reko. Ob povodnjah od-
nese voda vso to nesnago dalje
v večje potoke in reke: v Vrbinju
med Krškimi in Brezicami se be-

lijo kupi polivinilskih vreč in
množica plastičnih posod in
steklenič, ki jih je voda prinela
iz Ljubljanske kotline in Šta-
jerske; torej so prebivalci vseh
predelov odgovorni za onesna-
ženje okolja. Gotovo je eden od
največjih problemov skrb za
čisto pitno vodo, ker je marsi-
kje že nevarnost, da se okuži
tudi talna voda, ki napaja naše
vodovode.

Kako skrbimo za to, da bi
ohranili lepoto in življenje v
našem okolju? Od planin do
mesta se pozna sled nedeljških
izletnikov, ki so nabrali cvetje.
Podobno opažamo pri nekate-
rih šolskih izletih.

Veliko govorimo o varstvu
narave in okolja. Čas je, da po-
skrbimo za ohranitev tistega,
kar nam je še ostalo.

Starejši ljudi, ki so navajeni
svojege načina življenja, ne
bomo prevzgojili, začeti mora-
mo pri mladini. Šola prevzema
tem veliko in odgovorno nalo-
go. Pa bodo morda prosvetni
delavci rekli, kje in kdaj naj uč-
mo še to snov, ko imamo že
tako preveč snovi, predpisane
po učnem načrtu. Ni posebne
učne snovi, o tem govorimo po-
vsod tam, kjer se učna snov na-
naša na taka vprašanja. V skla-
du z našim splošnim družbenim
sistemom pa moramo s šolarji,
posebno v višjih razredih, raz-
pravljati in se dogovoriti kaj in
katere naloge naj prevzame ka-
tera skupina. Ob takem samo-
upravnem dogovoru naj prevza-
ne skrb za vsak izvirek, za vsak
potok mladina iz najbližje vasi,
hkrati pa naj si učenci določijo
okolišče, za katere so odgovorni.
Krajne skupnosti oziroma ob-
činske uprave pa morajo dolo-
čiti prostore, kamor naj odla-
gajo prebivalci odpadni mate-
rial.

Morda se bo oglasil kakšen
prosvetni delavec s pripombo:
„Mar bomo sedaj še smetarji!“
Da, res, bodimo smetarji in po-
metimo vso nekulturo z naše
lepe zemlje!

VENCESLAV ČOPIČ



Iz Zelene knjige o ogroženosti okolja v Sloveniji

40 let Prirodoslovnega društva Slovenije

Letos slavi svojo 40-letnico Prirodoslovno društvo Slove-
nije, revija Proteus pa že 41-letnico. Pokroviteljstvo nad slav-
jem je prevzela Socialistična zveza delovnega ljudstva Slove-
nije. To je treba poudariti: zavedamo se izrednega pomena,
ki ga je doslej v našem slovenskem prostoru odigralo Prirodo-
slovno društvo in kakršnega ima še danes. Njegovi začetki
segajo v leto 1920, ko so najbolj razgledani, napredni, pa
tudi zavedni ljudje sestavili prvo spomenico o varstvu narave.
Od takrat pa do danes se s tiskom, tečajji, krožki — z vsemi
možnimi načini osveščanja ljudstva bojujejo za napredek —
toda proti uničenju narave: zraka, vode, zemlje, teh osnov za
življenje. Društvo je svobodno združenje ljudi, ki delajo z
ljubeznijo, z vsemi svojimi močmi in znanjem. Četudi ni-
majo izvršilne moči, kakršna bi bila glede na sedanje stanje
ogroženosti človeškega zdravja zaradi onesnaženja zraka in
vode v nekaterih predelih naše ožje domovine skoraj nujna —
lahko računamo, da bo Socialistična zveza delovnega ljud-
stva dodala odločujoč delež. Nova ustava daje pravno osno-
vo za zakonito zaščito okolja.

Zakaj govorimo o zaščiti lju-
di prav ob slavu Prirodoslov-
nega društva Slovenije (bilo je
12. decembra v Ljubljani)?
Nujno je. V svojem gospodar-
skem razvoju proizvajamo ved-
no več vsega tistega, kar šte-
jemo pod „standard“ in kar
ljudje potrebujejo. Ne ohran-
jamo pa onega, kar je ljudem
nujno, da sploh lahko obstajajo
— čistega zraka, vode in rasti-
nja. Podobni smo divjemu
možu v otroški pesmici: z ro-
kami je gradil, z nogami podi-
ral. Ne moremo reči, da tega ne
vemo: imamo društvo, ki iz leta
v leto znanstveno utemeljeno
opominja in razlaga. Zbira pri-
padnike in znanstvene delavce,
v krožkih pa zbira tudi mladino
osnovnih in srednjih šol. Takole
lahko beremo v njegovih poro-
čilih: „Ponosni smo na rezul-
tate vztrajnega in načrtnega
dela naravoslovnih krožkov na
šolah I. in II. stopnje. Njihovo
nepretrgano dejavnost lahko za-
sledujemo od šolskega leta
1934/35 dalje, razen v času
kulturnega molka. Ugotovimo
lahko, da je vrsta naših dobrih
znanstvenikov črpala svoja prva
naravoslovna spoznanja prav v
naravoslovnih krožkih. Še večje
pa je število onih, ki se sicer
niso poklicno usmerili v priro-
doslovje, so pa dobili v krožkih
podlago za resnično znanstveno
pravilno orientacijo in pravičen
pogled na svet.“

Nikakor ne smemo in ne mo-
remo mimo izdajateljske dejav-
nosti društva. Proteus je kot
„živ učbenik naravoznanstva“
poznani tudi v svetu, ne le pri
nas. Društvo je izdalo priročnik
Naravoslovni krožki (Napotki
za delo v osnovnih in srednjih
šolah) — ki so izdatna pomoč
vsem vodjem. Knjiga Moleku-
larna biologija nam razkriva za-
konitosti narave (kolikor so raz-
iskane) ter projicira dognanja
na človeka, njegov telesni stroj
in psiho: naše sposobnosti, naše
bolezni, naše staranje — mole-
kule našega telesa in snovi, ki
jih potrebujemo za življenje.

Kot zadnjega povedo na tek-
movanjih tistega, ki je dosegel
prvo mesto; kot zadnje navajam
skupno delo z naslovom ZELE-
NA KNJIGA O OGROŽE-
NOSTI OKOLJA V SLOVE-
NIJI. Njena vsebina je razde-

ljena na poglavja: Zemlja
Voda, Zrak, Rastlinstvo, Žival-
stvo, Človek. Opisani so posa-
mezni predeli Slovenije, sedanje
stanje rastlinstva, živalstva, ljud-
in znanstvena predvidevanja, če
sedanjega lahkomišelnost pride
bitniškega ravnanja ne bomo
kanalizirali v normalne meje. V
uvodu piše: „Namen ZELENE
KNJIGE je pokazati škodo, k
smo jo Slovenci povzročili svo-
jemu okolju in s tem sebi, bliž-
njim sosedom in našim zanam-
cem.“ In dalje: „Prepričan
smo, da bodo ZELENO KNJI-
GO vzeli v roke vsi, ki sta jim
pri srcu blaginja in usoda domo-
vine. Koristna bo kot vir podat-
kov za strokovnjake, solnike in
samoupravljavce. — Naši solniki
na vseh stopnjah šol bodo lahko
črpali iz nje gradivo za svoje na-
daljnje izpopolnjevanje, da
bodo mogli posredovati svoje
znanje našemu jutrišnjemu
rodu, ki bo srečen le, če bosta
njegovi civilizacija in kultura v
ravnovesju.“ Vse trditve v ZE-
LENI KNJIGI so podprte z
ustrezno literaturo, elaborati,
poročili, načrti. Nikakih preti-
ranih črnogledih ali visokole-
tečih besed.

Prirodoslovno društvo je
organizacija posameznih člo-
nov, združuje pa še dve sekciji
in 12 društev: Astronomska
sekcija, Sekcija za naravoslovno
fotografijo, Društvo biologov
Slovenije, Mikološko društvo
Slovenije, Slovensko mikrobiolo-
ško društvo, Društvo mate-
matikov, fizikov in astronomov
SR Slovenije, Slovensko kemij-
sko društvo, Jamarska zveza
Slovenije, Slovensko geološko
društvo, Društvo proti mučenju
živali SRS, Zveze društev za
varstvo in vzgojo ptic SFRJ
Zveza čebelarstva Slove-
nije in Zveza hortikulturnih
društev Slovenije. Prirodo-
slovno društvo Slovenije kot ce-
lota, prav tako pa tudi vsak po-
sameznik, ki deluje v njem, za
služijo vse priznanje ob svojem
jubileju. Še večje priznanje p:
jim bodo dajali prihodnji rodov
— kajti to društvo je tisto, k
brez želja po dobičkih dela :
vsemi silami za ohranitev zem-
lje, na kateri živimo. Zemlje, k
je bila odkupljena s krvjo in n-
kateri bodo živeli prihodnji ro-
dovi.

NEŽA MAURER

Dovolj dobre volje

Letošnjega 26. in 27. okto-
bra se je na Planini Razor nad
Tolminom zbralo nad 60 pro-
svetnih delavcev — mentorjev
planinske vzgoje iz mnogih kra-
jev Slovenije. Pestra družba pro-
svetarjev, vzgojiteljev, osnovno-
šolskih in gimnazijskih učiteljev
je prepričljivo potrdila, kako
zelo je zakoreninjeno planin-
stvo v naših vzgojnih zavodih.

Oba dneva so zbrani prosvet-
ni delavci obravnavali vlogo šol-
skih planinskih skupin, izmenja-
li svoje dragocene izkušnje in
prislunili besedam organizator-
jev seminarja tov. Majdi Svegl in
tov. Jožetu Melanšku, članoma
mladinske komisije pri Planin-
ski zvezi Slovenije, sklicateljice
seminarja, o oblikah dela in or-
ganiziranosti planinskih šolskih
skupin v vzgojnih zavodih v
okviru šolskih športnih društev.

Skoraj celotno mentorsko
delo pri planinski dejavnosti, ki
je gotovo neprecenljivo in plem-
enito, je na ramenih prosvet-
nih delavcev, mentorjev planin-
ske vzgoje. Da je to delo
uspešno, smo se na tem semi-
narju dobro prepričali. Naj o
tem govori le podatek, da je v
organizirano planinsko delo v
Sloveniji vključenih nad 20.000
pionirjev in 15.000 mladincev.
Vsekakor je dosti pozornosti
in znanja med udeleženci zbu-
dila tov. Marija Štefančič, vzgo-

jiteljica v vzgojnovarstvenem
oddelku osnovne šole v Ilirski
Bistrici, s svojo pripovedjo o
uspelem organiziranem vključe-
vanju varovancev njihovega od-
delka v planinsko dejavnost.
Njihova skupina „cicibanov pla-
nincev“ šteje že nad 90 članov.
Mladinci pa so pod skrbnim
vodstvom svojih vzgojiteljev ob-
iskali že skoraj vse vzpetine v
okolici in si prisluzili značko
„ciciban planinec“.

Zbrani so seveda spregovorili
tudi o težavah, ki spremljajo
tako zahtevno delo. Dobre vo-
lje, pravijo, resnično ne manjka.
Marsikje pa pričakujejo, da jim
bodo vodstva šol bolj pomagala.
Priporočilo republiškega sekre-
tariata za prosveto in kulturo iz
leta 1969 je marsikje pozabljeno.
Prav gotovo bodo zavodi
za šolstvo s spodbujanjem
vzgojnega dela v naših šolskih
zavodih tudi planinstvu vse-
stransko pomagali.

Zadnji dan seminarja so se
udeleženci kljub zimskim raz-
meram v snegu in močnemu ve-
tru povzpeli še na 1923 m visoki
Vogel, se zadovoljni takole
postavili „za spomin“ fotografu
in se obogatili z mnogimi iz-
kušnjami vrnili na svoje šole
med hvaležen planinski pod-
mladek.

VOJKO ČELIGOJ



Udeleženci seminarja za planinske mentorje pred kočjo na Planini
pri Razorju (Foto: J. Čeligoj)

Naročnikom!

Letošnji 15. številki PD smo priložili položnice z željo, da
bi naročniki poravnali naročnino še pred koncem leta. Naše
želje pa se niso izpolnile, saj so naročnino nakazovali pred-
vsem tisti najrednejši naročniki, ki so naročnino za to leto že
pravili. Zato smo jim nakazani znesek knjizili v dobro za
leto 1975. Tako nam ni preostalo drugega, kakor da poslje-
mo položnico vsakemu dolžniku posebej na njegov naslov, za
kar smo porabili veliko časa pa tudi stroški znašajo skoraj
pol milijona starih dinarjev. Ponovno prosimo naročnike, ki
naročnino še niso poravnali, naj to store še ta mesec, da nam
ne bo treba nekajmilijonskega primanjkljaja spet prenašati v
prihodnje leto. Še prav posebno pa pozivamo tiste „nav-
ztrajnejše“, ki z mimo vestjo tudi dve leti sprejemajo Pro-
svetnega delavca, ga ne odpovedo in kljub številnim opomi-
nom tudi ne plačajo. Čas bi bil, da se spomnijo na svojo
obveznost do našega glasila.

poštni predal 355-VII

Ali je učiteljski idealizem usahnil?

Razmišljanja dolgoletnega praktika o našem šolstvu

Mnogo se govori in piše o našem šolstvu, o novi problematiki, novih aktualnostih, novih programih in podobnem. Vsa vehementna dinamika se ne more niti primerno ustaliti. Pa res velja, da je tu nestalnost stalna. Kljub temu pa menim, da bi morali priti do nekkih razmeroma stalnejših rezultatov in programov, ki bi bili v prid učeči se generaciji in vsej skupnosti.

Reform smo doživeli po vojni že precej, a še nismo prišli tja, kamor želimo. Kljub nenehnim spremembam so učni načrti še vedno prenatrpani, znanje je še vedno preveč obsežno, toda ne dovolj doživeto in temeljito. Tako ugotavljajo v osnovni šoli, pa tudi na srednjih šolah in celo na visokih šolah. Kaj je temu vzrok?

Solo bo treba bolj približati ljudstvu in domači zemlji, da jo bo oplajala živa in sveža življenjska modrost in ne le tuja brezkrvna učenost, pa bodisi da prihaja iz vzhoda ali zahoda. Vsaka odtujitev šole od nacionalne biti se vsestransko maščuje. Učence je treba vzgajati v odgovornosti in ljubezni do vsakega dela. Spoznati morajo dolžnosti, ki jih terja življenje od nas vseh. Mladino je treba vzgajati, da ne bo silila samo v „lahke“ zaslužke ter iskala lažnega življenja, temveč da bo voljna prijeti tudi za težje fizično delo, čeprav je takega dela zaradi tehnološkega razvoja vedno manj.

Naši učni načrti naj bodo sestavljeni na osnovi psihološko ugotovljenega učenčevega razvoja, kar se danes premalo upošteva. Snov sama ne more biti prva, prednost naj ima razvoj umskih in čustvenih moči ter telesne spretnosti. Pogosto se spomnim, kako smo bili učitelji veseli, ko je nekaj pred drugo svetovno vojno izšel Vranc-Dolganov učni načrt, ki je bil za tisto dobo res nekaj novega. Marsikaj bi se dalo še danes iz njega uporabiti, kajti ni vse staro slabo in vse novo dobro. Prehitro menjavanje učnih načrtov šoli tudi škoduje, ker učenci ne smejo biti le poskusni zajčki. Nove načrte naj bi najprej preverili na vzorcu šol in šele nato preverjene uporabili. Šolski zakoni, učni načrti in učbeniki naj bodo sestavljeni tako, da bodo ustrezali celotnemu šolskemu sistemu in da ne bo vsaka šola hodila po svoji poti.

Danes je na podeželju precej popolnih osnovnih šol in prav je tako. Vendar so te šole precej izbirne šole za prestop v srednje šole, ne pa splošnoizobraževalne, kar bi morale biti. Dvema gospodarjema hkrati pa ni mogoče služiti.

Ker se mora osnovna šola praviloma prilagoditi krajevnim razmeram in ne nasprotno, je pomembno, da je učitelj v svojem kraju stalen. Stalnost učiteljev je važen pogoj dobre šole. Ne vem več, kje sem prebral, da učitelj lahko strokovno dozori samo v šoli in praksi. To gotovo drži. Če starejša učiteljska generacija se je bojevala za to, da bi ji bila ob praksi omogočena tudi višja izobrazba. Danes je to še bolj potrebno. Menim, da bi moral danes vsak učitelj dokončati pedagoško akademijo in da je vsaka improvizacija s tečaji in podobnim škodljiva. Današnji čas in razmere to nujno terjajo. Staro Diesterwegovo načelo še velja, da šola raste in pade z učiteljem.

Nedavno me je močno ozlovoljila vest, da se mora Sodobna pedagogika, to je revija, ki je v prvi vrsti namenjena učitelju, boriti za svoj obstoj. Ali je kaj takega sploh mogoče? Ali je morda ves učiteljski idealizem usahnil? Sodobno pedagogiko bi moral imeti naročeno vsak

učitelj in vsak vzgojitelj. še najprej pa bi moral nujno vsebino poznati vsak vodja šole. To velja tudi za naše glasilo Prosvetni delavec. Občasno bi moral vodja šole preveriti, ali so učitelji seznanjeni z vsebino tega časopisa in revije in hkrati tudi, kako so na tekočem z drugo strokovno literaturo, ki je danes ne manjka.

Iz svojih izkušenj se spomnim, kako smo nekdanje nestrpno pričakovali pedagoško revijo Popotnik in list Učiteljski tovariš. V nekdanjem gornjegrajskem okraju ni bilo učitelja, ki ne bi bil nanju naročen, imel pa je tudi vse knjige, ki jih je izdajala Šaleška matica. Zato ne morem doumeti, da bi bile danes take revije ogrožene zaradi premajhnega števila naročnikov. V Sloveniji je danes več kot 10.000 prosvetnih delavcev, zato ne more biti vzrok majhno število učiteljev, ampak interes. Obenem si ne morem zamisliti učitelja, ki ni naročnik tudi literarnih del, saj brez poznavanja novih tokov na literarnem področju ne more biti vedno dovolj poučen.

Na naših šolah na podeželju lahko dober učitelj že zgodaj najde veliko zelo nadarjenih delavskih in kmečkih otrok, ki pa nimajo gmotnih možnosti za nadaljnje šolanje. Zaradi tega menim, da so temeljne izobraževalne skupnosti naredile pomemben napredek, ko vse več omogočajo štipendiranje tudi na nižjih stopnjah izobraževanja ob konzultaciji učitelja praktika, ki take učence pozna. Res se zgodi, da nekateri štipendisti ne pokažejo pričakovanega napredka, toda večina tako izbranih dosega zastavljeni cilj. Taki uspešni pa so tudi ponos in nagrada tistim, ki so jih izbrali in vsemu narodu.

Danes je resnično minil čas, ko naj bi za vse skrbeli republika, pri takem pomembnem družbenem odločanju sodeluje več ljudi, zlasti iz prakse.

Tudi vodstva podeželskih za drug ter drugi gospodarski obrati, ki razpolagajo s svojimi denarnimi skladi, naj bi bolj sodelovali pri štipendiranju. Žal gre danes še vedno mnogo denarja v manj koristne namene (tudi za nogomet in drugo). Zakaj ne bi namenili za štipendiranje več denarja? Ob pravilno izbranih in vodenih učencih se bo taka naložba družbeno najbogateje obrestovala. Pozabiti pa ne smemo tudi na vodeno ustrezno zaposlovanje tistih, ki uspešno končujejo različne šole kot štipendisti.

Vsi, ki so poklicani, da omogočijo naši mladini boljše razmere za študij in zaposlitev, naj bi z dobro voljo in dejanji pokazali, da mislijo preudarno in načrtno. Nihče se ne bi smel izmikati tudi nenapisanim dolžnostim. Sicer se lahko zgodi, da bo komu težko, če bodo zanj rekli naši mladi z modrostjo Gorkega: zamudil je pravi čas smrti.

ZORKO KOTNIK



Vesela vest! Meseca novembra so v Ljubljani v Jamnikarjevi ulici in v Tomazičevi ulici odprli vzgojnovarstvena zavoda. Otrok na plakatu je navdušeno vabil k otvoritvi. Želimo, da bi bilo čim več zavodov za vzgojno in varstvo — in čim več dobrih vzgojiteljev!

Samoupravno odločanje

Letos bodo zopet, po enoletnem presledku, dobili najboljši prosvetni delavci nagrade. Naš delovni kolektiv je izbral najboljšega tako, da je najprej komisija izbrala tri možne kandidate, izmed teh pa smo na zboru delovne skupnosti s tajnim glasovanjem izvolili enega potem, ko je v razpravi o predlogih vsak član oporekal pismenim utemeljitvam ali jih dopolnil. Pripomb ni bilo.

Merila, po katerih letos izbiramo najboljšo učitelje, so zelo razčlenjena, kar zadeva razredno delo. Komaj omenjeno pa je delo v organizacijah in društvih, čeprav bi bila to priložnost bolj „korajžno“ in v pozitivnem pomenu povedati, da nam ni vseeno, ali je učitelj tudi družbeni delavec ali ne. Kljub tej pomanjkljivosti je komisija v resnici izbrala tri najboljše. Toda četrtna navzočih ni mislilo tako, ker so oddali prazne, neveljavne glasovalne listke in

so s tem povedali približno tole: nagrado bo pač eden od vas treh dobil, zaslužite je pa ne in zato s svojim glasom ne bom prispeval k vrednosti nagrade.

Od kod tak rezultat glasovanja? Kaže, da smo se odrekli še tistemu samoupravljanju, ki smo ga že obvladali in tudi o tri tisoč dinarjih ne maramo več odločati. Ne maramo pohvaliti najboljših, da se ne bi zamerili drugim. Ali ni to posledica nič kaj razvitega samoupravljanja pri delitvi osebnih dohodkov, ko je pravzaprav s seštevanjem ur začetek in konec samoupravljanja? Zato ni, da bi se čudili nesamoupravnemu ravnanju ob neki izjemni samoupravni priložnosti.

Tovarišice in tovariši učitelji, čestitam vsem, ki boste letos nagradieni! Morebitne pripombe ali prekomerna abstinenca pri glasovanju ne morejo razvednotiti vašega dela.

J. P.



ZA VRTEC, ZA ŠOLO!

Referendumi se vrstijo po naših občinah. Dne 8. decembra so izglasovali samoprispevek v obalnih občinah. Sledile bodo druge. Pričakujemo, da so učitelji prvi, ki podprejo to akcijo.

Je kdo proti? Mi smo — za!

Samopomoč sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije

v a b i

Minilo je več kot 70 let uspešnega in humanega dela Samopomoči sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije, ki so od ustanovitve tega društva leto za letom od svojih težko priborjenih zaslužkov odstopali določen delež ob smrti svojih članov zato, da so blažili svojcem članov težke trenutke.

Tiho, a požrtvovalno delo ustanoviteljev s pokojnim tovarišem Ivanom Kocijančičem in

njegovimi sodelavci je še vedno v lepem in nepozabnem spominu vseh, ki smo po njihovi zaslugi vstopali v ta humani krog. Zavedali smo se, kaj nam pomeni opora sotovarišev, ki so pripravljeni pomagati med boleznijo ali pa tedaj, ko se izteče življenjska doba.

Ker pa se vrste zaradi umrljivosti starejših tovarišev, ki so bili več let člani, zelo redčijo in njihovo število precej upada, je dolžnost preostalih članov, da zbudimo predvsem v vrstah mlajših prosvetnih in znanstvenih delavcev moralno in stanovsko zavest, da številne pristopajo v to humano organizacijo, v Samopomoč sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije s sedežem v Ljubljani — Gosposka ul. 3/1.

Navljudneje pa naprošamo ravnateljstva šol, da na svojih šolskih konferencah v posebni točki dnevnega reda nakažejo pomen te organizacije in podpro prošnjo upravnega odbora Samopomoči ter opozorijo učitelje na tovariško in stanovsko zavest.

Upravni odbor Samopomoči prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije

Velenje: Tudi šolarji so se izkazali

Na občinskem tekmovanju vseh osemletk občine Velenje je nastopilo 19 ekip

Ob tednu rdečega križa in v počastitev 30. obletnice obnove Rdečega križa Slovenije je občinski odbor Rdečega križa Velenje organiziral tekmovanje mladih članov iz vseh osemletk v občini Velenje ter gimnazije in posebne šole Velenje. K tekmovanju o dajanju prve pomoči se je prijavilo kar 19 ekip iz Velenja, Šoštanja in Šmartna ob Paki. Vse ekipe so bile izredno dobro pripravljene, za kar gre zasloga predvsem biologom na šolah, ki so mentorji mladih članov Rdečega križa. V hudi konkurenci je zmagala ekipa gimnazije pred osnovno šolo Miha Pintar-Toledo. Ekipa te šole, ki jo sestavljajo Erika Kodrun, Slavica Pavlin, Majda

Cvetko, Polonca Herlah, Vikič Miklavžina in Mojca Kovač, se bo pod vodstvom tovarišice Pečovnikove udeležila republiškega tekmovanja, ki bo v Gradcu v Beli krajini.

Ob letošnjem tednu RK so vsi osemletki občine Velenje sprejeli v to humano organizacijo 650 mladih članov iz osmih razredov in prek 400 iz prvih razredov. Ti bodo ves čas šolanja na osemletkah aktivno sodelovali v raznih akcijah, še posebej no v višjih razredih, pri vsakomletnih tekmovanjih o prvi pomoči. Na šolah so pripravili tudi različna zdravstvena predavanja, ob sprejemu novih članov pa tudi kulturne programe. VIKTOR KOJČ

„Kulturna“ pornografija

Prosvetni delavci osnovne šole Jurij Dalmatin Krško, zbrani na izrednem sestanku, se pridružujemo ogorčenju književnika Mateja Bora nad pesniško zbirko Milana Jesiha, ki jo je objavil pod naslovom Uran v urinu, gospodar!

V verzih, ki jih Matej Bor navaja na kulturni strani Dela v sredo, 20. novembra, v članku Podzemlje tudi v kulturi, čutimo, da Milan Jesih do skrajnosti blati in omalovažuje nekaj, kar je vsem poštenim delovnim ljudem Jugoslavije najdražje. Poleg podtaknjenih imen ljudi, ki so in bodo ostala za vedno zapisana v zgodovini jugoslovanskih narodov z ZLATIMI ČRKAMI, uporablja izraze, ki zaradi vulgarnosti ne bi

smeli najti prostora v publikaciji, ki jo izdaja založba v socialistični družbi.

Menimo, da zaslužita enako kritiko tudi odgovorni urednik in vodstvo založniške hiše OBZORJA v Mariboru, ki sta dopustila, da je omenjena pesniška zbirka izšla v sicer ugledni založbi in še celo na račun finančnih sredstev, namenjenih za subvencioniranje kulture. Takšna in podobna „kulturna“ pornografija vsekakor ruši prizadevanje naše družbe — vzgojiti mladega človeka v delovnega hkrati pa tudi prežetega s socialističnim humanizmom in kulturnega državljana.

Učiteljski zbor osnovne šole Jurij Dalmatin Krško

Odprta šola

Učitelji so bili vse do letošnjega leta usmerjeni predvsem v delo na šolah. Velika večina jih je to delo opravljala uspešno, saj so učni rezultati boljši, osip se je zmanjšal, znanja, ki so jih učenci osvojili, so bolj kompleksna, ne toliko faktografska, avtoritativna vzgoja se počasi umika demokratičnim, soustvarjalnim oblikam. Še bi lahko naštevali uspehe. Marsikdo meni, da bi bili lahko še boljši, če bi se šola bolj odprla, povezala z združenim delom in okoljem. Spoznanje, da za vzgojo in izobraževanje ni odgovoren samo učitelj, pa prodira bolj počasi.

S tem ko širimo soodgovornost pri oblikovanju prihodnjega socialističnega samoupravljalca tudi na dejavnike zunaj šole, ne moremo mimo učiteljeve dejavnosti v tem „širjenju“ soustvarjalnosti pri oblikovanju mladih ljudi. Učitelji že dolgo vedo, kdo vse sooblikuje učenca. Vse te „sooblikovalce“ pa je treba pripraviti za delo. Pri nas je razširjeno dokaj zmotno mnenje, da bo kar vse lepo „delovalo“, če povemo, ali zapišemo, kdo vse je soodgovoren, da pač mora pomagati itd., če ne bo pričakovanih rezultatov, pa so zato krivi kar vsi, ali nekdo drug, ali pa navsezadnje kar učitelj sam. Tako kot učenec ne dela sam od sebe, ampak mu učitelj pomaga in ga usmerja, moramo tudi „sooblikovalce“ naše samoupravne socialistične vzgoje in izobraževanja, pri tem mislimo predvsem na starše, razne družbenopolitične organizacije, združeno delo itd., v kraju občini ali republiki, seznaniti z njihovimi nalogami in dolžnostmi in s pravicami, če resnično želimo, da bi postali soustvarjalci in sooblikovalci mladih. Tudi s konkretnimi oblikami njihovega dela! In kdo drug je bolj primeren in poklican za to usposabljanje, tudi politizacijo vseh vplivov na vzgojo in izobraževanje naše ge-

neracije kot učitelj, zlasti še učitelj komunist, ki dobro pozna hotenja naše družbe. Meto de so lahko zelo različne.

Osnovno je, da učitelj v teh prizadevanjih posreduje svoje znanje tudi zunaj šole, na drugi strani pa odpre šolo vsem vzgojnoizobraževalnim subjektom, da bodo spoznali njegovo delo. Samo takšno medsebojno zaupanje, vplivanje, spoznavanje in usposabljanje bo vse oblikovalce naše vzgoje in izobraževanja pripeljalo do istih osnovnih prizadevanj in usmerjenosti. Vsa prizadevanja bodo več ali manj bolj usklajena, dogovorjena.

Konkretnih oblik tega sodelovanja je že sedaj veliko. Preteklo leto, zdaj pa smo tik pred ponovnimi akcijami, so učitelji prvič resnično stopili med delavce zunaj šol, ko so se dogovarjali o financiranju programov dela. V večini občinskih organizacij ZKS so ocenili uresničevanje skupščinskih sklepov o idejni usmerjenosti naše šole. Te dejavnosti so se sedaj pridružile tudi druge politične organizacije.

Okop na eni strani se je torej porušil. Starši in drugi spoznavajo našo šolo odnotraj. Roditeljski sestanki so se zelo spremenili. Starši obiskujejo redne učne ure, na katerih lahko vidijo svoje otroke, kako se vzgajajo in izobražujejo. Sveti staršev se ne ubadajo z zbiranjem denarja, ampak sooblikujejo vzgojnoizobraževalni proces. In še bi lahko naštevali. Tako se ruši torej tudi drugi okop.

Učitelj postaja torej resnično aktivni povezovalc vseh vzgojnoizobraževalnih dejavnosti. Škoda je, da ni „fronta“ prizadevanj za aktivno povezovanje in spodbujanje širša, bolj organizirana in sistematično vodena. V tej smeri bi si morali prizadevati vsi učitelji v Sloveniji.

JOŽE ZUPANČIČ

Odločimo se za bistveno

„Bodimo konkretni in jasni! Usmerjeno izobraževanje se bo razvilo (doslej sta s tem začela Velenje in Muta) — toda kako bomo dosegli dobre rezultate, če ne bomo začeli resno delati?“

Besede iz razprave na 28. seji skupščine izobraževalne skupnosti SR Slovenije opominjajo na to, da je nujno treba začeti delati. Tam, kjer delajo, so se tudi pokazali prvi uspehi. Ker pa še zdaleč nimamo na voljo veliko denarja — niti v prosveti

niti v gospodarstvu — da bi lahko začeli s poskusi, ki se bodo posrečili ali pa ne, je prva naloga, ki čaka našo raziskovalno skupnost, da izdelava dobre načrte za razvoj gospodarstva.

Velik delež pri razvoju gospodarstva imajo dobri kadri. Zato sodi k temu načrtu tudi smotrna nomenklatura poklicev, za katere naj bi izobraževalo naše usmerjeno izobraževanje. Razumljivo je torej, da zavzema v predračunu, ki je namenjen področju vzgoje in

izobraževanja, usmerjeno izobraževanje največ denarja v primerjavi z dosedanjimi stroški (40%). Za primerjavo še nekaj odstotkov: osebni dohodki v prosveti naj bi po predračunu narasli za 20% in prav toliko tudi sredstva za materialne stroške. Investicijska sredstva so doslej minimalna — omogočajo le začetek gradnje pedagoške akademije v Mariboru.

Vendar lahko pri investicijah za gradnjo novih in popravil starih osnovnih šol ter vzgojnovarstvenih zavodov precej računamo tudi s samopriskom. Razprava na seji pa je pokazala, da so v zelo zapostavljenem položaju srednje šole. Niso redki primeri, da se srednješolci preseljujejo v opuščen osnovne šole, ker so te še vedno boljše kot stavbe srednjih

šol, zgrajene pred mnogimi desetletji. In še vedno je premalo prostora. Letošnjega septembra je bilo ob vpisu v srednje šole zavrženih 2000 mladih ljudi. Ne zaradi slabih uspehov — pač pa predvsem zaradi pomanjkanja prostora. Na drugi strani pa je naše gospodarstvo, ki nujno potrebuje tehnike vseh strok in profilov! To dvoje nas lahko pripelje do enega samega sklepa: naše gospodarstvo (posamezna podjetja in gospodarske organizacije) se bo moralo povezati s srednjim šolstvom ne samo s štipendijami in svojimi željami, pač pa tudi s prispevki za tako imenovano „infrastrukturo“. To pomeni: prispevati delež za vse vrste šol, bolj kot doslej skrbeti za srednje, višje in visoko šolstvo — saj bomo sicer v Sloveniji lahko zaposlovali samo tehnike (ali diplomante) iz drugih republik.



V prisotnosti številnih staršev, učiteljev in predstavnikov družbeno-političnih organizacij občine Kočevje so pred nedavnim sprejeli v pionirsko organizacijo 12 cicibanov. Člani KUD osnovne šole so pripravili pester kulturni program, ki je navdušil mlade pionirje. Vodstvu osnovne šole se je le toš kljub pomanjkanju denarja posrečilo dobiti pionirske rute in kape, tako da staršem ni bilo treba prispevati denarja. (Foto: F. Brus)

Novo leto

Premišlujete, kaj bi kupili otrokom za

Dedek Mraz

vam ponuja tele knjige:



za najmlajše — jato Lastovke:

- Ivan Potrč — Ive Šubic: Pravljica o Vanču 15,00 din
- Branka Jurca — Ivan Seljak: Gregec Kobilica 15,00 din
- Kristina Benkova — Ive Šubic: Dolga pot 15,00 din
- Venčeslav Winkler — Milan Bizovičar: Hlebček kruha 15,00 din
- Ela Peroci — Dunja Furlani: Kje so stezice 18,00 din
- Svetlana Makarovič — Tomaž Kržnik: Zajček gre na luno 25,00 din

za šolarje — Matjažev knjižnico:

- Branka Jurca — V pasti 26,00 din
- Janez Vipotnik — Zgodbe o Diku 19,00 din
- Tomo Rebolj — Goldenbruk in Sanja 25,00 din
- Anton Ingolič — Udarna brigada 35,00 din
- Leopold Suhodolčan — Momar na kolesu 24,00 din
- Ivan Ferlež — Siva družina 32,50 din
- Ivo Zorman — Nedeljska jutra 39,00 din
- Karel Grabeljšek — Najmlajši partizan 22,00 din
- Karel Grabeljšek — Moja partizanska oprema 38,00 din

in veliko ilustrirano otroško enciklopedijo v treh knjigah

360,00 din

za mladino od 13. do 83. leta

- Vasilij Jemeljanenko: V surovem zraku vojne 140,00 din
- razburljiva pripoved o letalskih bitkah nad vzhodnim bojiščem med drugo svetovno vojno

NAROČILNICA

Podpisani(a)

Naslov

Zaposlen(a)

Štev. osebne izkaznice:

Nepreklicno naročam naslednje knjige:

Plačilo — po povzetju
— v obrokih

PARTIZANSKA KNJIGA, LJUBLJANA
Trg revolucije 13
Telefon: 25-249

Podpis:



To je ugotovitev, na temelju katere je treba jasno in konkretno sestaviti program gradnje dijaških in študentskih domov ter srednjih in visokih šol. Ko bo načrt narejen, lahko odločno začnemo z akcijo. Beseda SOLIDARNOST se ne rodi sadov. Potrebno je razdeliti naloge in odgovornosti. Če bomo tako ravnali, imamo lahko v naslednjih petih letih vsaj 50 novih srednješolskih zgradb (šol in dijaških domov) — če računamo, da smo v minulih petih letih zgradili 100 osnovnih šol.

Nove kadre pa potrebujemo ne le v gospodarstvu, temveč tudi na področju šolstva. To je bilo že nešteto krat ponovljeno — in prav je, da to spet in spet ponavljamo. Ustanoviti je treba pedagoške centre — ne samo v Ljubljani in Mariboru, saj imamo izkušnje, da so dijaki in študentje na dislociranih oddelkih po svojih uspehih čisto boljši in pri svojem delu odgovornejši kot tisti, ki študirajo na matičnih ustanovah.

Ali bo komu kaj pomagalo samokritično priznanje, da je naša družba zadnje čase učitelje precej prepustila samim sebi — od njih pa vendarle zahteva najsodobnejše poučevanje in napredno vzgajanje? Več nam bo pomagalo, zagotovilo, da bo odslej drugače. Če naj vse naše šolstvo — od osnovnega do fakultet — prenaša marksistično teorijo v prakso, morajo biti prosvetni delavci za to usposobljeni, pri delu pa jih mora podpreti tudi družba. Marksistično vzgajanje ne more biti razlaganje ustave in partijskih dokumentov, pač pa usmerjanje naših mladih ljudi po zgledih iz prakse. Tako smo spet pri praksi našem gospodarskem, političnem in družbenem življenju, katerega sestavni del je tudi šolstvo. Odločimo se za bistveno: začnimo z jasno izdelano akcijo za usmerjeno izobraževanje.

NEŽA MAURER

VZGOJA IN VARSTVO

25 LET VZGOJNOVARSTVENEGA ZAVODA MILAN MAJECEN

Od jasli do sodobne vzgojnovarstvene dejavnosti

Letošnji 26. november je bil za vzgojnovarstveni zavod Milan Majcen svečan dan. Označeval ga je trojni pomen: 25 let dela zavoda, 30 let socialistične predšolske vzgoje v Sloveniji in praznovanje dneva republike.

Ta dan so začeli v zavodu s svečano sejo sveta, na kateri so sprejeli delovni načrt za letošnje šolsko leto. Odločili so se, da bodo zavod razširili še za štiri oddelke. Prostor za en oddenek — pri tem pomagajo krajevna skupnost Milan Majcen in delovne organizacije — preureja zavod sam, prostore za tri oddelke pa pripravlja Pivovarna Union. Na dan proslavljanja so ustanovili tudi osnovno organizacijo Zveze komunistov. Slovesnost je popeljal program, namenjen povabljenim gostom in staršem otrok. S šopki cvetja so izkazali pozornost tovarišicam, ki že več deset let delajo v zavodu, ravnateljicam, ki so delale v tem zavodu ter prof. Ireni Levičnikovi in prof. Lei Smaskovi. Ravnateljica zavoda Zmaga Glogovac je povedala nekaj besed o razvoju predšolske dejavnosti na Slovenskem v 30 letih in opisala 25-letni razvoj zavoda, predsednica osnovne organizacije sindikata Karolina Davidovič pa je spregovorila o razvoju samoupravljanja v zavodu.

POGLED NAZAJ

Pred 25 leti, še preden so odprli jasli, so žene na terenu pripravljale vse potrebno za sprejem otrok. Pri tem so se najbolj izkazale: Julija Kunc, Anica Kruh, Rozi Gabrijelčič, Ivanka Podražaj in Zora Weiss (ravnateljica), ki je ni več med nami, ter tovarišica Slavka Breclj, ki še vedno dela v zavodu. Jasli so imele tudi oddelke za kurativo, zato so potrebovali hišnega zdravnika. Prva zdravnica je bila dr. Tavčarjeva, kasneje pa dr. Drč Bogdan, ki se je zelo posvečal tudi strokovnemu izpopolnjevanju delavk na delovnih mestih. Nekaj tovarišic si je pridobilo strokovnost med delom in s tečajji. Zanimiv je podatek, da so bile pozimi šest let odprte tudi nočne jasli, predvsem zaradi pogostih obolenj otrok v zimskem času. Ker so se otrokom, ki so bili tako preveč zdoma, matere odujile, so obliko nočnih jasli opustili. Aprila leta 1955 so odprli tudi oddelke za otroke od 3 do 7 let. Zavod je vodila ravnateljica Marija Grudnova, kasneje pa Martina Kraigherjeva, oddelke pa so vodile tovarišice, ki so bile strokovno usposobljene za delo s predšolskimi otroki. Dečje jasli so preoblikovali in preimenovali v Jasli in vrtec Milana Majcena.

Deset let zatem so prevzele skrb za te otroke šole, ki so začele ustanavljati oddelke podaljšanega bivanja. Vzgojnovarstveni zavod je vodila v tem času tovarišica Marija Janskovičeva. Potrebe terena po varstvu in vzgoji predšolskih otrok so bile vedno večje, zato je v šolskem letu 1968/69 skupščina občine Šiška pripravila vse potrebno za gradnjo prizidka: 1. septembra leta 1970 so prišli otroci prvič v nove prostore. Sedaj je v zavodu prostora za največ 55 dojenčkov in 200 predšolskih otrok.

Vsako leto sprejmejo v dva oddelka šolske novince, ki niso redni varovanci, v malo šolo. Vzgojiteljice in otroške sestre upoštevajo pri vzgojnem delu nove metode, delo načrtujejo in analizirajo. Svoje strokovno znanje nenehno izpopolnjujejo s permanentnim izobraževanjem. Pomanjkanje vzgojiteljske povzroča zavodu kadrovske probleme. Da bi zavod zaživel kot center predšolske vzgoje v krajevni skupnosti, organizira razširjene dejavnosti za 35 otrok, ki niso redni varovanci vrta. Z obliko telesne vzgoje „očka, mama, telovadita z menoj“ želi zavod pridobiti starše, da bi intenzivno posvečali prosti čas svojim otrokom, pospeševati pravičen razvoj otrok in navajati starše na redno rekreativno telovadbo.

Sodelovanje s starši je enakovreden del vzgojnega programa. Tovarišice so enkrat mesečno določile govorilne ure za starše, povabijo jih na roditeljske sestanke in zbere staršev. Vsi varovanci zavoda so deležni tudi zdravniške nege, predvsem ob sistematičnih pregledih in rednih obiskih dr. Božene Dularjeve. Vzgojnovarstveni zavod Milan Majcen opravlja tudi nalogo mentorja najmlajšim vzgojiteljicam, tistim, ki svoje strokovno znanje v šoli šele oblikujejo in se ga učijo prenašati v prakso. Vzgojiteljice posvetijo veliko časa in znanja prihodnjim mlajšim kolegicam, ki prihajajo še kot učenke četrtega letnika vzgojiteljske šole na individualno strnjeno prakso.

Delo vzgojnovarstvenih zavodov označuje nenehno skrb za otroke, za njihov psihofizični razvoj. Zavodi razširjajo osnovne dejavnosti in izboljšujejo svoje delo. To pa so tudi smotri, na katerih temelji program vzgojnovarstvenega zavoda Milan Majcen: rast kakovosti, sirjenje materialnih možnosti in skrb za to, da bi bili vzgojne dejavnosti deležni tudi tisti otroci, ki jih žal še ne moremo sprejeti v vzgojnovarstveni zavod.

ZG

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

Komu dodatek za težje delovno mesto

VPRAŠANJE: Po sistemizaciji delovnih mest se šteje varuška med tehnično osebje. Ves vzgojiteljski kader dobi dodatek na težje delovno mesto, tehnično osebje pa ne. Prav tako tudi ne dobiva dodatka na leta službe. Ali je tak postopek utemeljen? K. S.

ODGOVOR: Zaradi skopih podatkov lahko le sklepamo, da gre za vzgojnovarstveni zavod. Samoupravni sporazum o delovni dohodki in osebnih dohodkih za delavce v vzgojnovarstvenih ustanovah določa, da se pri

določanju osebnega dohodka upoštevajo poleg vrednosti delovnega mesta tudi obseg dela, delovna uspešnost, osebne lastnosti in sposobnosti ter posebne delovne razmere. Posebne delovne razmere, če obstajajo, je treba upoštevati za vsako delovno mesto. Tako tolmačenje je utemeljeno z navedenim sporazumom, ki določa kot posebne — težje delovne razmere delo, ki se opravlja v deljenem delovnem času, delo v neugodnem toplotnem okolju, v zaprtem prostoru, delo v pralnicah dojenčkov in stalno delo v vlagi, pari ali temperaturnih spremembah. Merila za določanje osebnega dohodka morajo biti enaka za vsa delovna mesta in jih je treba upoštevati pri vseh delovnih mestih. Ne-

sprejemljivo je stališče, da bi se na določenih delovnih mestih vrednotila delovna leta, na drugih pa ne; ali da pri tehničnem osebju ne bi upoštevali težjih delovnih razmer, čeprav te obstajajo. T. Š.

Učiteljeva delovna obveznost

VPRAŠANJE: Sem učiteljica z nezadostno izobrazbo, ki pa je glede na veljavno zakonodajo nisem dolžna izpopolniti. Kljub temu mi je poverjena naloga hospitacijskih nastopov, pri strokovnem izpopolnjevanju prosvetnih delavcev naše regije. Ali je ta do-

datna naloga moja delovna obveznost in ali ni moja pomanjkljiva kvalifikacija dovolj objektivni razlog, da jo odklonim? N. P.

ODGOVOR: Po zakonu o osnovni šoli je ravnatelj kot pedagoški vodja osnovne šole dolžan skrbeti za mentorstvo mladim učiteljem in za organiziranje dela učiteljskega zbora. Obenem pa ima tudi učitelj vrsto nalog, ki spadajo v tako imenovano drugo delo v okviru delovne obveznosti, ki je povezano z vzgojnoizobraževalnim delom in ki je tako obširno formulirano, da lahko obsega mentorstvo tudi v zveznem in ne le v regionalnem merilu. Menimo, da tudi strokovna pomanjkljivost ne bo pomagala. T. Š.

Kaj povzročila nesreče?



Vozi popolnoma napačno (Foto: Marjan Metljak)

— Na prvo mesto sodi vožnja vozila z neprimerno hitrostjo glede na slabe objektivne možnosti prometa (62 prometnih nezgod. To so predvsem mokre, gladke, poledele ali zasnežene ceste, slaba vidljivost, neurejeno tehnično stanje vozila ali druge neugodne prometne razmere. Sodimo, da so zaradi neprimerne hitrosti povzročili prometne nezgode predvsem motoristi in mopedisti, vozniki koles z motorjem ali drugih motornih vozil, pa morda tudi vozniki traktorjev ali delovnih strojev. Verjetno ne gre vedno za izrazito vožnjo prek dovoljene meje glede na okoliščine, ampak je najbrž vzrok tudi precejšnja neizkušeniost voznikov. Znano je, da mnogi mladinci te starosti najprej preskusijo, „koliko potegne“, šele potem ali nazadnje pa kolikšno zavorno moč ima vozilo na motorni pogon. O tem se lahko prepričamo na naših cestah vsak dan, ko mladi do skrajnosti navijajo mopede in temu podobna vozila. Zato ni čudno, da marsikomu spodleti.

— Na drugem mestu je vzrok prometnih nezgod napaka pri vključevanju v promet. Mnogim je že skoraj prešlo v navado, da veni nič tebi nič zapelejo z dvorišča, parkirnega prostora, pločnika in podobnega na cesto, ne da bi pri tem upoštevali promet. Tako je že marsikateri kolesar, mopedist ali motorist zapeljal na cesto kar pred avtomobil. Vprašajmo se, kdo sploh ima take fantastične sposobnosti, da bi tako nesrečo preprečil? Najbrž nihče.

— Nenadno prečkanje ceste je naslednji vzrok tovrstnih prometnih nezgod. To so, kot vidimo, prometne nezgode, ki so jih povzročili mladoletniki, pešci. Posebnost takih nezgod je v tem, da so skoraj vedno pešci hudo telesno poškodovani, mnogi pa jih zaradi poškodb tudi umre. Drugačnega izida skoraj ne more biti, če upoštevamo, da avtomobil, ki vozi s hitrostjo npr. 50, 80 ali še več km/h, zadene pešca, ki prečka cesto. Razumljivo je, da zadene posledice takega trčenja ponesrečenca, na avtomobilu pa nastanejo le udrtine na pločevini ali pa se razbije vetrobransko steklo. Takim prometnim nezgodam bi se najlaže izognili. Toda vse kaže, da mladoletniki premalo pazijo na motorizirani promet ali pa ga celo podcenjujejo. Očitno je, da je prečkanje ceste zunaj označenih prehodov in podobno, prešlo doraščajoči mladini že kar v navado.

— Izsiljevanje prednosti vožnje. To je tipična napaka, ki jo povzročajo vozniki, kolesarji, vozniki mopedov, motornih koles idr. Tovrsne prometne nezgode se dogajajo na križiščih. Tu trčita najmanj dve vozili v gibanju (dostikrat je hitrost vsaj enega precejšnja), zato so tudi posledice ponavadi zelo hude. Zelo hude posebno zato, ker so v takih nezgodah udeleženi, kot rečeno, največkrat kolesarji, mopedisti in motoristi, ki prav tako niso najmanj zaščiteni proti udarcu, ki ga utrpijo ob trčenju z drugim vozilom. Zadostuje npr. že padec kolesarja ali motorista po cestišču in že je počena lobanja, zlomijo se rebra ali pa nastanejo druge notranje poškodbe, ki utegnejo biti za ponesrečenca usodne. Je pa še več drugih vzrokov nezgod, kot so: nepravilno prehitevanje drugega vozila, napačno ravnanje pri srečevanju z drugim vozilom, psihične motnje voznika (alkohol ni izključen), dogajajo se celo nezgode zaradi napake pri ustavljanju ali parkiranju vozila itd.

S tem ko smo nekoliko podrobneje obravnavali vzroke in posledice 338 prometnih nezgod mladoletnikov iz leta 1973, še nismo izčrpali seznama nezgodnosti. Nezgod z manjšimi posledicami ali nezgod, pri katerih je po naključju nastala le materialna škoda, pa je bilo še in še. Toda taki primeri se statistično ne obdelujejo. Znano pa je tudi, da se zgodi precej manjših nesreč, ki niti niso bile prijavljene in zato zanje ni bil uveden postopek.

Glede na tolikšno število v prometnih nezgodah udeleženih mladincev, posebno pa glede na množico povzročiteljev teh nezgod, menimo, da je zadeva res zaskrbljujoča. Zato postavljamo vprašanje:

NEZNANJE, MALOMARNOST ALI KAJ? (O tem prihodnjič)

prosvetni delavec

List izdajata republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS in izobraževalna skupnost SRS — Izhaja štiri- najstrednevo med šolskim letom — Ureja uredniški odbor.

Direktorica in glavna urednica Neža Maurer, odgovorna urednica Marjana Kunej, tehnična urednica Tea Dominko.

Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/1, telefon 315-585.

Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1/1, telefon 22-284, poštni predal 355-VII.

Rokopisov in fotografij ne vračamo.

Letna naročnina: 30 din za posameznike, za šole in druge ustanove 55 din. Št. tek. računa 50100-601-16915

Tiska ČZP Ljudska pravica. ISSN 0033-1643

Po mnenju sekretariata za prosveto in kulturo SR Slovenije je list „Prosvetni delavec“ prost temeljnega davka od prometa proizvodov (glej 7. točko I. odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev v prometu).



V ARGENTINI — VEDNO VEČ ŠOL IN ŠOLARJEV

Oddelek za šolsko statistiko pri argentinskem ministrstvu za prosveto je objavil študijo o najnovejših podatkih o kvantitativnem razvoju šolstva v Argentini. Podatki so pokazali, da število prebivalcev v tej deželi sicer normalno narašča, izredno pa se povečuje število mladine, vpisane v razne šolske ustanove, predvsem v predšolske zavode in na univerzo. V obdobju od leta 1958 do leta 1971 se je število otrok v predšolskih zavodih povečalo za 221 %, na univerzah za 102,1 %, na srednjih šolah pa za 99,4 %. Težava pa je v tem, da se število vpisanih na nekaterih področjih povečuje hitreje kot šolski prostor in število učiteljev.

Na področju predšolske vzgoje in v osnovnih šolah (ki trajajo 7 let) je zelo dobro: v posameznem oddelku je 18 do 20 učencev, kar prav gotovo omogoča, da se število ponavljalcev v tej stopnji zmanjšuje. Nekoliko težje je v srednjih šolah (toda ne v vseh). Pojav si lahko razlagamo s tem, da ni enakega zanimanja za vse vrste srednjih šol. Univerze in druge visokošolske ustanove pripravljajo kadre za približno tisoč različnih profilov. In še primerjava: leta 1971 je poučevalo na teh ustanovah 18114 profesorjev, leta 1955 pa 4914.

KIBERNETIKA V BŔLGARSKI ENOTNI SREDNJI POLITEHNIŠKI ŠOLI

Med novimi predmeti, ki so se pojavili v X. razredu reformirane bolgarske splošno izobraževalne šole, je tudi kibernetika.

Kakšni so smotri pouka tega predmeta? Učenci naj bi spoznali bistvo kibernetike. Seznaniti se morajo z najvažnejšimi strukturami in oblikami informacij, z načini njihovega „vskladičenja“ in obdelave z ustreznimi napravami. Pridobili naj bi si praktična znanja z informacijo, z matematično obdelavo preprostih nalog in z njihovim reševanjem, seznanili pa naj bi se tudi s kibernetičnimi sistemi.

Predvidevajo, da bodo učenci pri pouku kibernetike spoznali osnovne matematične metode za opravljanje formalnih sprememb, naučili pa se bodo tudi uporabljati in obdelavati pomembne informacije. Glavne postavke matematične in kibernetične teorije sistema se bodo učili le informativno, ponazorjene pa bodo z ustreznimi zgledi.

Učenci si bodo v srednji šoli pridobili toliko znanja in sposobnosti, da jim računska tehnika za obdelavo informacij, avtomatizirani sistemi upravljanja, informacijski sistemi ipd. ne bodo delali težav. Pridobljeno znanje bodo morali učenci uporabiti tudi pri sodobnih metodah upravljanja v narodnem gospodarstvu.

Zadnja dva razreda bolgarske srednje šole — IX. in X. razred sta diferencirana po smereh: za vse smeri je predviden program iz kibernetike, in sicer po eno uro tedensko ali skupno 30 ur v IX. razredu.

Učni načrt vsega tole gradivo:

I. Informacija — kodiranje in „vskladičenje“ (10 ur).

Kibernetika kot znanost v upravljanju. Vloga informacije v upravljanju. Bistvo in oblika informacije. Temeljna struktura informacije. Naprave za registriranje podatkov. Nosilci informacij. Naprave za pomnjenje. Kodiranje informacij. Priprava in preverjanje podatkov. Sredstva za pripravo podatkov.

II. Obdelava informacij (12 ur). Stopnje in problemi pri obdelavi informacije. Glavne metode in algoritmi za pridobivanje, zbiranje in obdelavo informacij. Izrazje za opisovanje algoritmov. Uporaba metod sistematske analize in metod za reševanje preprostih praktičnih nalog.

III. Elementarna znanja o kibernetičnih sistemih (6 ur). Upravljanje, smoter upravljanja, neposredna in povratna povezava. Predstavljanje sistemov z matrikami in grafikoni. Obrazci optimalnih avtomatov. Avtomatsko in avtomatizirano upravljanje.

IV. Obnavljanje vsega gradiva (2 uri).

NEPRAVILNOSTI PRI IZDAJANJU SPRIČEVAL V SSSR

Sovjetski minister za prosveto je podpisal odločbo, s katero naj bi preprečili nepravilne postopke pri izdajanju spričeval o osemletnem izobraževanju in vpisu učencev v IX. razred splošnoizobraževalnih šol.

Odločba poudarja, da dobivajo ministrstvo prosvete SSSR in osrednji časopisni pisma, v katerih učenci, ki so končali VIII. razred splošne izobraževalne šole in njihovi starši opozarjajo na zadrževanje spričeval o osemletnem izobraževanju. Spričeval ne izdajo dobrim učencem, ki se želijo vpisati v srednje strokovne šole ali v šole za kvalificirane delavce raznih poklicev.

Dogaja pa se tudi, da se ravnatelji šol skušajo znebiti slabih nediscipliniranih učencev: predlagajo jim, naj se vpišejo v šole za kvalificirane delavce.

Oddelki za ljudsko izobraževanje in direktorji šol velikokrat dovoljujejo, da se kršijo predpisi o vpisu v IX. razred tako, da ne sprejemajo učencev, ki so izdelali z zadostnim uspehom.

Sovjetsko ministrstvo za prosveto opozarja ministrstva za prosveto zveznih republik, da je treba sprejeti ukrepe, ki bodo zagotovili spoštovanje določb o ljudskem izobraževanju SSSR in zveznih republik.

OSNOVNA ŠOLA KOMENDA-MOSTE občina Kamnik

razpisuje delovna mesta:

- učitelja za 3. ali 4. razred — za nedoločen čas nastop službe možen takoj
- učitelja za 2. razred — za določen čas od 15. 1. 1975 do 21. 9. 1975
- učitelja za 1. razred — za določen čas od 3. 2. 1975 do 9. 10. 1975

Prijave pošljite na naslov: Osnovna šola Komenda-Moste, Moste 40 p. Komenda.

GLASBENA ŠOLA TRBOVLJE

razpisuje prosto delovno mesto

— učitelja za klavir

Pogoj: P ali PRU, nastop službe takoj.

Komisija za kadre pri svetu OSNOVNE ŠOLE MARJAN NEMEC RADEČE

razpisuje delovni mesti:

— socialnega delavca

Za socialnega delavca je lahko imenovan, kdor je opravil višjo šolo za socialne delavce ali tej ustrezno šolo;

— učitelja glasbene vzgoje, PRU ali P

Razpis velja 15 dni po objavi, sicer pa po poteku roka do zasedbe delovnih mest.

Nastop delovnih mest po dogovoru.

kinematografi prikazujejo



Toma Wolfa o življenju Elroya Jacksona. Junak filma si na vse načine, tudi tako, da tvega življenje, prizadeva zmagati na avtomobilskih dirkah. Kljub fantovi izjemni sposobnosti pa umazani posli zakulisnih mesečarjev vodijo njegovo usodo svoj pot.

Film priporočamo vsem starostnim stopnjam. — mš

LE KJE JE 7. ČETA? Film prikazuje 11. vojno v Franciji s humoristične plati. Ogled bo srajna rekreacija za gledalce vseh starostnih stopenj. — mš

BELMONDO VELIČASTNI je izredno šarmanten film režiserja Philippa de Broce z Jean-Paul Belmondom v glavni vlogi. Vse slabosti naše civilizacije, predvsem pa potreba po lažni uveljavitvi, ki jo omogočajo sredstva javnega obveščanja, ter nesposobnost prvinekega navezovanja medčloveških stikov so izredno duhovito in domiselno parodirane. Je didaktičen film, ki deluje neposredno in zato še bolj učinkovito. Film priporočamo za ogled v srednji šoli. — mb

PLAČILNI DAN (Croatia) Glavni igralec in obrobne vloge označujejo moderno ameriško družbo, vso njeno zlaganost in puhlost. Na vprašanje, kakšno vlogo igramo v življenju in kje je smisel te igre, film ne odgovarja. Film ni lahak. Ideje odpirajo vrsto vprašanj za učencem višjih razredov osemletke. Film je posnel ameriški režiser Daryl Duke. — mš

ŠE ANGELČKI BI JEDLI FIŽOL (Croatia) — Komedija, tokrat parodija na gangsterje. Dve uri rekreacije in lekcij iz borilnih športov. Ni slabo, Zabava za osemletkarje in vse druge. — mš

IGRA Z OGNJEM (izvirni naslov Zloba) je film enega najboljših mlajših italijanskih režiserjev. Režiser želi odkriti način življenja, neko moralo, ki je ne sprejema. Erotika dobiva pomen kontrapunkta. Je zdrava in v nasprotju z zlobo, ki se skriva pod preperelim plaščem meščanskega življenja. Način obravnave je nenavaden in celo presenetljiv, če ga ne sprejemamo na intelektualni ravni. — mb

DOLGA ROKA MAFIJE je kriminalka, ki opisuje zaplet v mafiji, poleg tega pa skuša dvigniti problematiko filma na raven analize konfliktov med belim in črnim človekom. Preveč površno, da bi bil film kaj več kot kriminalka slabše vrste. — mb

POSLEDNJI JUNAK je ameriški film, ki je nastal po zapisih